Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρὸς τὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τὰ «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

«...Ἡ ὑφ' ὑμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ φέρῃ ὠφελείας εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου».

Ἀριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 51

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΛΙΑΙ ΞΒ'—ΞΖ'

Κείμενον: B. de Montfaucon

Μετάφρασις - Σχόλια
(ΟΜΙΛ. ΞΒ')
ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
θεολόγων
ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ (ΟΜΙΛ. ΞΓ'—ΞΔ')
θεολόγου - φιλολόγου

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΝΙΚΑ (ΟΜΙΛ. ΞΕ'—ΞΖ')
θεολόγου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰς ἀντιστοίχους σελίδας τοῦ κειμένου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

«ΚΑΙ ΕΙΔΕΝ Ο ΙΟΥΔΑΣ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΕΝΟΣ ΧΑΝΑΝΑΙΟΥ, Η ΟΠΟΙΑ ΩΝΟΜΑΖΕΤΟ ΣΑΥΑ ΚΑΙ ΕΛΑΒΕ ΑΥΤΗΝ ΩΣ ΣΥΖΥΓΟΝ ΚΑΙ ΗΛΘΕΝ ΕΙΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΝ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΣ. ΑΦΟΥ ΔΕ ΑΥΤΗ ΕΜΕΙΝΕΝ ΕΓΚΥΟΣ ΕΓΕΝΝΗΣΕ ΥΙΟΝ ΚΑΙ ΩΝΟΜΑΣΕ ΑΥΤΟΝ ΗΡ».[1]

591 A 'Αρκετὰ μᾶς ἐδίδαξε προηγουμένως ἡ ἱστορία τοῦ 'Ιωσὴφ τὴν βλάβην, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ὁ φθόνος καὶ πῶς τὸ καταστρεπτικὸν τοῦτο πάθος φθείρει πρῶτον τὴν ψυχὴν ποὺ τὸ γεννᾷ. Καὶ εἴδατε ὅτι ὅταν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ 'Ιωσὴφ κατελήφθησαν ἀπὸ τὸ πάθος αὐτὸ καὶ τὴν συγγένειαν ἐξέχασαν καὶ ἔδειξαν πρὸς ἐκεῖνον ποὺ εἰς τίποτε δὲν τοὺς ἠδίκησε σκληρότητα ἀγρίων θηρίων Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐφανέρωσαν τὴν κακίαν των, χωρὶς νὰ βλάψουν τόσον πολὺ τὸν ἀδελφόν των, ὅσον ὅτι ἐπῆραν ἐπάνω των τόσον μεγάλην ἐντροπήν. Διότι καὶ ἂν τὸν ἐπώλησαν εἰς βαρβάρους, καὶ ἐκεῖνοι πάλιν (μὲ τὴν σειράν των) τὸν ἐπώλησαν εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ Φαραώ, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν, ἡ ὁποία ἀρκοῦσε δι' ὅλα, C ὅλα τοῦ παρουσιάζοντο, ἐλαφρὰ καὶ εὔκολα.

Καὶ θὰ ἐπεθύμουν μὲν καὶ σήμερον νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν ἰδίαν ἱστορίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν νὰ σᾶς πλέξω τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὑπάρχει κοντὰ καὶ μία ἄλλη διήγησις, τὴν ὁποίαν ἀξίζει νὰ μὴ παρατρέξωμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτήν, ἀφοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξετάσωμεν, τότε πάλιν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ 'Ιωσήφ.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἐνδιάμεσος αὐτὴ διήγησις; Ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸν 'Ιούδαν. Οὗτος δηλαδή, ἀφοῦ ἐπῆρε γυναῖκα τὴν θυγατέρα ἑνὸς Χαναναίου, τὴν Σαυὰν καὶ ἀπέκτησε ἀπὸ αὐτὴν τρία παιδιά, ἐπῆρε ὡς γυναῖκα τοῦ πρωτοτόκου Ἦρ τὴν Θάμαρ. 'Επειδὴ δὲ οὗτος ἀπεδείχθη κακὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐφόνευσεν αὐτὸν ὁ Θεός.[2] D Καὶ

1. Γεν. 38, 2 - 3.
2. Πρβλ. Γεν. 38, 2 - 7.

ἐπέτρεψε εἰς τὸν Αὐνὰν νὰ λάβη ὡς σύζυγον τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ νὰ δώση εἰς τὸν ἀδελφόν του ἀπογόνους.[3] Αὐτὸ ἄλλως τε διέτασσε καὶ ὁ νόμος,[4] ὅταν ὁ ἀδελφὸς ἀποθνήσκη ἄτεκνος, ἀφοῦ πάρη τὴν γυναῖκά του ὁ ἀδελφός του νὰ χαρίζη εἰς τὸν ἀδελφόν του ἀπογόνους.[5] Ἀλλὰ καὶ αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἐφάνη κακός, τὸν ἐθανάτωσεν ὁ Θεός. Αὐτὸ ἐφόβισε τὸν Ἰούδαν ὅταν εἶδε τὸ τόσον ταχὺ χάσιμο τῶν δύο παιδιῶν του. Καὶ ἐπιθυμῶν νὰ παρηγορήση τὴν Θάμαρ, ὑπεσχέθη εἰς αὐτὴν νὰ τῆς δώση καὶ τὸν ἄλλον υἱόν του.[6] Δὲν ἐξεπλήρωνε ὅμως τὴν ὑπόσχεσιν, ἀπὸ φόβον μήπως καὶ αὐτὸς τιμωρηθῆ ὁμοίως πρὸς τοὺς ἀδελφούς του.

E Ἀφοῦ ἔλαβε αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις ἡ Θάμαρ ἐκάθισε, λέγει ἡ Γραφή, εἰς τὸ πατρικόν της σπίτι καὶ ἐπερίμενε νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ πενθεροῦ της. Ἐπειδὴ ὅμως ἔβλεπε τὸν Ἰούδαν νὰ μὴ θέλη νὰ ἐκπληρώση ἐκεῖνα ποὺ ὑπεσχέθη, πρῶτα μὲν ὑπέφερε καὶ ἐδέχετο τὴν χηρείαν, διότι δὲν ἠνείχετο νὰ συζευχθῆ ἄλλον ἄνδρα καὶ ἐπερίμενε τὸν κατάλληλον καιρόν. Ἔσπευδε δὲ νὰ τεκνοποιήση ἐκ τοῦ πενθεροῦ της. Ὅταν, λοιπόν, εἶδεν ὅτι ἀπεβίωσεν ἡ πενθερά της καὶ ὁ Ἰούδας εἶχε μεταβῆ εἰς Θαμνὰ[7] διὰ νὰ κουρεύση τὰ πρόβατα **592 A** ἐπειδὴ ἤθελε νὰ συνευρεθῆ μὲ τὸν πενθερόν της καὶ ἐπεθύμει νὰ τεκνοποιήση ἐξ ἐκείνου, ὄχι ἀπὸ ἀνηθικότητα, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι εἶναι χωρὶς ὄνομα, (ἄλλως τε καὶ αὐτὸ ἐγίνετο κατ' οἰκονομίαν), διὰ τοῦτο καὶ ἐπραγματοποιήθησαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐσκέφθη. Διότι, λέγει ἡ Γραφή, «Ἀφοῦ ἀφήρεσε ἡ Θάμαρ τὰ φορέματα τῆς χηρείας της, ἔβαλε τὴν καλύπτραν της καὶ ἐκαλλωπίσθη καὶ ἐκάθισε πλησίον τῶν πυλῶν».[8] Ἔπειτα, σὰν νὰ ἀπολογῆται ὑπὲρ αὐτῆς ἡ Ἁγία Γραφὴ λέγει· «Τοῦτο ἔκαμε, διότι εἶδε ὅτι ὁ Σηλὼμ ἐμεγάλωσε καὶ ὁ πατήρ του Ἰούδας δὲν ἔδωκεν αὐτὴν εἰς αὐτὸν ὡς γυναῖκα»[9] καὶ διὰ τοῦτο ἀπετόλμησε αὐτὴν τὴν ἀπάτην. Ὁ Ἰούδας ὅμως ἐπειδὴ ἐνόμισε ὅτι αὐτὴ ἦτο πόρνη, (διότι εἶχε σκεπάσει τὸ πρόσωπόν της, **B** ὥστε νὰ μὴ γνωρίζεται) «ἐλοξοδρόμησε πρὸς αὐτήν. Αὐτὴ δὲ εἶπεν· Τί θὰ μοῦ δώσης; Αὐτὸς δὲ ὑπέσχετο νὰ τῆς ἀποστείλη ἕνα ἐρίφιον ἀπὸ τὰ γίδια του. Αὐτὴ δὲ ἀπήντησεν· ἐὰν μοῦ δώσης ἐγγύησιν, ἕως ὅτου μοῦ τὸ ἀποστείλης. Καὶ ἔδωκε τὸ δακτυλίδι του, τὴν ἁλυσίδα τοῦ τραχήλου του καὶ τὴν ράβδον του καὶ ἦλθεν εἰς σαρκικὴν συνάφειαν πρὸς αὐτὴν καὶ κατέστη ἔγκυος ἀπὸ αὐτόν».[10] Ἀλλὰ κανεὶς ποὺ ἀκούει αὐτὰ ἂς μὴ κατηγορῆ τὴν Θάμαρ. Διότι, ὅπως εἶπα καὶ προηγουμένως, ἐξυπηρετεῖτο καὶ ἡ οἰκονομία, διὰ τοῦτο οὔτε αὐτὴ ἐκατηγορήθη καθόλου, οὔτε ὁ Ἰούδας ἐθεωρήθη ὡς ὑπεύθυνος ἐγκλήματος. Διότι προχωρῶν περαιτέρω θὰ εὕρης, ὅτι ἀπὸ τὰ παιδιὰ ποὺ ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν κατάγεται ὁ Χριστός, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. **C** Ἄλλως τε καὶ τὰ δύο παιδιὰ ποὺ ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν ὑπῆρξαν πρότυπον τῶν δύο λαῶν καὶ προαναγγελία τοῦ ἰουδαϊκοῦ κράτους καὶ τοῦ πνευματικοῦ.

Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν προηγουμένως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἰούδα, πῶς ἀφοῦ ἐπέρασε μικρὸν χρονικὸν διάστημα καὶ ἐφανερώθη τὸ γεγονός, ὁ Ἰούδας θεωρεῖ ὑπεύθυνον τὸν ἑαυτόν του καὶ ἐκείνην ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸ ἁμάρτημα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπραγματοποίησεν ἡ Θάμαρ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἤθελε, ἤλλαξε πάλιν τὴν ἐνδυμασίαν της, λέγει, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἦλθε δὲ εἰς τὸ σπίτι της.[11] Ὁ Ἰούδας ὅμως, χωρὶς νὰ γνωρίζη τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ἀπέστειλε τὸ ἐρίφιον, διὰ νὰ λάβη ὀπίσω τὴν παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν ἐγγύησιν. **D** Ἀλλὰ ἐπειδὴ οὐδαμοῦ εὑρέθη ἡ γυναῖκα, ἐπανῆλθεν ὁ δοῦλος ἀναγγέλων εἰς τὸν Ἰούδαν, ὅτι πουθενὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ συναντήση τὴν γυναῖκα. Ὅταν ἔμαθε αὐτὰ ὁ Ἰούδας εἶπε, λέγει ἡ Γραφή, μήπως κατηγορηθῶμεν καὶ θεωρηθῶμεν ἀχάριστοι,[12] διότι δὲν ἐγνώριζε αὐτὸ ποὺ εἶχε γίνει. Ὅταν ὅμως ἐπέρασαν τρεῖς μῆνες καὶ τὸ μέγεθος τῆς κοιλίας ἐφανέρωνε τὴν μέλλουσαν γέννησιν καὶ ἐνῷ κανεὶς ἄλλος δὲν ἐγνώριζε τὴν κλοπὴν τῆς συζεύξεως, «ἐπληροφόρησαν», λέγει ἡ Γραφή, «τὸν Ἰούδαν, ὅτι ἡ Θάμαρ

---

3. Πρβλ. Γεν. 38, 8.
4. Ἐδῶ πρόκειται περὶ ἀναχρονισμοῦ τοῦ συγγραφέως. Διότι, ὡς γνωστόν, ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως ἐδόθη μεταγενεστέρως εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας.
5. Πρβλ. Δευτ. 25, 5.
6. Πρβλ. Γεν. 38, 11. Αὐτὸς ἦτο ὁ Σηλώμ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε τὴν κατάλληλον πρὸς γάμον ἡλικίαν (Γεν. 38, 11).
7. Ἡ σημερινὴ Kirbet Tibuch πρὸς δυσμὰς τῆς Ὀδολὰμ πλησίον τῶν Φιλισταίων.
8. Γεν. 38, 14.
9. Γεν. 38, 14.

10. Γεν. 38, 16 - 18.
11. Πρβλ. Γεν. 38, 19.
12. Πρβλ. Γεν. 38, 20 - 23.

εἶναι ἔγκυος ἐκ πορνείας. Καὶ ὅταν τὸ ἔμαθε εἶπε· Βγάλτε την ἔξω τῆς πόλεως καὶ καύσατέ την».[13]

E Μεγάλη ἡ ἀγανάκτησις, ἀνυπόφορος ἡ τιμωρία, ἐπειδὴ τὸ ἁμάρτημα ἐθεωρεῖτο ὅτι ἦτο μέγα. Τί ἔκαμε λοιπὸν ἡ Θάμαρ; Ἀφοῦ ἔστειλε ἐκεῖνα ποὺ χάριν ἐγγυήσεως εἶχε λάβει, λέγει: «Ἀπὸ τὸν ἄνδρα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν ταῦτα, εἶμαι ἔγκυος».[14]

Πρόσεξε, πῶς, ἂν καὶ σιωπᾷ, φέρει ἀξιοπίστους μάρτυρας, οἱ ὁποῖοι μὲ εὐγλωττίαν δύνανται νὰ ἀποδείξουν, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἀθώα ἀπὸ τὸ ἀποδιδόμενον εἰς αὐτὴν ἔγκλημα. Ἐπειδὴ δὲ ἐχρειάζοντο τρεῖς μάρτυρες διὰ νὰ κατηγορηθῇ κάποιος διὰ μίαν τέτοιαν ὑπόθεσιν, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ ἀποστέλλει τὰ τρία εἴδη τῆς ἐγγυήσεως, τὰ ὁποῖα ἐφώναζον δυνατά, δηλαδὴ τὸ δακτυλίδι, τὴν ἁλυσίδα τοῦ τραχήλου καὶ τὴν ράβδον 593 A καὶ ἐνῷ ἐκάθητο εἰς τὸ σπίτι της καὶ ἐσιώπα ἐκέρδισε τὴν ὑπόθεσιν. «Διότι, ἀφοῦ ἀνεγνώρισε ὁ Ἰούδας ταῦτα εἶπεν· Ἔχει δίκαιον ἡ Θάμαρ καὶ ὄχι ἐγώ, διότι δὲν ἔδωκα αὐτὴν σύζυγον εἰς τὸν υἱόν μου τὸν Σηλώμ».[15] Τί σημαίνει δὲ ὅτι «Ἔχει δίκαιον αὐτὴ καὶ ὄχι ἐγώ»; Δηλαδή, ἐκείνη μὲν εἶναι ἀνεύθυνος, ἐγὼ δὲ καταδικάζω τὸν ἑαυτόν μου καὶ χωρὶς κανεὶς νὰ μὲ ἐλέγχῃ, ἐγὼ ξεσκεπάζομαι· μᾶλλον δὲ ἀρκετὸς ἔλεγχος εἶναι, αὐτὰ ποὺ ἔδωσα πρὸς ἐγγύησιν. Ἔπειτα δικαιολογῶν τὴν Θάμαρ λέγει· «Διότι δὲν ἔδωσα αὐτὴν σύζυγον εἰς τὸν υἱόν μου Σηλώμ». Διὰ τοῦτο συνέβη ἴσως τοῦτο καὶ διὰ τὴν αἰτίαν τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ εἴπω. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμιζεν ὁ Ἰούδας, ὅτι ἐξ αἰτίας ἐκείνης ἐθανατώθη ὁ Ἤρ καὶ ὁ Αὐνάν, B καὶ ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο τοῦτο δὲν ἔδωσεν εἰς αὐτὴν (σύζυγον) τὸν Σηλώμ, ἐνῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ τοῦτο, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐμπράκτως, ὅτι ἐκείνη δὲν ἦτο ἡ αἰτία τοῦ θανάτου δι' ἐκείνους, ἀλλ' ὅτι ἐτιμωρήθησαν διὰ τὴν κακίαν των, («Διότι ὁ Θεὸς ἐφόνευσεν αὐτόν»,[16] λέγει ἡ Γραφὴ καὶ πάλιν περὶ τοῦ δευτέρου (λέγει), «Ἐθανάτωσεν αὐτόν»).[17] Διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔρχεται χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ εἰς σαρκικὴν μῖξιν μὲ τὴν νύμφην του, καὶ μανθάνει ἐμπράκτως, ὅτι ὄχι ἡ αἰτία αὐτῆς, ἀλλ' ἡ κακία ἐκείνων τοὺς ἔκαμε, ὥστε νὰ τιμωρη-

13. Γεν. 38, 24.
14. Γεν. 38, 25.
15. Γεν. 38, 26.
16. Γεν. 38, 7.
17. Γεν. 38, 10.

θοῦν, καὶ ἀφοῦ δημοσίᾳ ὡμολόγησε τὴν ἁμαρτίαν του καὶ ἀπήλλαξε ἐκείνην ἀπὸ κάθε τιμωρίαν. C «Δὲν ἡνώθη πλέον μετ' αὐτῆς ἄλλην φοράν»,[18] ἀποδεικνύων ὅτι οὔτε τὴν πρώτην φορὰν θὰ ἤρχετο εἰς σαρκικὴν ἐπαφὴν μὲ αὐτήν, ἐὰν δὲν τὸ ἔκανε ἀπὸ ἄγνοιαν.

Ἔπειτα, ἀφοῦ διηγήθη ἡ Ἁγία Γραφὴ λεπτομερῶς τὴν ἀπάτην, τὴν ὁποίαν διέπραξεν ἡ Θάμαρ, κατόπιν μᾶς διδάσκει καὶ ποῖα ἦσαν τὰ παιδιὰ ποὺ ἐγεννήθησαν ἀπὸ αὐτήν, «Διότι, ὅταν ἐγέννα», λέγει ἡ Γραφή, «ὑπῆρχον δίδυμα εἰς τὴν κοιλίαν της. Ὅταν δὲ ἐγέννα, ὁ πρῶτος υἱὸς ἔβγαλε τὸ χέρι του. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔλαβε ἡ μαμμὴ ἔδεσε εἰς τὸ χέρι του κοκκίνην κλωστὴν καὶ εἶπεν· Αὐτὸς θὰ γεννηθῇ πρῶτος».[19] D Βλέπεις ἐδῶ τὸ μυστηριῶδες ὅτι προλέγονται ἐκεῖνα ποὺ πρόκειται νὰ συμβοῦν. Διότι ἀφοῦ ἔδεσε ἡ μαμμὴ εἰς τὴν χεῖρα του τὴν κοκκίνην κλωστήν, ὥστε νὰ εἶναι φανερὸς ποιὸς εἶναι, τότε «μάζεψε τὸ χέρι του πρὸς τὰ μέσα καὶ ἐγεννήθη ὁ ἀδελφός του».[20] Παρεχώρησε, λέγει, εἰς τὸν ἀδελφόν του τὴν προτεραιότητα καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἐθεωρεῖτο τελευταῖος ἐξήρχετο πρῶτος καὶ ὁ θεωρούμενος πρῶτος ἤρχετο μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνον. Καὶ εἶπεν ἡ μαμμή· «διατὶ διεκόπη διὰ σὲ ὁ φραγμὸς τοῦ προηγουμένου ἀδελφοῦ; Διὰ τοῦτο ὠνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Φαρές».[21] Τὸ ὄνομα δὲ αὐτὸ σημαίνει διακοπὴ καὶ διαίρεσις, ὅπως ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ τις. «Ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν ἐγεννήθη ὁ ἀδελφός του, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ σημάδι ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρός του καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ζαρᾶ»,[22] E τὸ ὁποῖον σημαίνει ἀνατολή.

Καὶ ὅτι αὐτὰ δὲν ἔγιναν ἔτσι χωρὶς λόγου, ἀλλ' ὅτι ἦσαν προτύπωσις τῶν μελλοντικῶν πραγμάτων, φανερώνουν αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Διότι δὲν ἐγένετο κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν πραγμάτων τὸ γεγονός. Διότι πῶς ἦτο δυνατόν, ἀφοῦ ἐδέθη τὸ χέρι μὲ τὴν κοκκίνην κλωστήν, πάλιν νὰ ἀποσυρθῇ καὶ νὰ ἀφήσῃ νὰ ἐξέλθῃ ὁ κατόπιν ἐρχόμενος, ἐὰν δὲν τὰ ἐτακτοποίει ἐκ τῶν προτέρων κάποια θεία δύναμις καὶ σκιωδῶς πως προδιετυποῦτο, ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Ζαρᾶ, ποὺ σημαίνει ἀνατολὴ

18. Γεν. 38, 26.
19. Γεν. 38, 27 - 28.
20. Γεν. 38, 29.
21. Γεν. 38, 29.
22. Γεν. 38, 30.

(διότι αὐτος ἦτο τύπος τῆς Ἐκκλησίας) ἤρχισε νὰ προβάλλη καί, ἀφοῦ ὀλίγον προχώρησε αὐτός, ὑπεχώρησε καὶ ἡ διὰ τοῦ Φαρὲς δηλουμένη παρατήρησις τοῦ νόμου παρενέβη καὶ ἐνῷ ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπερίσχυε, 594 A ὅταν πάλιν ἐφάνη ὁ προηγουμένως ὑποχωρήσας, δηλαδή, ὁ Ζαρᾶ, παρεχώρησε τὰ δικαιώματά της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁλόκληρος ἡ Ἰουδαϊκὴ πολιτεία; Ἀλλ' ἴσως τώρα εἶναι ἀνάγκη τὸ ἴδιο πρᾶγμα νὰ σᾶς εἴπω καὶ πάλιν πιὸ σύντομα καὶ μὲ περισσοτέραν σαφήνειαν. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ζαρᾶ ἔβγαλε πρῶτος τὴν χεῖρα, ἤρχισαν ὁ Νῶε καὶ ὁ Ἀβραάμ, καλύτερα δὲ πρὸ τοῦ Νῶε, ὁ Ἄβελ καὶ ὁ Ἐνὼχ νὰ προσπαθοῦν πολὺ νὰ φανοῦν ἀρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν. Ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐπληθύνθησαν καὶ πολλὰ φορτία ἁμαρτημάτων συνέλεξαν, ἔπρεπε δὲ νὰ λάβουν κάποιαν μικρὰν παρηγορίαν, ὡς σκιὰ τοὺς ἐδόθη ὁ νόμος, ὄχι διὰ νὰ συγχωρῇ τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ πιστοποιῇ καὶ νὰ τὰ φανερώνῃ εἰς αὐτούς, ὅπως ἀκριβῶς τὰ μικρὰ παιδιὰ B τρέφονται μὲ τὸ γάλα διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ φθάσουν εἰς ὥριμον ἡλικίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠφελήθησαν κάτι, διότι ἂν καὶ ὑπεδείκνυεν ὁ νόμος τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτιῶν, αὐτοὶ πάλιν μὲ αὐτὰ συνεφύροντο, ἀφοῦ ἦλθεν ὁ κοινὸς Δεσπότης ἐχάρισεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸ πνευματικὸν καὶ ἐνάρετον τοῦτο πολίτευμα,[23] τοῦ ὁποίου τύπος ἦτο ὁ Ζαρᾶ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς μνημονεύει τὴν Θάμαρ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς γεννηθέντας καὶ λέγει· «Ὁ Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρᾶ ἐκ τῆς Θάμαρ».[24]

Ἂς μὴ περνῶμεν ἄσκοπα τὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς C οὔτε μόνον τὴν ἐπιφάνειαν τῶν λεγομένων νὰ προσέχωμεν, ἀλλ' ἂς ἐμβαθύνωμεν καὶ ἀφοῦ μάθωμεν καλῶς τὸν ἐντὸς αὐτῶν εὑρισκόμενον πλοῦτον, νὰ δοξάζωμεν τὸν Δεσπότην ἡμῶν, ὁ ὁποῖος μὲ τόσην σοφίαν ὅλα κανονίζει. Διότι ἐὰν δὲν θελήσωμεν νὰ ἐρευνήσωμεν τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἰτίαν ἑκάστου γεγονότος, ὄχι μόνον αὐτὴν θὰ κατηγορήσωμεν, διότι ἦλθεν εἰς ἐπιμιξίαν μὲ τὸν πενθερόν της, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀβραὰμ θὰ κατηγορήσωμεν, διότι ἔγινε παιδοκτόνος κατὰ τὴν διάθεσιν, καὶ τὸν Φινεές,[25] διότι ἔκαμε δύο φόνους. Ἐὰν δὲ μάθωμεν μὲ ἀκρίβειαν τὴν αἰτίαν τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ ἐκείνους θὰ ἀπαλλάξωμεν τῆς κατηγορίας D καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ κερδίσωμεν πολλὴν ὠφέλειαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν διήγησιν.

23. Τὴν Ἐκκλησίαν, δηλαδή.
24. Ματθ. 1, 3.
25. Φινεές· υἱὸς τοῦ Ἐλεάζαρ, υἱοῦ τοῦ Ἀαρών. Διεδέχθη τὸν πατέρα του εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην. Ἐφόνευσεν ἕνα Ἰσραηλίτην μὲ τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν Μαδιάμ, τὴν ὁποίαν εἶχε νυμφευθῆ. Πρβλ. Ἰησ. Ν. 24, 33 καὶ Ἀριθμ. 25, 7 - 8.

Ἀλλὰ τὴν μὲν ἱστορίαν ταύτην, ὅσον ἦτο δυνατόν, τὴν διηγήθημεν εἰς τὴν ἀγάπην σας. Ἐὰν δὲ δὲν ἐκουράσθητε καὶ θέλετε νὰ ἀσχοληθῶμεν καὶ πάλιν μὲ αὐτὴν θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν διήγησιν διὰ τὸν ἀξιοθαύμαστον Ἰωσήφ, διὰ νὰ μάθετε καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ θὰ εἴπωμεν σήμερον, πόσα ὁ γενναῖος αὐτὸς ἀθλητὴς ὑπέμεινε, μετὰ τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προανήγγειλαν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἐξουσίαν του ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν του καὶ πῶς ἀγῶνες διεδέχοντο τοὺς ἀγῶνας του καὶ πειρασμοὶ ἠκολούθουν τοὺς πειρασμούς του καὶ ἀλλεπάλληλα ἦσαν τὰ ναυάγια, E ἀλλ' ὁ κυβερνήτης δὲν κατεποντίζετο, καὶ ὅταν ἐξεσηκώνετο σφοδροτέρα κακοκαιρία, σὰν ἀκριβῶς νὰ ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὸ πηδάλιον ἔτσι κατηύθυνε τὸ πλοῖον. Ἀξίζει ὅμως νὰ ἀκούσετε τὰ ἴδια τὰ λόγια τῆς Γραφῆς, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν ὅλα μὲ ἀκρίβειαν νὰ μάθωμεν. «Ὁ δὲ Ἰωσήφ», συνεχίζει ἡ Γραφή, «μετεφέρθη εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀπέκτησεν αὐτὸν[26] ὁ Πετεφρῆς, ὁ ἀρχιμάγειρος τοῦ Φαραὼ ἐκ τῶν χειρῶν Ἰσμαηλιτῶν».[27] Ἔπειτα, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ποὺ ἠγόρασαν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του ἦσαν βάρβαροι καὶ παράξενοι εἰς τὸ ἦθος, καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν σειράν των τὸν ἐπώλησαν εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ Φαραώ, καὶ ἔτσι αὐτὸς ποὺ ἀνετράφη μέσα εἰς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατρός του ἤλλαξε τώρα διαφόρους κυρίους. 595 A Διὰ νὰ μὴ παραξενευώμεθα δὲ πῶς ὑπέφερε τὴν σκληρὰν ἐκείνην δουλείαν, ἂν καὶ ἦτο νέος καὶ ἄπειρος τόσης σκληραγωγίας καὶ εἶχεν ἀνατραφῆ εἰς τὸ σπίτι του μὲ πολλὴν τὴν πατρικὴν ἀγάπην, γράφει ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἁγία Γραφή· «Καὶ ἦτο ὁ Κύριος μαζὶ μὲ τὸν Ἰωσὴφ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα ἐπετύγχανεν».[28] Τί σημαίνει, «Καὶ ἦτο ὁ Κύριος μετὰ τοῦ Ἰωσήφ»; Τὸν συνώδευε, λέγει, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὴ ἦτο ἐκείνη, ποὺ ὅλας τὰς δυσκολίας τὰς παραμέριζεν. Αὐτὴ ἦτο ποὺ ὅλας τὰς ὑποθέσεις του τὰς ἐτακτοποίει· αὐτὴ καὶ τοὺς ἐμπόρους ἐκείνους τοὺς ἔκαμε νὰ εἶναι πιὸ ἥμεροι πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς

26. Μᾶλλον ἠγόρασεν αὐτόν.
27. Γεν. 39, 1.
28. Γεν. 39, 2.

ἐξηνάγκασε νὰ τὸν πωλήσουν εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον, **B** διὰ νὰ προχωρῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ βαδίζων διὰ μέσου τούτων τῶν πειρασμῶν νὰ δυνηθῇ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Ἀλλὰ καὶ σύ, ἀγαπητέ, ποὺ ἀκούεις ὅτι ὑπέμεινε τὴν δουλείαν πρῶτον μὲν τῶν ἐμπόρων, ἔπειτα δὲ τοῦ ἀρχιμαγείρου, σκέψου, ὅτι δὲν ἐταράσσετο, καὶ δὲν ἐσκέπτετο μέσα του καὶ δὲν ἠπόρει καὶ ἔλεγε· Διατί μὲ ἠπάτησαν τόσον πολὺ ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα, ποὺ προανήγγειλαν ὅτι θὰ γίνω τόσον ἔνδοξος; Διότι νά, μετὰ τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα ὅτι ἦλθε ἡ δουλεία καὶ δουλεία φοβερὰ καὶ ὅτι ἀλλάζω κυρίους, ἀπὸ τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον εἰς αὐτὸν **C** καὶ ἀναγκάζομαι νὰ συζῶ μὲ ἀλλακότους συνηθείας. Ἆρά γε μήπως ἔχω ἐγκαταλειφθῆ; Ἆρά γε μήπως ἔχω περιφρονηθῆ ἀπὸ τὴν θείαν βοήθειαν; Τίποτε ὅμως ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶπεν, οὔτε ἐσκέφθη, ἀλλὰ τὰ πάντα ὑπέφερε μὲ πραότητα καὶ γενναιότητα. «Διότι ἦτο ὁ Κύριος μαζὶ μὲ τὸν Ἰωσὴφ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα του ἐπετύγχανε». Τί σημαίνει δέ, «ὅτι ἐπετύγχανεν»; Ὅτι ὅλα εἰς αὐτὸν ἤρχοντο κατ' εὐχήν, παντοῦ ἡ θεία χάρις τοῦ ἤνοιγε τοὺς δρόμους, καὶ τόσον φανερὰ ἦτο ἡ χάρις αὐτὴ ποὺ τὸν ἐστεφάνωνεν, ὥστε καὶ εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ, τὸν ἀρχιμάγειρον, νὰ γίνῃ τοῦτο φανερόν· «Διότι ἐγνώριζε», λέγει, «ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο μαζί του καὶ ὅλα ὅσα οὗτος πράττει, ὁ Κύριος τὰ εὐλογεῖ εἰς τὰς χεῖράς του. **D** Ἀπέκτησε δὲ ὁ Ἰωσὴφ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κυρίου του καὶ διώρισεν αὐτὸν ἐπιστάτην εἰς τὸ σπίτι του καὶ ὅλα ὅσα εἶχε παρέδωκεν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἰωσήφ».[29] Βλέπεις πόσον ἀξίζει νὰ βοηθῆσαι ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ; Διότι νά, ὅτι αὐτός, παρ' ὅλον ποὺ ἦτο νέος καὶ ξένος καὶ αἰχμάλωτος καὶ δοῦλος, λαμβάνει παρὰ τοῦ κυρίου του τὴν διαχείρισιν ὁλοκλήρου τοῦ σπιτιοῦ. «Καὶ ὅλα παρέδωκεν εἰς τὴν διαχείρισίν του», λέγει. Διατί; Διότι ἐκτὸς τῆς ἄνωθεν βοηθείας, προσέφερε καὶ τὸν ἰδικόν του τρόπον. Διότι λέγει «Ἦτο εὐχάριστος εἰς αὐτόν», ἀντὶ νὰ εἴπῃ ὅτι μὲ πολλὴν ἀγάπην ὅλα τὰ ἔκαμε. Ἔπειτα ἂν καὶ ἤθελεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς νὰ τὸν κάμῃ περισσότερον ἀσφαλῆ **E** δὲν τὸν ἀπήλλαξε ἀπὸ τὴν δουλείαν, οὔτε κατέστησεν αὐτὸν ἐλεύθερον. Διότι ἔτσι συνηθίζει οὗτος, νὰ μὴ ἀπαλάττῃ τοὺς ἐναρέτους ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κινδύνους, οὔτε νὰ τοὺς ἐλευθερώνῃ ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, ἀλλὰ μέσα εἰς τοὺς πειρασμοὺς τόσην

29. Γεν. 39, 3-4.

νὰ δεικνύῃ τὴν βοήθειάν του, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ πειρασμοὶ νὰ γίνωνται εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴ ἑορτασμοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Δαυῒδ ἔλεγε «Μέσα εἰς τὴν θλῖψιν, μὲ ἔκαμες νὰ εὐφρανθῶ».[30] Δὲν λέγει, ὅτι μοῦ ἔδιωξες τὴν θλῖψιν, οὔτε ὅτι ἀφοῦ μὲ ἀπήλλαξες ἀπὸ αὐτήν, μὲ ἔκαμες νὰ ζῶ ἐν ἀνέσει, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅτι ἂν καὶ εὑρισκόμην ἐν μέσῳ θλίψεων μὲ ἔκαμες νὰ ζῶ ἀφόβως. Αὐτὸ λοιπὸν ἔκαμε καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης. 596 **A** «Διότι εὐλόγησε ὁ Θεὸς τὸν οἶκον τοῦ Αἰγυπτίου διὰ τὸν Ἰωσήφ».[31] Καὶ ἐμάνθανε λοιπὸν καὶ ὁ βάρβαρος, ὅτι θεωρούμενος ὁ δοῦλος του ἦτο ἀπὸ τοὺς οἰκείους εἰς τὸν Θεὸν ἄνθρωπος. «Καὶ ἀνέθεσεν», λέγει, «ὅλα ὅσα εἶχε εἰς τὰ χέρια τοῦ Ἰωσήφ. Καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἄρτον τὸν ὁποῖον ἔτρωγε».[32] Μόνον κύριον ὅλου τοῦ σπιτιοῦ του δὲν τὸν ἔκαμε. Εἶχε δὲ ὁ δοῦλος, ὁ αἰχμάλωτος, εἰς τὴν διάθεσίν του ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ κυρίου του. Τόσον μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀρετή, ὅπου καὶ ἂν φανῇ αὐτὴ ὅλα τὰ νικᾷ καὶ τὰ ἐξουσιάζει. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ὅταν ἀνατείλῃ τὸ φῶς φεύγει τὸ σκότος, ἔτσι καὶ τώρα ποὺ ἐφάνη ἡ ἀρετὴ ἡ κάθε κακία φεύγει ἀπὸ τὴν μέσην.

B Ἀλλὰ τὸ πονηρὸν θηρίον ὁ διάβολος, βλέπων τὴν πρόοδον τοῦ δικαίου, καὶ ὅτι καὶ μὲ αὐτὰ ποὺ θεωροῦνται λυπηρὰ ἐγίνετο ἐνδοξότερος, τρίζων τοὺς ὀδόντας του καὶ πλήρης μανίας ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν δίκαιον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ γίνεται κάθε ἡμέραν ἐνδοξότερος, τοῦ σκάπτει βαθὺν λάκκον καὶ κρημνόν, ὁ ὁποῖος ὡς ἐνόμιζε θὰ τοῦ προκαλοῦσε τὴν μεγαλυτέραν καταστροφὴν καὶ προετοιμάζει τρικυμίαν, ἡ ὁποία θὰ ἠμποροῦσε νὰ τοῦ προκαλέσῃ πολὺ μεγάλο ναυάγιον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐμάνθανε ὅτι λακτίζει ἐναντίον ἀγκαθιῶν καὶ ὅτι ὅλα ὅσα πράττει κατὰ τῆς κεφαλῆς του στρέφονται. «Καὶ ἦτο ὁ Ἰωσήφ», λέγει ἐν συνεχείᾳ ἡ Γραφή, «ὡραῖος εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ὄμορφος εἰς τὸ πρόσωπον».[33] **C** Διὰ ποῖον σκοπὸν μᾶς διηγεῖται τὴν ὀμορφιὰν τοῦ σώματος; Διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι ὄχι μόνον εἰς τὴν ψυχὴν ἦτο ὡραῖος ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σῶμα. Διότι εὑρίσκετο ἐπάνω εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότη-

30. Ψαλμ. 4, 2.
31. Γεν. 39, 5.
32. Γεν. 39, 6.
33. Γεν. 39, 6.

τός του καὶ ἦτο «ὡραῖος εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ὅμορφος εἰς τὸ πρόσωπον». Αὐτὰ δὲ μᾶς τὰ διηγεῖται προκαταβολικῶς ἡ Γραφή, διὰ νὰ μᾶς διδάξη, ὅτι κυριευθεῖσα ἀπὸ τὴν ὡραιότητα τοῦ νεανίσκου ἡ Αἰγυπτία τὸν ἐκάλει εἰς ἐκείνην τὴν παράνομον σύζευξιν. «Καὶ συνέβη», λέγει, «μετὰ ταῦτα».[34] Τί σημαίνει, «Μετὰ ταῦτα»; Μετὰ ἀπὸ τότε ποὺ τοῦ ἐνεπιστεύθη τὴν ἐξουσίαν ὅλου τοῦ σπιτιοῦ του καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν τόσην τιμὴν ποὺ ἠξιώθη ἐκ μέρους τοῦ κυρίου του. «Ἐκάρφωσε **D** ἡ γυναῖκα τοῦ κυρίου του τὰ βλέμματά της πονηρὰ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ».[35] Βλέπε τὴν ἀναίδειαν τῆς ἀκολάστου γυναικός. Οὔτε ἐσκέφθη, ὅτι ἐθεωρεῖτο κυρία, οὔτε ὅτι ἐκεῖνος ἦτο δοῦλος, ἀλλὰ κυριευθεῖσα ἀπὸ τὴν ὀμορφιὰν καὶ δεχθεῖσα τὴν σατανικὴν φωτιάν, ἐπεχείρει νὰ ὁρμήση ἐπάνω εἰς τὸν νεανίσκον καὶ ἔχουσα μέσα εἰς τὸ μυαλό της τὴν πονηρὰν αὐτὴν σκέψιν, ἐπεζήτει τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν καὶ τὴν μοναξιάν, ποὺ θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν βοηθήση νὰ ἐπιχειρήση αὐτὴν τὴν παρανομίαν. «Αὐτὸς δέ, λέγει, δὲν ἤθελεν».[36] Δὲν ὑπήκουσεν, οὔτε ἐδέχετο τὰ λόγια ἐκείνης. Διότι ἤξερε, ὅτι θὰ ἐπροκάλουν εἰς αὐτὸν μεγάλην καταστροφήν· καὶ ὄχι μόνον αὐτὰ ποὺ ἀφοροῦσαν εἰς αὐτὸν ἐσκέπτετο, **E** ἀλλὰ προσεπάθει ὅσον ἦτο δυνατὸν καὶ αὐτὴν νὰ γλυτώση ἀπὸ τὴν τρέλλαν καὶ τὴν ἀπρεπῆ αὐτὴν ἐπιθυμίαν. Καὶ τὴν συμβουλεύει, ὥστε νὰ ἐντραπῆ καὶ νὰ καταλάβη τὸ συμφέρον της. «Διότι εἶπεν», λέγει ἡ Γραφή, «εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ κυρίου αὐτοῦ». (Ἡ κυρία παίρνει συμβουλὴν ἀπὸ τὸν δοῦλον της). «Ἀφοῦ ὁ κύριός μου ἔχει τόσην ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ, ὥστε τίποτε νὰ μὴ γνωρίζη ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ὅλα ὅσα ἔχει παρέδωσεν εἰς τὴν διαχείρισίν μου».[37] Νά ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἀνθρώπου. Βλέπε, πῶς ἀπαριθμεῖ τὰς εὐεργεσίας τοῦ κυρίου του, διὰ νὰ δείξη **597 A** πόσην ἀχαριστίαν αὐτὴ δεικνύει πρὸς τὸν σύζυγόν της. Διότι, ἐὰν ἐγώ, λέγει, ὁ ὑπηρέτης, ὁ ξένος, ὁ αἰχμάλωτος τόσην ἐλευθερίαν εἶχα ἐκ μέρους του, ὥστε ὅλα νὰ εὑρίσκωνται ὑπὸ τὴν διαχείρισίν μου καὶ εἰς τίποτε δὲν κάνει ἐξαίρεσιν, ἐκτὸς ἀπὸ σέ, ἀλλὰ ὅλα νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου, μόνον δὲ εἰς σὲ ἐγὼ ὑποτάσσομαι καὶ σὺ εὑρίσκεσαι ἐκτὸς τῆς ἐξουσίας

34. Γεν. 39, 7.
35. Γεν. 39, 7.
36. Γεν. 39, 8.
37. Γεν. 39, 8.

μου. «Διότι σὺ εἶσαι γυναῖκα του».[38] Ἐὰν λοιπὸν σὺ εἶσαι γυναῖκα του, «πῶς, λοιπόν, ἐγὼ θὰ κάμω τὸ κακὸν αὐτὸ πρᾶγμα **B** καὶ θὰ ἁμαρτήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;».[39] Ἐπειδή, δηλαδή, ἐκείνη ἐζήτει τὴν μοναξιὰν καὶ ἀνέμενε τὴν εὐκαιρίαν, προσπαθοῦσα νὰ διαφύγη τῆς προσοχῆς τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὅλων τῶν ὑπηρετῶν ποὺ εὑρίσκοντο εἰς τὸ σπίτι της λέγει αὐτός· «Πῶς θὰ ἠμπορέσω νὰ κάμω τὸ κακὸν αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ νὰ ἁμαρτήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;». Διότι τί νομίζεις; Καὶ ἐὰν ὅλων διαφύγωμεν τὴν προσοχήν, δὲν δυνάμεθα νὰ διαφύγωμεν τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνον μόνον πρέπει νὰ φοβούμεθα καὶ νὰ ἀγωνιῶμεν καὶ νὰ τρέμωμεν, ὥστε νὰ μὴ κάμωμεν κάτι ποὺ κάτω ἀπὸ τὰ μάτιά του θὰ εἶναι παράνομον.

Καὶ διὰ νὰ μάθωμεν τὴν μεγάλην ἀρετὴν τοῦ δικαίου (Ἰωσὴφ) καὶ ὅτι ὄχι μίαν φορὰν ἢ δύο, ἀλλὰ πολλὰς φορὰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ὑπέμεινε **C** καὶ αὐτὰς τὰς λέξεις ἀνθεξε καὶ ὅτι δὲν ἔπαυσε νὰ συμβουλεύη, λέγει ἡ Γραφή, «Μολονότι δὲ ἐκείνη κάθε ἡμέραν ἠνώχλει τὸν Ἰωσὴφ καὶ ἐκεῖνος δὲν ὑπήκουσεν εἰς αὐτήν».[40] Ἀφοῦ παρετήρησε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν οἰκίαν της ὁρμᾷ ἐπάνω εἰς τὸν νεανίσκον, σὰν θηρίον ποὺ ἀκονίζει τὰ δόντια του, καὶ ἀφοῦ ἐτράβηξε τὰ ἐνδύματά του τὸν ἐκράτησε.[41] Ἄς μὴ περάσωμεν καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ἁπλῶς, ἀλλ' ἄς ἀντιληφθῶμεν πόσον ἀγῶνα ὑπέμεινεν ὁ δίκαιος ἐκεῖνος. Διότι δὲν εἶναι τόσον θαυμαστόν, κατ' ἐμέ, ὅτι οἱ τρεῖς παῖδες παρέμειναν ἀβλαβεῖς εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου ἐν Βαβυλῶνι καὶ τίποτε δὲν ἔπαθον ἀπὸ τὸ πῦρ, ὅσον εἶναι ἀξιοθαύμαστον ὅτι αὐτὸς ὁ νεανίσκος, **D** ποὺ τοῦ ἐπῆρε τὰ ἐνδύματα ἡ μιαρὰ καὶ ἀκόλαστος ἐκείνη, δὲν ἐνέδωσε, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὰ ἐνδύματα εἰς τὰ χέρια της, ἔτσι γυμνὸς ἔφυγε. Ὅπως δηλ. οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι παῖδες ἕνεκα τῆς ἀρετῆς των εἶχον τὴν ἄνωθεν βοήθειαν καὶ ἐφάνησαν ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν φωτιάν, ἔτσι καὶ αὐτός, ἀφοῦ κατέβαλε ὅ,τι ἐξηρτᾶτο ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἔδειξε μεγάλην σταθερότητα εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἁγνότητα, ἔλαβε καὶ μεγάλην τὴν ἄνωθεν βοήθειαν, διότι τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ τὸν καθωδήγει, ὥστε νὰ νικήση εἰς τόσον μεγάλον ἀγῶνα καὶ νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ δίκτυα τῆς

38. Γεν. 39, 9.
39. Γεν. 39, 9.
40. Γεν. 39, 10.
41. Πρβλ. Γεν. 39, 11 - 12.

ἀσελγοῦς ἐκείνης. Καὶ θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ ἴδῃ τὸν ἀξιοθαύμαστον ἐκεῖνον νὰ ἐξέρχεται μὲν γυμνὸς ἀπὸ τὰ ἐνδύματα, **E** ἐνδεδυμένος δὲ τὸ ἔνδυμα τῆς ἁγνότητος καὶ ὅπως ἀκριβῶς ξεφεύγει κανεὶς ἀπὸ τὴν φωτιὰν τοῦ καμινιοῦ καὶ ὄχι μόνον δὲν ἔχει καῆ ἀλλὰ νὰ ἔχῃ γίνει περισσότερον λαμπρὸς καὶ περισσότερον χαρούμενος.

Ἀλλὰ πρόσεξε, ὅτι μετὰ ἀπὸ τόσον μεγάλην νίκην, μετὰ ἀπὸ τόσον μεγάλην γενναιότητα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ στεφανωθῇ καὶ νὰ ἀνακηρυχθῇ (νικητής), πάλιν ὡσὰν νὰ εἶναι ὑπεύθυνος νὰ ὑπομένῃ μύρια βάσανα. 598 **A** Διότι ἐκείνη ἡ Αἰγυπτία, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε πλέον τὴν προσβολὴν καὶ τὴν ἐντροπήν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐνεδύθη, διότι ἐπεχείρησε νὰ κάμῃ παράλογα πράγματα, πρῶτα μὲν ἀφοῦ συνεκέντρωσε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ της κατηγορεῖ τὸ νεανίσκον καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξαπατήσῃ ὅλους, λέγουσα ὅτι αὐτὸς εἶπεν, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα αὐτὴ παραφρόνως ἐπρότεινε.[42] Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ συνήθεια τῆς κακίας, ὅταν ἀγωνίζεται ἐναντίον τῆς ἀρετῆς, τὰ ἰδικά της ἐλαττώματα νὰ προσπαθῇ νὰ ἀποδίδῃ εἰς αὐτήν. Αὐτό, λοιπόν, καὶ αὐτὴ ἔπραττε, μὲ τὸ νὰ κατηγορῇ ψευδῶς τὸν νεανίσκον ὡς ἀνήθικον, νὰ φορῇ δὲ εἰς τὸν ἑαυτόν της τὸ προσωπεῖον τῆς σωφροσύνης καὶ νὰ λέγῃ, **B** ὅτι διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ἐγκατέλειψε τὰ ἐνδύματά του καὶ ὅτι αὐτὴ τὰ ἐκράτησε. Καὶ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἐμακροθύμει καὶ ἠνείχετο, διὰ νὰ δείξῃ μὲ ὅλα αὐτὰ λαμπρότερον τὸν ἰδικόν του δοῦλον. Διότι, ἀφοῦ εἶπεν ὅλα αὐτὰ εἰς τὸν ἄνδρα της καὶ κατηγόρησε τὸν νεανίσκον, εἶπε ἐν συνεχείᾳ· «Εἰσῆλθε πρὸς ἐμὲ ὁ δοῦλος αὐτὸς ὁ Ἑβραῖος διὰ νὰ μὲ ἐξευτελίσῃ».[43] Ἀθλία καὶ ταλαίπωρος! Δὲν εἰσῆλθεν αὐτὸς διὰ νὰ σὲ ἐξευτελίσῃ, ἀλλ' ὁ διάβολος εἰσῆλθεν εἰς σέ, ὥστε ὄχι μόνον νὰ γίνῃς ἄπιστος καὶ μοιχαλίς, ἀλλὰ ἐάν, σοῦ ἦτο δυνατόν, καὶ φόνον νὰ κάμῃς. **C** Καὶ ἐδείκνυε, λοιπὸν εἰς ἀπόδειξιν τῶν λόγων της τὰ ἐνδύματα τοῦ νεανίσκου. Κατάλαβε εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν ἀγαθότητα τοῦ κοινοῦ ὅλων τῶν ἀνθρώπων Δεσπότου. Ὅπως δηλ. ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ποὺ ἤθελαν νὰ τὸν φονεύσουν καὶ τοὺς ἔκαμε πρῶτον μέν, σύμφωνα μὲ τὴν συμβουλὴν τοῦ Ρουβήν, νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὸν λάκκον καὶ μετὰ πάλιν, σύμφωνα πρὸς τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰούδα, νὰ τὸν πωλήσουν εἰς τοὺς ἐμπόρους, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπαλήθευσις ἐκ τῶν ὀνείρων, ὅτι ὄχι ματαίως καὶ ἄνευ λόγου ἐκεῖνα εἰς αὐτὸν προανηγγέλλοντο, ἔτσι καὶ τώρα τὸ θεϊκὸν χέρι ἦτο ἐκεῖνο ποὺ ἐκράτει τὸν βάρβαρον ἐκεῖνον[44] **D** καὶ δὲν τοῦ ἐπέτρεψε ἀμέσως νὰ ὁρμήσῃ νὰ σφάξῃ τὸν νεανίσκον. Διότι ποῖον ἐμπόδιον ὑπῆρχε νὰ μὴ πράξῃ αὐτό, ὅταν ἔμαθε ὅτι αὐτὸς ἐπεχείρησε νὰ μιάνῃ τὴν κλίνην του; Ἀλλ' ὁ ἐπινοητικὸς Θεὸς τὸν ἔκαμε ὥστε νὰ δείξῃ τόσην μεγάλην πραότητα διὰ νὰ ριφθῇ εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἀφοῦ καὶ ἐκεῖ δείξῃ τὴν ἀρετήν του, ἔτσι νὰ φθάσῃ εἰς τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα. «Διότι ἐθύμωσε», λέγει ἡ Γραφή «ὁ κύριος αὐτοῦ καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὴν ὀχυρὰν φυλακήν, ὅπου κρατοῦνται κλεισμένοι οἱ φυλακισμένοι τοῦ βασιλέως».[45] Διότι ἐὰν μὲν δὲν ἐπίστευσε τὴν γυναῖκα του, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ρίψῃ εἰς τὴν φυλακήν. **E** Ἐὰν δὲ ἐπίστευσεν ὅτι εἶναι ἀληθῆ τὰ ὅσα ἔλεγεν ἡ Αἰγυπτία καὶ πάλιν δὲν ἦτο ἄξιος διὰ τὴν φυλακήν, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ κοπῇ ἡ κεφαλή του καὶ νὰ ὑποστῇ τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Ἀλλ' ὅταν καὶ τὸ θεϊκὸν χέρι φανερώνῃ τὴν ἰδικήν του πρόνοιαν, ὅλα γίνονται εὔκολα καὶ εὐχερῆ καὶ οἱ ἄγριοι γίνονται ἡμερώτεροι. Τότε καὶ ἡ θεία βοήθεια ἔρχεται μὲ ἀφθονίαν, ὅταν καὶ ἡμεῖς ἀποδεικνυόμεθα πολὺ ἐνάρετοι. Ἐπειδὴ δηλ. καὶ αὐτὸς ἔκαμε μεγάλον ἀγῶνα, διὰ τοῦτο καὶ λαμβάνει μεγάλας ἀμοιβάς.

Καὶ μετὰ ἀπὸ τόσην γενναιότητα ποὺ ἔδειξε, ὡδηγεῖτο εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ὅλα τὰ ὑπέμεινεν ἐν σιγῇ. Διότι γνωρίζετε, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι, ὅταν καταδικάζωνται, ὡς ὑπεύθυνοι, δὲν αἰσθάνονται τίποτε τὸ πονηρὸν νὰ βαρύνῃ τὴν συνείδησίν των, πόσην παρρησίαν καὶ ἐλευθεροστομίαν μεταχειρίζονται, 599 **A** ἀγανακτοῦντες καὶ λέγοντες πολλά, ἐναντίον ἐκείνων ποὺ ἀνευθύνως τοὺς κατηγοροῦν. Ἀλλ' ὅμως αὐτὸς (ὁ Ἰωσήφ), δὲν πράττει ἔτσι· ἀλλ' ἀντιθέτως σιωπᾷ καὶ ὅλα τὰ ὑποφέρει μὲ πραότητα καὶ μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ἀνέμενε τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι πρόσεξε, πῶς καὶ ὅταν ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ δεσμοφύλακος ὁλόκληρος ἡ ἐποπτεία τῆς φυλακῆς. Καὶ πολὺ φυσικά· «Διότι ἦτο ὁ Κύριος μαζὶ μὲ τὸν Ἰωσὴφ καὶ ἔστειλεν εἰς αὐτὸν τὸ ἔλεός του».[46] Τί σημαίνει

42. Πρβλ. Γεν. 39, 13 - 16.
43. Γεν. 39, 17.
44. Τὸν Πετεφρῆν.
45. Γεν. 39, 20.
46. Γεν. 39, 21.

αὐτὸ τὸ «Ἔστειλεν εἰς αὐτὸν τὸ ἔλεός του»; Ἔκαμε τὸν ἀρχιδεσμοφύλακα νὰ τὸν λυπηθῆ καὶ πολλὴν νὰ δείξη τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. «Διότι τοῦ ἔκαμε εὐμενῆ ὑποδοχήν».[47] Τίποτε δὲν εἶναι πιὸ εὐτυχὲς ἀπὸ τὸ νὰ ἔχη κανεὶς τὴν ἄνωθεν εὔνοιαν. **B** «Διότι τοῦ ἐνεπιστεύθη», συνεχίζει ἡ Γραφή, «ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὴν φυλακήν».[48] Κύτταξε πῶς ἀντικαθίσταται ὁ δεσμοφύλαξ καὶ παραχωρεῖ καὶ εἰς αὐτὸν ἀναθέτει τὴν ἐξουσίαν, ὥστε νὰ διατάξη ὅπως ὅλοι οἱ κρατούμενοι τῆς φυλακῆς νὰ εὑρίσκωνται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. «Καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐγίνοντο εἰς τὴν φυλακὴν ἐξ αἰτίας τῆς ἐμπιστοσύνης ποὺ εἶχεν εἰς αὐτόν, διότι ὅλα εὑρίσκοντο εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἰωσήφ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἦτο μαζί του. Καὶ ὅλα ὅσα ἔπραττεν ὁ Ἰωσὴφ ὁ Κύριος (τὰ ηὐλόγει καὶ) τὰ ἔφερεν εἰς αἴσιον πέρας».[49]

Πρόσεξε, ὅτι πάντοτε τὸν συνώδευεν ἡ θεία χάρις καὶ ὅλα ὅσα ἔπραττεν ἦσαν πλήρη χάριτος. Αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ἂς προσπαθήσωμεν, διὰ νὰ ἔχωμεν πάντοτε μαζί μας τὸν Κύριον καὶ ὅπως ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πράττομεν εὐλογοῦνται ὑπ' ἐκείνου καὶ ὁδηγοῦνται εἰς αἴσιον πέρας. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἔχει αὐτὴν τὴν εὐλογίαν, **C** καὶ ἂν ἀκόμη μέσα εἰς τὰ βάσανα εὑρεθῆ, ὅλα θὰ τὰ περιφρονήση καὶ καθόλου δὲν θὰ τὰ λογαριάση, διότι ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα δύναται καὶ ἠμπορεῖ νὰ ἀλλάξη, ὅλα ὁδηγεῖ εἰς αὐτὸν εἰς αἴσιον πέρας καὶ τὰ δύσκολα μεταστρέφει εἰς εὔκολα. Πῶς δὲ θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἔχωμεν μαζί μας τὸν Κύριον καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς εὐλογῆ εἰς ὅλα; Ἐὰν εἴμεθα νηφάλιοι καὶ πρόθυμοι καὶ μιμηθῶμεν τὴν σωφροσύνην τοῦ νέου τούτου καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν, καὶ τὴν γενναίαν του διάθεσιν καὶ ἴδωμεν ὅτι ἔτσι πρέπει μὲ ἀκρίβειαν ὅλα νὰ πράττωμεν **D** διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶμεν ποτὲ παρὰ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαφύγωμεν τῆς προσοχῆς τοῦ ἀκοιμήτου ἐκείνου ὀφθαλμοῦ, ἀλλ' ὅτι θὰ ὑπάρξη ἀνάγκη, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἡμάρτησε νὰ τιμωρηθῆ. Καὶ ἂς μὴ νομίζωμεν, ὅτι εἶναι προτιμότερος ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν θείαν ἀγανάκτησιν. Ἀλλ' ἂς ἐνθυμούμεθα πάντοτε τὰ λόγια τοῦ Ἰωσήφ, ποὺ ἔλεγε· «Πῶς θὰ κάμω τὸ κακὸν τοῦτο πρᾶγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;».[50] Ὅταν λοιπὸν κάποια σκέψις μᾶς ταράττη, αὐτὰ τὰ λόγια

47. Γεν. 39, 21.
48. Γεν. 39, 22.
49. Γεν. 23.
50. Γεν. 39, 9.

ἂς ἐνθυμούμεθα καὶ ἀμέσως θὰ φύγη κάθε κακὴ ἐπιθυμία. **E** Εἴτε λοιπὸν κυριευθῆ κανεὶς ἀπὸ σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, εἴτε ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὰ χρήματα, εἴτε ἀπὸ ἄλλην παράλογον ἡδονήν, ἀμέσως τοῦτο ἂς σκέπτεται, ὅτι ἐκεῖνος (δηλ. ὁ Θεὸς) εἶναι ὁ δικάζων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κρυφτοῦν οὔτε αἱ σκέψεις ποὺ περνοῦν ἀπὸ τὸ μυαλό μας. Πάντως ἠμποροῦμεν νὰ διαφύγωμεν τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου καὶ νὰ ἔχωμεν πολλὴν τὴν ἄνωθεν βοήθειαν. Αὐτὴν εἴθε πάντες νὰ ἐπιτύχωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναφέρεται ἡ δόξα, ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ αἰωνίως. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ

«ΚΑΙ Ο ΑΡΧΙΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ ΕΞ ΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ ΔΕΝ ΕΓΝΩΡΙΖΕ ΤΙΠΟΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΜΒΑΙΝΟΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗΝ».[1]

Ὅ,τι ἀπέμεινεν ἡμιτελὲς ἀπὸ τὴν χθεσινὴν ὁμιλίαν ἐπιθυμῶ νὰ ὁλοκληρώσω σήμερα εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ νὰ σᾶς παρουσιάσω καὶ πάλιν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήφ. Γνωρίζετε, βέβαια, ὅτι χθές, 600 B ἐπειδὴ ὁ λόγος ἐπεξετάθη εἰς πολὺν χρόνον, δὲν ἠμπόρεσα νὰ προχωρήσω περαιτέρω, ἀλλὰ ἔφθασα μέχρις ἐκείνου τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον, ἕνεκα τῆς συκοφαντίας τῆς Αἰγυπτίας, ἐνεκλείσθη ὁ Ἰωσὴφ εἰς τὴν φυλακὴν ἀπὸ τὸν ἀρχιμάγειρον. Δι' αὐτὸ σήμερα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκθέσω εἰς τὴν ἀγάπην σας τὰ ὅσα συνέβησαν εἰς αὐτὸν εἰς τὴν φυλακήν. Ὅταν, λοιπόν, ἐνεκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν καὶ παρεδόθη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος, καὶ ἐκεῖ τόσον πολὺ τὸν ἐβοήθησεν ὁ Θεός, ὥστε νὰ τοῦ ἐμπιστευθῇ ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ ὅλην τὴν διαχείρισιν τῆς φυλακῆς.

«Καὶ ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ», λέγει ἡ Γραφή, «ἐξ αἰτίας τοῦ Ἰωσὴφ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν φυλακήν». Εἶδες ὅτι μολονότι εὑρέθη μέσα εἰς τὰς θλίψεις, ἐν τούτοις δὲν ἐνόιωσε καθόλου τὰ λυπηρὰ γεγονότα, C ἀλλὰ ἡ ἐφευρετικὴ σοφία τοῦ Θεοῦ μετέβαλεν ὅλα τὰ θλιβερὰ συμβάντα. Καὶ ὅπως τὸ μαργαριτάρι διατηρεῖ καὶ ἀποδεικνύει τὴν ὡραιότητά του καὶ ὅταν ἀκόμη καταχωθῇ μέσα εἰς τὴν λάσπην, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἀρετή, ὅπου καὶ ἂν τὴν βάλῃς, ἔχει τὴν δύναμίν της, εἴτε ριφθῇ εἰς τὴν δουλείαν, εἴτε εἰς τὴν φυλακήν, εἴτε εὑρίσκεται εἰς τὰς θλίψεις, εἴτε ἔχῃ τὴν ἄνεσίν της.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐκλείσθη εἰς τὴν φυλακήν, ἀπέκτησε τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος καὶ τοῦ ἐνεπιστεύθη ὅλην τὴν διαχείρισιν τῶν ζητημάτων τοῦ δεσμωτηρίου, ἂς ἴδωμεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ κατὰ ποῖον τρόπον ἀποκαλύπτει ὁ Ἰωσὴφ τὴν δύναμιν τῆς χάριτος, ποὺ τὸν ἐνίσχυεν.

1. Γεν. 39, 23.

«Μετὰ τὰ γεγονότα αὐτά», λέγει, «συνέβη τὸ ἑξῆς».[2] Ποῖα γεγονότα; Μά, ὅσα ἐδιηγήθη μετὰ τὴν συκοφαντίαν D καὶ μετὰ τὴν καταδίκην του εἰς φυλάκισιν. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν γνωστοποίησιν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκανεν ἡ Γραφή, ὅτι, δηλαδή, ὁ Κύριος ἦτο μὲ τὸν Ἰωσὴφ καὶ ὅτι ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ ἀνέθεσε τὴν διαχείρισιν τῶν ζητημάτων τῆς φυλακῆς εἰς αὐτόν.[3] «Μετὰ τὰ γεγονότα αὐτά», λοιπόν, δηλαδή, μετὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἰωσήφ, συνέβη νὰ σφάλῃ[4] ὁ ἀρχιοινοχόος[5] καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς[5] καὶ νὰ καταδικασθοῦν εἰς φυλάκισιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Καί, ἀφοῦ τοὺς παρέλαβεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ, τοὺς παρέδωσεν εἰς τὸν Ἰωσήφ.[6] E Ὥστε δὲν ἐχρησιμοποίει τὸν Ἰωσὴφ ὡς φυλακισμένον, ἀλλ' ὡς συνεργάτην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, μᾶλλον δὲ ὡς ἱκανὸν νὰ ἀνακουφίζῃ τὰς συμφορὰς τῶν καταδίκων, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκοντο εἰς τὴν φυλακήν. «Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἐφρόντιζεν αὐτούς»,[7] λέγει ἡ Γραφή. Τί σημαίνει, ὅμως, τὸ «ἐφρόντιζεν αὐτούς»; Μά, ὅτι τοὺς ἐπαρηγόρει, τοὺς ἐνίσχυε τὴν ψυχήν, ἐνεθάρρυνε τὸν νοῦν των, δὲν ἄφηνε νὰ τοὺς κυριεύσῃ ἡ ἀπελπισία.

«Οὗτοι εὑρίσκοντο μερικὰς ἡμέρας εἰς τὴν φυλακήν. Καὶ οἱ δύο δὲ εἶδαν ὄνειρον κατὰ τὴν ἰδίαν νύκτα»,[8] δηλαδὴ καὶ ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ὁ ἀρχισιτοποιός. Ἀλλὰ ὁ θαυμάσιος Ἰωσήφ, θεωρῶν σπουδαῖον ἔργον τὴν παρηγορίαν αὐτῶν, ὅταν τοὺς εἶδε νὰ ἔχουν ταραχθῇ καὶ νὰ ἔχουν πάθει σύγχυσιν ἐξ αἰτίας τῶν ὀνείρων,[9] λέγει εἰς αὐτούς· «Διατί σήμερα τὰ πρόσωπά σας εἶναι σκυθρωπά;».[10] 601 A Δι-

2. Γεν. 40, 1.
3. Πάντα ταῦτα διαλαμβάνονται εἰς τοὺς στίχους 11-23 τοῦ 39 κεφαλαίου.
4. Δὲν καθορίζεται τὸ εἶδος τῆς παραβάσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἴσως νὰ ἀναφέρεται εἰς ἀπόπειραν δηλητηριάσεως τοῦ Φαραὼ ἢ ἀκόμη καὶ εἰς ἕνα ἁπλοῦν σφάλμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν νοοτροπίαν τῶν δυναστῶν τῆς Ἀνατολῆς ἦτο ἀρκετὸν νὰ ρίψῃ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν οἱονδήποτε.
5. Ἀρχιοινοχόος - ἀρχισιτοποιός πρόκειται διὰ ὑψηλὰ ὑπουργήματα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Φαραώ. Συνδέονται δὲ πρὸς τὴν κλίσιν τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὰ πολυτελῆ φαγητά.
6. Πρβλ. Γεν. 40, 1-4.
7. Γεν. 40, 4.
8. Γεν. 40, 4-5.
9. Αἰτία τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ταραχῆς ἦτο τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ περιεχόμενον τῶν ὀνείρων ἐθεωρήθη σπουδαῖον καὶ συμβολικὸν δι' αὐτούς, χωρίς, ὅμως, νὰ ἠμποροῦν νὰ συμβουλευθοῦν τοὺς ἁρμοδίους ἐξηγητάς, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἐλεύθεροι.
10. Γεν. 40, 7.

ὅτι ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου ἀπεκάλυπτε τὴν ἐσωτερικήν ταραχήν. Δι᾿ αὐτὸ καὶ κάποιος σοφὸς ἔλεγεν· «Ὅταν ἡ καρδία ἔχῃ χαράν, τὸ πρόσωπον ἀκτινοβολεῖ, ἐνῷ ὅταν εὑρίσκεται εἰς λύπην, τὸ πρόσωπον εἶναι σκυθρωπόν».[11] Ὅταν, λοιπόν, τοὺς εἶδε νὰ εἶναι στενοχωρημένοι ἐξ αἰτίας τῶν ὀνείρων, τοὺς ἠρώτα, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς στενοχωρίας των. Κύτταξε, ὅτι, καὶ εἰς τὸ δεσμωτήριον εὑρισκόμενος ἀκόμη, ἀπεδείκνυε τὴν ἀρετήν του καὶ ἐφρόντιζε νὰ ἀνακουφίζῃ τὰς θλίψεις τῶν ἄλλων.

Τί ἀπήντησαν, λοιπόν, ἐκεῖνοι; «Εἴδαμεν κάποιο ὄνειρον καὶ δὲν ὑπάρχει ὁ ἑρμηνευτὴς αὐτοῦ».[12] Δὲν ἐγνώριζαν, βέβαια, τὴν σοφίαν τοῦ συνομιλητοῦ των. Τὸν ἐθεώρουν ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τυχαίους ἀνθρώπους, δι᾿ αὐτὸ δὲν τοῦ ἐκθέτουν τὸ ὄνειρον, ἀλλὰ τοῦ λέγουν μόνον ὅτι εἶδαν ὄνειρον καὶ προσθέτουν ὅτι «δὲν ὑπάρχει ὁ ἑρμηνευτὴς αὐτοῦ». B Ἀλλὰ ὁ θαυμάσιος ἄνθρωπος (ὁ Ἰωσὴφ) λέγει πρὸς αὐτούς· «Διὰ τοῦ Θεοῦ δὲν γίνεται ἡ ἑρμηνεία αὐτῶν; Διηγηθῆτε τά μου, λοιπόν».[13] Διότι μήπως σᾶς ὑπόσχομαι νὰ σᾶς εἴπω κάτι ἰδικόν μου; Ὁ Θεὸς εἶναι, ὁ ὁποῖος μόνον ἀποκαλύπτει καὶ ἑρμηνεύει αὐτά. «Διηγηθῆτε τά μου, λοιπόν». Κύτταξε σύνεσιν καὶ ὑπερβολὴν ταπεινοφροσύνης. Δὲν εἶπεν ὅτι ἐγὼ τὰ ἐξηγῶ, ἐγὼ λέγω τὴν ἔκβασιν τῶν ὀνείρων. Ἀλλὰ τί εἶπεν; «Διηγηθῆτε τά μου, λοιπόν». Διότι ὁ Θεὸς εἶναι, ὁ ὁποῖος μόνον ἀποκαλύπτει καὶ ἑρμηνεύει αὐτά.

«Καὶ ὁ ἀρχιοινοχόος διηγήθη τὸ ὄνειρόν του... Καὶ ὁ Ἰωσὴφ (ἀφοῦ τὸ ἤκουσεν) λέγει εἰς αὐτόν· Ἰδού, ἡ ἑρμηνεία τοῦ ὀνείρου σου. Οἱ τρεῖς κλάδοι τῆς κληματαριᾶς εἶναι τρεῖς ἡμέραι. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, δηλαδή, ὁ Φαραὼ θὰ ἐνθυμηθῇ τὸ ἀξίωμά σου καὶ θὰ σὲ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου C καὶ θὰ δώσῃς τὸ ποτήρι εἰς τὸ χέρι τοῦ Φαραώ, ὅπως ἔπραττες κατὰ τὴν προηγουμένην σου συνήθειαν, ὅταν ἦσουν οἰνοχόος του. Ἀλλὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ ἐνθυμηθῇς, ὅταν θὰ εὐτυχήσῃς καὶ νὰ μὲ λυπηθῇς καὶ νὰ μὴ μὲ λησμονήσῃς ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ εὑρισκόμενος, ὥστε νὰ μὲ βγάλῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν ταύτην. Διότι μὲ ἔκλεψαν[14] ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων καὶ

11. Παροιμ. 15, 13.
12. Γεν. 40, 8.
13. Γεν. 40, 8.
14. Δὲν καθορίζει τὸν τρόπον τῆς ἁρπαγῆς του, ὅτι, δηλαδή, ἐπωλήθη ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, διὰ νὰ μὴ τοὺς ἐκθέσῃ καὶ ἐπὶ πλέον διὰ νὰ μὴ

οὔτε ἐδῶ ἔκαμα τίποτε, ἀλλὰ μὲ ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὴν ἀδίκως».[15] Ἐπειδή, λοιπόν, τοῦ προεῖπε τὰ μέλλοντα νὰ τοῦ συμβοῦν εὐχάριστα γεγονότα καὶ τὴν συμφιλίωσίν του μὲ τὸν Φαραώ, προσθέτει· «Λάβε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ ἐνθυμηθῇς», ὅταν θὰ ἔχῃς τὴν εὐτυχίαν σου. Νὰ ἐνθυμηθῇς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος σοῦ εἶπεν ἐκ τῶν προτέρων αὐτὰ D καὶ νὰ εὐσπλαγχνισθῇς.

Ὅταν ἀκούῃς αὐτά, ἀγαπητέ μου, νὰ μὴ κατηγορήσῃς τὸν δίκαιον διὰ δειλίαν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο κυρίως νὰ ἐκπλαγῇς, ὅτι, δηλαδή, μολονότι ὑπῆρχαν τόσαι πολλαὶ δυσκολίαι, ἐν τούτοις μὲ γενναιότητα καὶ εὐχαρίστησιν ὑπέφερε τὸν ἐγκλεισμόν του εἰς τὴν φυλακήν. Βέβαια, ἂν καὶ πολλὰς φορὰς εἶχε λάβει τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν ἀρχιδεσμοφύλακα, ἐν τούτοις ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὴν φυλάκισιν καὶ τὴν συναναστροφὴν μὲ τοὺς ρυπαροὺς καὶ ἀκαθάρτους. Κύτταξε, ὅμως, καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ τὴν φιλοσοφικήν του διάθεσιν, πῶς, δηλαδή, μὲ γενναιότητα ὑπέφερε τὰ πάντα, ἀποδεικνύων διὰ μέσου ὅλων αὐτῶν μεγάλην ταπείνωσιν.

E «Καὶ νὰ μὲ λυπηθῇς καὶ νὰ μὴ μὲ λησμονήσῃς ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ εὑρισκόμενος, ὥστε νὰ μὲ βγάλῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν αὐτήν». Συλλογίσου, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ὅτι δὲν λέγει τίποτε εἰς βάρος τῆς μιαρᾶς μοιχαλίδος ἐκείνης, οὔτε τὸν κύριόν του κατηγορεῖ, οὔτε ἀναφέρει τὴν ἀπάνθρωπον συμπεριφορὰν τῶν ἀδελφῶν του εἰς βάρος του, ἀλλὰ τὰ ἀποκρύπτει ὅλα καὶ λέγει· Νὰ μὲ ἐνθυμηθῇς καὶ νὰ φροντίσῃς νὰ βγῶ ἀπὸ τὴν φυλακὴν αὐτήν. «Διότι μὲ ἔκλεψαν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων καὶ οὔτε ἐδῶ ἔκαμα τίποτε, ἀλλὰ μὲ ἔρριψαν εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν φυλακὴν ἀδίκως». Ἂς μὴ προσπεράσωμεν χωρὶς προσοχὴν τοὺς λόγους του αὐτούς, 602 A ἀλλ᾿ ἂς προσπαθήσωμεν νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς ψυχῆς του, ποὺ ἂν καὶ εὑρῆκε μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι θὰ ἠμπορέσῃ ὁ ἀρχιοινοχόος, ὅταν θὰ εὐτυχῇ, νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν περίπτωσίν του εἰς τὸν βασιλέα, ἐν τούτοις δὲν κατηγορεῖ τὴν Αἰγυπτίαν, (θὰ εἴπω, βέβαια, πάλιν τὰ ἴδια), οὔτε ἀναφέρει κάτι διὰ τὸν κύριόν του, οὔτε λέγει τίποτε ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν του. Οὔ-

ἐκτεθῇ ἐνώπιον τῶν φυλακισμένων. Ἐπιθυμεῖ νὰ δηλώσῃ μόνον ὅτι εἶναι ἐλεύθερος καὶ ὄχι δοῦλος καὶ ὅτι ἐκλάπη ἀπὸ ἐμπόρους.
15. Γεν. 40, 9 καὶ 12-15. Τὸ ὄνειρον εἰς τοὺς στίχους 9-11.

τε, πάλιν ἀποκαλύπτει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν κατεδικάσθη εἰς φυλάκισιν, οὔτε προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀδικίαν ποὺ διεπράχθη εἰς βάρος του. Ἀλλὰ δι' ἕνα πρᾶγμα φροντίζει μόνον, ὄχι, δηλαδή, νὰ κατηγορήσῃ ἐκείνους, ἀλλὰ νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὸ δίκαιόν του. Καὶ ὅ,τι ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀδικίαν τῶν ἀδελφῶν του τὸ συνεκάλυψεν, ὅταν εἶπεν· «Μὲ ἔκλεψαν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων». Ὅσα δὲ τοῦ ἔκανεν ἡ ἀκόλαστος ἐκείνη Αἰγυπτία δὲν τὰ λέγει καθόλου, B οὔτε καὶ τὴν ἄδικον ἀγανάκτησιν τοῦ κυρίου του ἐναντίον του ἀναφέρει. Ἀλλὰ τί λέγει· «Οὔτε ἐδῶ ἔκανα τίποτε, ἀλλὰ μὲ ἔρριψαν εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν φυλακὴν ἀδίκως».

Ἀκούοντες αὐτά, ἂς παραδειγματιζώμεθα, ὥστε, ἐὰν κάποτε περιπλακῶμεν εἰς παρομοίας συκοφαντίας, νὰ μὴ ἐπιδιώκωμεν νὰ ἀποδώσωμεν λοιδορίας εἰς τοὺς κατηγόρους μας, οὔτε νὰ ἀκονίζωμεν τὴν γλῶσσάν μας διὰ νὰ κατηγορήσωμεν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἡ ἐπιδίωξίς μας νὰ εἶναι μὲ πραότητα καὶ ἠρεμίαν νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ἀθωότητά μας, καὶ νὰ μιμηθῶμεν τὸν θαυμάσιον αὐτὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ εὑρίσκετο εἰς τὴν φυλακήν, δὲν κατεδέχθη οὔτε διὰ λόγου νὰ διαπομπεύσῃ τὴν ἀσέλγειαν τῆς Αἰγυπτίας. C Γνωρίζετε, βέβαια, ὅτι πολλὰς φορὰς μερικοί, μολονότι εἶναι ἔνοχοι διὰ τὴν διάπραξιν διαφόρων ἐγκλημάτων, ἐν τούτοις ἐπιχειροῦν νὰ φορτώσουν εἰς ἄλλους τὰ ἰδικά των κακουργήματα, φερόμενοι μὲ μεγάλην ἀναισχυντίαν. Ὁ Ἰωσήφ, ὅμως, ἂν καὶ ἦτο πιὸ καθαρὸς καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἠμποροῦσε νὰ εἴπῃ τὰ πάντα μὲ ἀλήθειαν, δηλαδή, καὶ τὴν μανίαν ἐκείνης νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ τὸν ἑαυτόν του νὰ ἀποδείξῃ λαμπρότερον, ἐν τούτοις τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν φανερώνει. Διότι δὲν ἐπεδίωκε τὴν δόξαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῦ ἦτο ἀρκετὴ ἡ εὔνοια τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤθελεν ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι ὁ ἐπαινέτης τῶν γεγονότων.

Δι' αὐτό, ἐνῷ αὐτὸς ἐσιώπα καὶ προσεπάθει νὰ ἀποκρύψῃ τὰ πάντα, D ὁ φιλάνθρωπος Κύριος τὸν ἀνύψωσεν εἰς τόσον μεγάλην δόξαν, ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ ἀθλητὴς ἠγωνίσθη καλῶς. Ἤδη, καὶ ἀπὸ ὅσα ἐν συνεχείᾳ συνέβησαν θὰ διδαχθῶμεν τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὅτι δὲν ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὴν βραδύτητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπεδείχθη ἡ ἀθωότης του, οὔτε καὶ ἠγανάκτησε δι' αὐτό, ἀλλὰ ὑπομένων τὰ πάντα μὲ μεγάλην προθυμίαν εὐχαριστοῦσε τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος παρεχώρει νὰ συμβαίνουν αὐτά.

Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ ἀρχισιτοποιός, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι καὶ τὸ ἰδικόν του ὄνειρον θὰ προεμήνυε κάτι καλὸν δι' αὐτόν, διηγεῖται εἰς τὸν Ἰωσὴφ τὸ περιεχόμενον τοῦ ὀνείρου του.[16] Ἀλλά, ὅταν ἤκουσεν αὐτὸ ὁ Ἰωσὴφ καὶ ἐδέχθη ἐκ τῆς οὐρανίου ἀποκαλύψεως τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ, τοῦ προεῖπε τὴν συμφοράν, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τὸν εὕρῃ. E καὶ λέγει· «Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀφαιρέσῃ ὁ Φαραὼ τὴν κεφαλήν σου, θὰ σὲ κρεμάσῃ εἰς τὸ ξύλον[17] καὶ τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ θὰ φάγουν τὰς σάρκας σου ἀπὸ ἐπάνω σου».[18]

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐπρόφθασα, λέγει, καὶ σᾶς ἐδήλωσα ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι δὲν ἐξηγῶ τὰ ὄνειρα μὲ τὴν ἰδικήν μου δύναμιν, ἀλλὰ σᾶς λέγω ὅσα θὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ ὁ Θεός,[19] ὥστε, εἴτε κάτι καλὸν φανερώνῃ τὸ ὄνειρον εἴτε τὸ ἀντίθετον, νὰ μὴ τὸ ἀποδώσετε εἰς ἐμένα. Δηλαδή, δὲν σᾶς τὰ λέγω αὐτὰ ἀπὸ ἰδικήν μου ἱκανότητα, ἀλλὰ σᾶς ἐπεξηγῶ ἐκεῖνα, ποὺ ἡ οὐράνιος χάρις θὰ ἀποκαλύψῃ.

Πραγματικά, ὅταν ἐπέρασεν ἡ προθεσμία τῶν τριῶν ἡμερῶν, 603 A ἐπραγματοποιοῦντο ὅσα εἶχεν εἴπει ὁ Ἰωσὴφ καὶ ὅπως αὐτὰς εἶχεν ἐξηγήσει τὰ ὄνειρα, ἔτσι συνέβη καὶ εἰς τοὺς δύο, καὶ ὁ ἕνας μὲν[20] ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προηγουμένην του εὐημερίαν, ἐνῷ ὁ ἄλλος[21] ἐτιμωρήθη.[22]

«Μά, ὁ ἀρχιοινοχόος», τὸν ὁποῖον τόσον πολὺ παρεκάλεσεν ὁ Ἰωσήφ, «δὲν ἐνεθυμήθη αὐτόν, ἀλλὰ τὸν ἐξέχασεν».[23] Κύτταξε καὶ πάλιν τὸν δίκαιον νὰ ἀγωνίζεται, ὡς νὰ εὑρίσκεται εἰς κάποιο στάδιον καὶ παλαίστραν, νὰ δίδῃ ἀπόδειξιν τῆς ἀρετῆς του, χωρὶς νὰ ὑφίσταται ταραχήν, οὔτε σύγχυσιν, οὔτε νὰ ἐκδηλώνῃ ἀγανάκτησιν. Βέβαια, κάποιος ἄλλος θὰ ἔλεγε πρὸς τὸν ἑαυτόν του, ἐὰν ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς συνήθεις ἀνθρώπους. Τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό; Ὁ μὲν ἀρχιοινοχόος, ὅπως τοῦ ἐξήγησα τὸ ὄνειρόν του, ἀπέκτησε τόσον γρήγορα τὴν προηγουμένην του εὐημερίαν, χωρὶς καθόλου νὰ ἐνθυμηθῇ ἐμένα, ὁ ὁποῖος τοῦ

16. Πρβλ. Γεν. 40, 16 - 17.
17. Ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἦτο συνήθης εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ἀπεσκόπει εἰς τὴν διαπόμπευσιν τῶν πτωμάτων.
18. Γεν. 40, 19.
19. Πρβλ. Γεν. 40, 8.
20. Ὁ ἀρχιοινοχόος.
21. Ὁ ἀρχισιτοποιός.
22. Πρβλ. Γεν. 40, 20 - 22.
23. Γεν. 40, 23. Ἡ διαγωγὴ τοῦ ἀρχιοινοχόου ἐνθυμίζει τὸ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου λεγόμενον· «οὐδεὶς αὑτὸς ἐν πόνοις τ' ἀνὴρ ὅταν τε πρὸς τὸ θάρσος ἐκ φόβου πέσῃ» (Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις, 729 - 730).

προεῖπα αὐτά. Καὶ ἐκεῖνος μὲν εὑρίσκεται εἰς τόσην μεγάλην ἄνεσιν, ἐνῷ ἐγώ, πού κανένα κακὸν δὲν ἔπραξα, εἶμαι κλεισμένος ἐδῶ, μαζὶ μὲ τοὺς φονεῖς, τοὺς τυμβωρύχους, τοὺς λῃστὰς καὶ ἄλλους διαφόρους κακοποιούς. Δὲν εἶπεν, ὅμως, τίποτε ἀπὸ αὐτά, οὔτε ἐσκέφθη. Διότι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ἀγὼν ἐγίνετο μακρύτερος, ὥστε, ἀφοῦ ἀγωνισθῇ νομίμως, νὰ φορέσῃ τὸν λαμπρὸν στέφανον.

Κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, ὅτι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀρχιοινοχόου εἰς τὴν ἀρχικήν του θέσιν ἐπέρασαν δύο ἔτη.[24] Ἔπρεπε, δηλαδή, νὰ περιμένῃ τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν, C ὥστε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν μὲ μεγαλοπρέπειαν. Διότι ἐὰν τὸν ἐνεθυμεῖτο ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ τὸν ἀπηλευθέρωνε διὰ τῆς ἰδικῆς του προστασίας, προτοῦ νὰ ἴδῃ τὰ ὄνειρα ὁ Φαραώ, ἴσως νὰ μὴ ἐγίνετο ποτὲ γνωστὴ ἡ ἀρετή του εἰς τοὺς πολλούς. Τώρα, ὅμως, ἐπειδή, γνωρίζει ὁ ἐφευρετικὸς καὶ σοφὸς Κύριος, σὰν ἄριστος τεχνίτης, πόσον χρόνον πρέπει νὰ παραμείνῃ ὁ χρυσὸς εἰς τὴν φωτιὰ καὶ πότε χρειάζεται νὰ βγῇ ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπιτρέπει κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δύο ἐτῶν νὰ λησμονήσῃ ὁ ἀρχιοινοχόος τὸν Ἰωσήφ, διὰ νὰ φθάσῃ καὶ ὁ καιρὸς πού ὁ Φαραὼ θὰ ἴδῃ τὰ ὄνειρα καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς νὰ γίνῃ γνωστὸς ὁ δίκαιος εἰς ὅλον τὸ βασίλειον τοῦ Φαραώ. D Πραγματικά, ὕστερα ἀπὸ δύο ἔτη, λέγει ἡ Γραφή, ὁ Φαραὼ εἶδε τὰ ὄνειρα.[25] «Καὶ ἐξημέρωσε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Φαραὼ ἦτο τεταραγμένον. Ἀποστείλας ἀνθρώπους προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐξηγητὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ ὅλους τοὺς σοφοὺς[26] αὐτῆς. Ὁ Φαραὼ διηγήθη εἰς αὐτοὺς τὸ ὄνειρόν του. Κανένας, ὅμως, δὲν εὑρέθη ἱκανὸς νὰ ἑρμηνεύσῃ εἰς τὸν Φαραὼ τὸ ὄνειρον τοῦτο».[27]

Πρόσεξε τὴν μεγάλην οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ. Κατὰ πρῶτον ἀφήνει νὰ συμβουλευθῇ ὁ Φαραὼ ὅλους τοὺς θεωρουμένους σοφοὺς τοῦ βασιλείου του, ὥστε, ὅταν ἀποδειχθῇ ἡ ἄγνοια αὐτῶν, τότε νὰ ἀχθῇ εἰς τὸ μέσον ὁ φυλακισμένος, ὁ αἰχμάλωτος, ὁ δοῦλος, ὁ Ἑβραῖος καὶ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς πολλοὺς ὅ,τι δὲν ἐγνώριζαν, E καὶ ἔτσι νὰ κάνῃ νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ὅλους ἡ οὐράνιος χάρις, ἡ ὁποία ἐδίδετο εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὅταν, λοιπόν, ὅλοι οἱ σοφοὶ συνεκεντρώθησαν καὶ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ δώσουν καμμίαν ἐξήγησιν, οὔτε νὰ ἀνοίξουν τὸ στόμα των, τότε ὁ ἀρχιοινοχόος ἐνεθυμήθη καὶ διηγεῖται εἰς τὸν Φαραὼ ὅσα συνέβησαν εἰς αὐτόν, καὶ λέγει· «Σήμερα ἐνθυμοῦμαι κάποιαν ἁμαρτίαν μου».[28] Καὶ διηγεῖται ἀμέσως ὅτι, ὅταν ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὸς καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς καὶ εἶδαν τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς ἔδωσε τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ὁ Ἰωσήφ, 604 A ὅλα ἔγιναν ὅπως τὰ προεῖπεν ὁ Ἰωσήφ.[29] Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Φαραώ, ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἰωσὴφ «καὶ ἔβγαλεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν φυλακήν, τὸν ἐξύρισαν,[30] ἤλλαξαν τὴν στολήν του, καὶ ἔτσι ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Φαραώ».[31]

Κύτταξε ἀμέσως καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν πᾶσα τιμὴ τοῦ γίνεται. Ἀφοῦ ἐκαθαρίσθη διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ σὰν χρυσὸς ἀπαστράπτων ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν φυλακήν, ἔτσι ὡδηγεῖτο πρὸς τὸν Φαραώ. Εἶδες τί σημαίνει νὰ ἀπολαμβάνῃς τὴν θείαν βοήθειαν; Κύτταξε πόσα πράγματα συνέβησαν διὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸν Ἰωσήφ. Ὅταν, δηλαδή, ἐπέτυχε τὸ μέγα ἐκεῖνο κατόρθωμα, B μὲ τὸ νὰ διαφύγῃ τὰ δίκτυα τῆς μιαρᾶς ἐκείνης Αἰγυπτίας, καὶ ἐνεκλείσθη εἰς τὴν φυλακήν, παρεχωρήθη κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ κλεισθοῦν ἐκεῖ ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τοῦ Φαραὼ καὶ διὰ τῆς ἑρμηνείας τῶν ὀνείρων νὰ γνωρίσουν τὴν σοφίαν τοῦ ἀνδρός, ὥστε τώρα εἰς τὴν κατάλληλον στιγμὴν νὰ τὸν ἐνθυμηθῇ καὶ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν ἐπικαιρότητα ὁ ἀρχιοινοχόος. «Καὶ ὁ Φαραώ», λέγει, «εἶπε πρὸς τὸν Ἰωσήφ· Εἶδα ἕνα ὄνειρον καὶ δὲν ὑπάρχει ἑρμηνευτής του. Ἐπληροφορήθην, ὅμως, ἀπὸ μερικοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι λέγουν διὰ σέ, ὅτι, ὅταν ἀκούσῃς ὄνειρα, δύνασαι νὰ τὰ ἑρμηνεύσῃς».[32] Πρόσεξε ὅτι ὁ Φαραὼ ἀπὸ ἐντροπὴν δὲν ἀποκαλύπτει ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ βασιλείου δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰ ὄνειρα. Ἀλλὰ τί λέγει; C «Εἶδα ἕνα ὄνειρον καὶ δὲν ὑπάρχει ἑρμηνευ-

24. Πρβλ. Γεν. 41, 1.
25. Πρβλ. Γεν. 41, 1 - 7.
26. Ἐξηγηταὶ καὶ σοφοί· οὗτοι ἀνῆκον εἰς τὸ ἱερατεῖον καὶ ἤσκουν ἱερατικὰ καθήκοντα, εἰργάζοντο ἐπιστημονικῶς. Εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν περιλαμβάνονται καὶ οἱ μάγοι τῶν Εὐαγγελίων.
27. Γεν. 41, 8.

28. Γεν. 41, 9.
29. Πρβλ. Γεν. 41, 10 - 13.
30. Πρᾶξις συμμορφώσεως πρὸς τὴν κρατοῦσαν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους συνήθειαν νὰ φέρουν γενειάδα μόνον κατὰ τὸ πένθος, ἐνῷ καθ' ὅλον τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἐξύριζον τὰ μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ πώγωνος καὶ ἔφερον περούκας. Ἔτσι ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἐνώπιον τοῦ Φαραώ.
31. Γεν. 41, 14.
32. Γεν. 41, 15.

της του. Ἐπληροφορήθην, ὅμως, ἀπὸ μερικοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι λέγουν διὰ σέ, ὅτι, ὅταν ἀκούσῃς ὄνειρα, δύνασαι νὰ τὰ ἑρμηνεύσῃς».

Κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, ἐν προκειμένῳ τὴν μεγάλην σύνεσιν καὶ εὐλάβειαν τοῦ Ἰωσήφ, ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀπαντᾷ εἰς τὸν Φαραώ. Μὴ νομίσῃς, λέγει, ὅτι λέγω τίποτε ἐγὼ μὲ τὴν ἰδικήν μου δύναμιν ἢ ὅτι ἑρμηνεύω αὐτὰ μὲ βάσιν τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν. Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν χωρὶς τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἀποκάλυψιν νὰ ἀντιληφθῶ τὴν σημασίαν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Γνώριζε, λοιπόν, ὅτι χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ δώσω ἀπάντησιν. Διότι «ἄνευ τοῦ θείου φωτισμοῦ», λέγει, «δὲν δύναμαι νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸν Φαραὼ κάτι τὸ ὠφέλιμον».[33] Ἀφοῦ ἔμαθες, λοιπόν, ὅτι ὁ Κύριος τῶν ὅλων εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀποκαλύπτει αὐτά, D νὰ μὴ ζητῇς, πλέον, τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐφ' ὅσον, λέγει, εἶναι ἀποκλειστικὴ ἁρμοδιότης τοῦ Θεοῦ νὰ ἐξηγῇ αὐτά. Πρόσεξε κατὰ ποῖον τρόπον μὲ τὴν ἀπόκρισιν ποὺ δίδει διδάσκει τὸν Φαραὼ νὰ γνωρίσῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀδυναμίαν τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τοῦ βασιλείου του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἔμαθες ἀπὸ ἐμένα, ὅτι δὲν ἐξηγῶ τὰ ὄνειρα μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, οὔτε μὲ τὴν δύναμιν τῶν ἰδικῶν μου συλλογισμῶν, λέγε ὅσα σοῦ ἐμήνυσεν ὁ Θεός. Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Φαραώ, διηγεῖται τὰ ὄνειρα, καὶ τὸ πρῶτον[34] καὶ τὸ δεύτερον,[35] καὶ λέγει· «Εἶπα εἰς τοὺς ἑρμηνευτὰς τῶν ὀνείρων αὐτὰ καὶ δὲν εὑρέθη εἰς ἐμὲ ὁ ἑρμηνευτὴς τούτων».[36] Δὲν ἤκουσες, λέγει, E καὶ ἀπὸ ἐμένα ὅτι δὲν ἠμπορεῖ ἡ ἀνθρωπίνη σοφία νὰ ἐξηγῇ αὐτά; Συνεπῶς, μὴ κατηγορῇς ἐκείνους. Διότι ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ καταλάβουν αὐτά, τὰ ὁποῖα χρειάζονται τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀποκάλυψιν.

«Ὁ Ἰωσὴφ εἶπεν εἰς τὸν Φαραώ», λέγει, «ὅτι τὰ δύο ὄνειρα εἶναι ἕνα ὄνειρον».[37] Ἡ δὲ δὶς ἐπανάληψις τοῦ ὀνείρου ἔγινε διὰ νὰ πιστεύσῃς ὅτι ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια αὐτὴ θὰ συμβῇ ὁπωσδήποτε καὶ σύντομα θὰ πράξῃ

33. Γεν. 41, 16.
34. Διήγησις πρώτου ὀνείρου Γεν. 41, 17 - 21.
35. Διήγησις δευτέρου ὀνείρου 41, 22 - 24.
36. Γεν. 41, 24.
37. Γεν. 41, 25.

τοῦτο ὁ Θεός.[38] Ἡ ἐπανάληψις, λέγει, ἀποτελεῖ ἐπιβεβαίωσιν τῶν ὀνείρων καὶ πληροφορίαν ὅτι ὁπωσδήποτε θὰ πραγματοποιηθοῦν αὐτά. Καί, ἀφοῦ ἐξήγησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑπτὰ βοῶν καὶ τῶν ἑπτὰ στάχυων, 605 A μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι θὰ ὑπάρξῃ μεγάλη εὐφορία διαρκείας ἑπτὰ ἐτῶν, τὴν ὁποίαν θὰ διαδεχθῇ ἑπταετὴς φοβερὰ πεῖνα, δίδει, πλέον, καὶ ἀρίστην συμβουλήν, καὶ λέγει· Διόρισε κάποιον ἄνδρα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὁ ὁποῖος θὰ ἠμπορέσῃ, ἀφοῦ συγκεντρώσῃ τὰ προϊόντα τῆς ἑπταετοῦς εὐφορίας, νὰ τὰ διαχειρισθῇ ἔτσι, ὥστε νὰ δυνηθῆτε νὰ εὕρετε ἀνακούφισιν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πείνης καὶ νὰ μὴ συμβῇ ὁλοκληρωτικὴ καταστροφή.[39] «Ὁ λόγος αὐτὸς ἤρεσεν εἰς τὸν Φαραὼ καὶ εἰς ὅλους τοὺς συμβούλους του».[40] Εἰς τὸ ἑξῆς ὁ Φαραὼ βοηθεῖ τὸν Ἰωσὴφ εἰς τὴν ἐπαλήθευσιν τῶν ὀνείρων, τὰ ὁποῖα εἶδεν, ὅταν ἔζῃ κοντὰ εἰς τὸν πατέρα του. Καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἡρμήνευσε τὰ ὄνειρα τοῦ Φαραώ, ὁ δὲ Φαραὼ ὡλοκλήρωνε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὀνείρων, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ. B Πραγματικά, ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ «εἶπεν», λέγει ἡ Γραφή, «εἰς ὅλους τοὺς ὑπηρέτας του· Μήπως θὰ εὕρωμεν ἄλλον ἄνθρωπον,[41] εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ὑπάρχῃ τοιοῦτον πνεῦμα Θεοῦ;»[42] Εἶδες πῶς ἀντελήφθη καὶ αὐτὸς ὅτι ἐκ τῆς ἄνωθεν ἀποκαλύψεως ἐφανερώθησαν αὐτὰ εἰς τὸν Ἰωσήφ; Διότι, λέγει, ποῖον θὰ εὕρωμεν, ὁ ὁποῖος νὰ εἶναι ἄξιος τοιαύτης χάριτος, ὥστε νὰ ἔχῃ πνεῦμα Θεοῦ;

«Καὶ ὁ Φαραὼ εἶπεν εἰς τὸν Ἰωσήφ· Ἀφοῦ ὁ Θεός σοῦ ἐφανέρωσεν ὅλα αὐτά, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος ἐξυπνότερος ἀπὸ ἐσένα».[43] Κύτταξε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅτι, ὅταν ὁ εὐμήχανος Θεὸς θέλῃ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὰς ἀποφάσεις του, C δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τὰ παρεμβαλλόμενα γεγονότα. Διότι νά, καὶ ἐσφάγη, ὅπως ἠμπορεῖ νὰ λεχθῇ, ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ἐπωλήθη, τοῦ ἀπεδόθη κατηγορία, ἡ ὁποία συνεπήγετο θανατικὴν καταδίκην, ἐφυλακίσθη ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα καὶ ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀνυψώθη, ἠμπορῶ νὰ εἴπω, εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. «Α-

38. Πρβλ. Γεν. 41, 32.
39. Πρβλ. Γεν. 41, 33 - 36.
40. Γεν. 41, 37.
41. Ἐκτὸς τοῦ Ἰωσήφ.
42. Γεν. 41, 38.
43. Γεν. 41, 39.

φοῦ ὁ Θεός σοῦ ἐφανέρωσεν ὅλα αὐτά, ἄλλος ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει ἐξυπνότερος καὶ σοφώτερος ἀπὸ ἐσένα. Σύ, λοιπόν, θὰ κυβερνήσῃς τὸν οἶκόν μου καὶ εἰς τὰς διαταγάς σου θὰ ὑπακούῃ ὅλος ὁ λαός μου. Μόνον κατὰ τὸν βασιλικὸν θρόνον θὰ εἶμαι ἐγὼ ἀνώτερος σοῦ».[44] Κύτταξε κατὰ ποῖον τρόπον, ἀμέσως, ὁ φυλακισμένος καθίσταται βασιλεὺς ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου καὶ ὁ ριφθεὶς ἀπὸ τὸν ἀρχιμάγειρον εἰς τὴν φυλακὴν D ἀναβιβάζεται ἀπὸ τὸν βασιλέα εἰς τὴν ὑψίστην αὐτὴν τιμήν, καὶ ὁ Κύριός του ἔβλεπε ξαφνικὰ αὐτόν, τὸν ὁποῖον εἶχε κλείσει εἰς τὸ δεσμωτήριον μὲ τὴν κατηγορίαν τοῦ μοιχοῦ, νὰ παίρνῃ εἰς τὰ χέρια του τὴν διακυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου.

Εἶδες πόσην σημασίαν ἔχει τὸ νὰ ὑπομένῃ κανεὶς μὲ εὐχαρίστησιν τοὺς πειρασμούς; Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Ἡ θλῖψις παράγει ὑπομονήν, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμασμένον χαρακτῆρα, ὁ δὲ δοκιμασμένος χαρακτὴρ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς δὲν ἐντροπιάζει».[45] Πρόσεξε, λοιπόν. Ὑπέφερε τὰς θλίψεις μὲ ὑπομονήν, ἡ ὑπομονὴ ἀπέδειξε τὴν ἀρετήν του δοκιμασμένην, ἀφοῦ δὲ κατέστη δοκιμασμένος ἦτο γεμᾶτος ἐλπίδα καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτὴ δὲν τὸν ἐντρόπιασεν.

E «Εἶπε δὲ ὁ Φαραὼ πρὸς τὸν Ἰωσήφ· Ἰδοὺ σὲ διορίζω σήμερα ἀντιβασιλέα ἐφ' ὅλης τῆς χώρας τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Φαραὼ ἀφαιρέσας τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρός του ἔθεσεν αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ἰωσήφ, ἐνέδυσεν αὐτὸν στολὴν ἐκ τοῦ πολυτιμοτάτου βύσσου καὶ ἐκρέμασεν εἰς τὸν λαιμόν του ἁλυσίδα χρυσῆν. Καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ δεύτερον ἐκ τῶν ἁρμάτων του καὶ κῆρυξ ἐκήρυττεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ συνιστῶν αὐτὸν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἔτσι διώρισεν αὐτὸν ἀντιβασιλέα εἰς ὅλην τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου».[46] Πραγματικά, ἐπειδὴ εἶχε τὸν Θεὸν μαζί του, ὁ Θεὸς τοῦ ἡτοίμασεν ὅλα αὐτὰ καὶ τὸν ἀνύψωσεν εἰς τὴν περιφανῆ αὐτὴν θέσιν.

«Εἶπε δὲ ὁ Φαραὼ εἰς τὸν Ἰωσήφ· 606 A Κανένας δὲν θὰ κινήσῃ τὴν χεῖρά του, διὰ νὰ κάνῃ κάτι εἰς ὅλην τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου ἄνευ τῆς ἐγκρίσεώς σου. Καὶ ὁ Φα-

44. Γεν. 41, 39 - 40.
45. Ρωμ. 5, 3 - 5.
46. Γεν. 41, 41 - 43. Ὁ Ἰωσὴφ δέχεται τὰ τέσσαρα διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς ἐξουσίας, δηλαδή, τὸν δακτύλιον, τὸ ἔνδυμα ἐκ βύσσου, τὴν χρυσῆν ἁλυσίδα περὶ τὸν τράχηλον καὶ τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν.

ραὼ ὠνόμασε τὸν Ἰωσὴφ ψομθομφανήχ».[47] Μὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὁ Φαραὼ ἐπιθυμεῖ νὰ διατηρήσῃ διαρκῆ τὴν μνήμην τῆς σοφίας, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν εἰς τὸν Ἰωσήφ. Διότι ἡ λέξις αὐτὴ ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ γνώστης τῶν μυστικῶν. Ἐπειδή, δηλαδή, ἐφανέρωσεν ἐκεῖνα, ποὺ ὅλοι ἠγνόουν, αὐτὸ ἀκριβῶς τονίζων ὁ Φαραὼ τοῦ δίδει τὸ ὄνομα αὐτό. Καὶ ἐπαυξάνων τὴν τιμὴν τοῦ δίδει ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα[48] τοῦ Πετεφρῆ. Ἐν συνεχείᾳ, ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε τὸ ἴδιον ὄνομα μὲ τὸν ἄλλοτε κύριον τοῦ Ἰωσήφ, προσθέτει ἡ Γραφὴ «ὁ ὁποῖος ἦτο ἱερεὺς τῆς Ἡλιουπόλεως».[49]

Καὶ διὰ νὰ μάθωμεν εἰς ποίαν ἡλικίαν εὑρισκόμενος ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἄνθρωπος ἠξιοῦτο αὐτῆς τῆς ἀμοιβῆς καὶ ἐπετέλεσε τοιούτους ἄθλους, λέγει ἡ Γραφή· B «Ὁ Ἰωσὴφ ἦτο τριάκοντα ἐτῶν,[50] ὅταν ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τοῦ Φαραώ».[51] Ἂς μὴ νομίσωμεν ὅτι ἄσκοπα ἀνεφέρθη ἡ ἡλικία, ἀλλὰ ἐλέχθη διὰ νὰ διδαχθῶμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία δικαιολογία εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος παραμελεῖ τὴν ἀρετήν, οὔτε ἐπιτρέπεται εἰς κανένα νὰ προβάλῃ σὰν δικαιολογίαν τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας, ἐκεῖ ποὺ πρέπει νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἀρετήν του. Νά, λοιπόν, ὁ Ἰωσήφ, δὲν ἦτο μόνον νέος, ἀλλὰ καὶ καλὸς εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ὡραῖος εἰς τὸ πρόσωπον. Διότι εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι κάποιος νέος, χωρὶς νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ὡραιότητα τοῦ σώματος. Αὐτός, ὅμως, μαζὶ μὲ τὴν νεότητά του ἦτο καλὸς εἰς τὴν ἐμφάνισιν, ὡραῖος εἰς τὸ πρόσωπον καί, σχεδὸν εὑρισκόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, ἔγινεν αἰχμάλωτος καὶ δοῦλος. Διότι ἦτο, λέγει ἡ Γραφὴ δέκα ἑπτὰ ἐτῶν, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.[52] C Ἔπειτα, ὅταν εὑρίσκετο εἰς τὴν κάμινον τῆς νεότητος, τοῦ ἐπετέθη ἡ ἀκόλαστος Αἰγυπτία, ἡ ὁποία ἦτο ἡ κυ-

47. Γεν. 41, 44 - 45. Ἡ ὀνομασία Ψομθομφανὴχ ἢ Ψονθομφανὴχ κατὰ τοὺς Αἰγυπτιολόγους εἶναι λέξις Αἰγυπτιακὴ καὶ σημαίνει τὸν τροφέα τῆς χώρας. Ἐπίσης παραπλήσιαι σημασίαι εἶναι αἱ ἑρμηνεῖαι αὐτῆς διὰ τῶν φράσεων· ὁ θεμελιωτὴς τῆς ζωῆς ἢ ὁ σωτὴρ τῆς χώρας. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τῆς δίδει ἄλλην ἐξήγησιν, ὅπως βλέπομεν εἰς τὴν παροῦσαν μετάφρασιν.
48. Αὐτὴ ὠνομάζετο Ἀσενὲθ (Γεν. 41, 45).
49. Γεν. 41, 45. Ἡ Ἡλιούπολις ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῆς Μέμφιδος, περὶ τὰ 10 χλμ. βορειοδυτικῶς τοῦ Καΐρου.
50. Συνεπῶς, εὑρίσκεται εἰς τὴν Αἴγυπτον περὶ τὰ 13 - 14 ἔτη, ἀφοῦ ἐπωλήθη εἰς ἡλικίαν 17 ἐτῶν.
51. Γεν. 41, 46.
52. Πρβλ. Γεν. 37, 2.

ρία του, καί, όμως, ούτε ύπό τάς προϋποθέσεις αυτάς
ήμπόρεσε νά νικήση τήν άρετήν τοῦ δικαίου. Ἀκολου-
θεῖ ἡ φυλάκισις καί ἡ ἐπί τόσον χρόνον ταλαιπωρία του
ἐκεῖ. Καί, ὅμως, διετηρήθη ἀναλλοίωτος ὡς ἀδάμας, καί
ὄχι μόνον δέν ἔγινεν ἀσθενέστερος, ἀλλά προσελάμβανε
καί μεγαλυτέραν δύναμιν. Διότι εἶχε τήν οὐράνιον χάριν,
ἡ ὁποία τόν ἐνίσχυεν. Καί ἀφοῦ ἐπρόφθασε καί ἀπέδει-
ξεν ὅ,τι ἐξηρτᾶτο ἀπό αὐτόν, δι' αὐτό καί ἐκαλεῖτο νά
ἀναλάβῃ τήν διακυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου.

Ἀκούοντες αὐτά, ἄς μή ἀπογοητευώμεθα ποτέ, ὅ-
ταν ἀντιμετωπίζωμεν θλίψεις, D οὔτε νά ἀγανακτῶμεν
βασιζόμενοι εἰς τούς ἰδικούς μας συλλογισμούς, ἀλλά νά
ἐπιδεικνύωμεν μεγάλην ὑπομονήν τρεφόμενοι μέ τήν ἐλ-
πίδα, γνωρίζοντες τήν ἐφευρετικότητα τοῦ Κυρίου μας
καί ὅτι δέν μᾶς ἀφήνει νά λάβωμεν πεῖραν τῶν θλίψεων,
ἐπειδή μᾶς περιφρονεῖ, ἀλλά ἐπειδή ἐπιθυμεῖ νά φορέ-
σωμεν τόν λαμπρόν στέφανον, ἀφοῦ ἀγωνισθῶμεν μέ ἐ-
πιτυχίαν. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον εὐδοκίμησαν ὅλοι οἱ
ἅγιοι. Δι' αὐτό καί οἱ ἀπόστολοι ἔλεγαν. «Ὅτι πρέπει
νά περάσωμεν ἀπό πολλάς θλίψεις διά νά εἰσέλθωμεν εἰς
τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ».[53] Καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἔλεγεν
εἰς τούς μαθητάς του· «Εἰς τόν κόσμον θά ἔχετε θλῖ-
ψιν».[54] E Συνεπῶς, ἄς μή ἀγανακτῶμεν διά τάς θλίψεις,
ἀλλά ἄς ἀκούωμεν τόν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει· «Ὅσοι
θέλουν νά ζήσουν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θά διω-
χθοῦν».[55] Καί ἄς μή παραξενευώμεθα, οὔτε νά δυστρο-
πῶμεν, ἀλλά μέ μεγάλην ἀνδρείαν καί ὑπομονήν νά ὑ-
ποφέρωμεν ὅ,τι μᾶς εὑρίσκει, χωρίς νά προσέχωμεν τάς
θλίψεις, ἀλλά τό κέρδος, τό ὁποῖον ἀποκομίζομεν ἀπό
αὐτάς, διότι αὐταί εἶναι πνευματικόν ἐμπόριον. Καί ὅ-
πως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νά συγκεντρώ-
σουν χρήματα καί ἀσχολοῦνται μέ τό ὑλικόν ἐμπόριον
δέν θά ἠμπορέσουν διαφορετικά νά αὐξήσουν τήν περι-
ουσίαν των, ἐάν δέν ὑπομείνουν πολλούς κινδύνους καί
κατά ξηράν καί κατά θάλασσαν (πραγματικά εἶναι ἀ-
νάγκη νά ἀντιμετωπίσουν τάς ἐφόδους τῶν ληστῶν 607
A καί τάς ἐπιθέσεις τῶν πειρατῶν), καί, ὅμως, ἑτοιμά-
ζονται νά δεχθοῦν τά πάντα μέ μεγάλην προθυμίαν, χω-
ρίς νά αἰσθάνωνται καθόλου τάς θλίψεις ἕνεκα τῆς προσ-

53. Πράξ. 14, 22.
54. Ἰωάν. 16, 33.
55. Β' Τιμ. 3, 12.

δοκίας τοῦ κέρδους, κατά τόν ἴδιον, λοιπόν, τρόπον καί
ἡμεῖς, σκεπτόμενοι τόν πλοῦτον, πού συγκεντρώνομεν
ἀπό τάς θλίψεις, καί τό πνευματικόν αὐτό ἐμπόριον, ἁρ-
μόζει νά χαιρώμεθα καί νά ἀγαλλώμεθα καί νά μή ἐξε-
τάζωμεν τά βλεπόμενα, ἀλλά τά μή βλεπόμενα, ὅπως
μᾶς συνεβούλευε καί ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγεν· «Ἄς μή
προσηλώνωμεν τά μάτια μας εἰς ὅσα φαίνονται».[56] Διότι
αὐτό εἶναι πίστις, ὅταν δέν περιοριζώμεθα εἰς τούς σω-
ματικούς μας μόνον ὀφθαλμούς, ἀλλά μέ τά μάτια τῆς
διανοίας μας φανταζώμεθα καί βλέπωμεν τά μή ὁρώμε-
να. B Πραγματικά, ἐκεῖνα πρέπει νά θεωρῶμεν κυρίως
πιό βέβαια ἀπό ὅ,τι βλέπομεν μέ τά σωματικά μας μά-
τια. Ἔτσι εὐδοκίμησε καί ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, ἀφοῦ
ἐπίστευσεν εἰς τήν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ καί ἀπεδείχθη
ἀνώτερος τῆς φύσεως καί τῶν ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν.
Δι' αὐτό «καί τοῦ ἐλογαριάσθη πρός δικαίωσιν».[57] Κατά-
λαβε, ὅτι δικαιοσύνη σημαίνει νά πιστεύῃ κανείς εἰς ὅ-
σα λέγει ὁ Θεός. Ὅταν, λοιπόν, ἐκεῖνος ὑπόσχεται κάτι,
νά μή ζητῇς τά πράγματα σύμφωνα μέ τήν ἀνθρωπίνην
τάξιν, ἀλλά νά ἔχῃς θάρρος εἰς τήν δύναμιν τοῦ ὑπο-
σχομένου, ἀποδεικνυόμενος ἀνώτερος τῶν τοιούτων σκέ-
ψεων.

Τοιουτοτρόπως εὐδοκίμησε καί ὁ καθένας ἀπό τούς
ἁγίους, τοιουτοτρόπως καί ὁ θαυμάσιος Ἰωσήφ, C ἄν
καί τόσα ἐμπόδια παρενεβλήθησαν μετά τά ὄνειρα, ἐν
τούτοις δέν ὑπέστη σύγχυσιν εἰς τάς σκέψεις του, οὔτε
ἐθορυβήθη, ἀλλά μέ ἡρωϊκόν φρόνημα ὑπέφερε τά πάν-
τα μέ γενναιότητα, ἐπειδή ἐγνώριζεν ὅτι δέν ἦτο δυνα-
τόν νά μή πραγματοποιηθοῦν ὅσα ἐφάνησαν ἀρεστά εἰς
τόν Θεόν. Δι' αὐτό καί ὕστερα ἀπό τήν δουλείαν καί με-
τά τήν φυλάκισιν καί τήν μεγάλην συκοφαντίαν, ἀνέλα-
βε τήν διακυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου.

Σκεπτόμενοι ὅλα αὐτά, λοιπόν, ἄς ὑπομένωμεν γεν-
ναῖα τάς ἐπερχομένας συμφοράς, εὐχαριστοῦντες δι' ὅλα
τόν φιλάνθρωπον Θεόν καί ἀναμένοντες τήν βοήθειάν
του, τήν ὁποίαν εἴθε νά λάβωμεν ὅλοι μας, μέ τήν χάριν
καί τήν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
μαζί μέ τόν ὁποῖον εἰς τόν Πατέρα καί εἰς τό ἅγιον Πνεῦ-
μα συγχρόνως ἀνήκει ἡ δόξα, D τό κράτος καί ἡ τιμή,
τώρα καί πάντοτε καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

56. Β' Κορινθ. 4, 18.
57. Ρωμ. 4, 3.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

«Ο ΙΩΣΗΦ ΕΞΗΛΘΕΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΑΡΑΩ ΚΑΙ ΔΙΗΛΘΕΝ ΩΣ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. ΚΑΙ Η ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΠΤΑ ΕΤΗ ΤΗΣ ΕΥΦΟΡΙΑΣ ΕΚΑΡΠΟΦΟΡΗΣΕ ΠΛΟΥΣΙΩΣ... Ο ΔΕ ΙΩΣΗΦ ΣΥΝΕΚΕΝΤΡΩΣΕ ΣΙΤΟΝ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥΝ, ΩΣ ΤΗΝ ΑΜΜΟΝ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ».[1]

Θέλετε καὶ σήμερα νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐξέτασιν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰωσὴφ 607 E καὶ νὰ γνωρίσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου, ἐπαρηγόρησεν ὅλους τοὺς κατοίκους της μὲ τὴν σύνεσιν ποὺ τὸν διέκρινεν; «Ἐξῆλθε, λοιπόν, ὁ Ἰωσήφ», λέγει ἡ Γραφή, «ἀπὸ τὸν Φαραὼ καὶ διῆλθεν ὡς ἀντιβασιλεὺς ὅλην τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐφορίας ἐκαρποφόρησε πλουσίως... Ὁ δὲ Ἰωσὴφ συνεκέντρωσε σῖτον πάρα πολύν, ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης». Ἀφοῦ παρέλαβεν ἀπὸ τὸν βασιλέα τὴν ἐξουσίαν ἐν γένει, συνεκέντρωσε, λέγει, ὅλην τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ἀποθήκευσεν εἰς τὰς πόλεις[2] καὶ ἔτσι προετοίμασεν ἱκανοποιητικὴν βοήθειαν διὰ τὴν ἐπικειμένην ἀφορίαν. 608 A Εἶδες ποίας ἀμοιβὰς ἔλαβεν ἐδῶ ὁ δίκαιος διὰ τὴν καρτερίαν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν του, ἀνελθὼν ἀπὸ τὴν φυλακὴν εἰς τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα;

«Εἰς τὸν Ἰωσήφ», λέγει, «ἐγεννήθησαν δύο υἱοί, προτοῦ νὰ ἔλθουν τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς πείνας. Καὶ ὠνόμασε τὸν πρωτότοκον υἱόν του Μανασσῆ, διότι εἶπεν· ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὥστε νὰ λησμονήσω ὅλην τὴν δυστυχίαν τὴν ἰδικήν μου καὶ τὴν στέρησιν τοῦ πατρός μου».[3] Πρόσεξε τὴν φιλόθεον διαγωγὴν τοῦ ἀνδρός, κατὰ ποῖον τρόπον ἀποτυπώνει τὴν διατήρησιν τῆς μνήμης ὅλων τῶν

1. Γεν. 41, 46-47 καὶ 49.
2. Πρβλ. Γεν. 41, 48.
3. Γεν. 41, 50-51.

γεγονότων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ, ὥστε συνεχῶς νὰ ἐκφράζῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ὁ υἱός του διὰ μέσου τοῦ ὀνόματός του νὰ ἠμπορέσῃ νὰ γνωρίσῃ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὴν ὑπομονήν, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ὁ δίκαιος καὶ ἔφθασεν εἰς τόσον μεγάλην δόξαν.

B «Διότι ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὥστε νὰ λησμονήσω ὅλους τοὺς πόνους μου καὶ τὴν στέρησιν τοῦ πατρός μου».[4] Τί σημαίνει ἡ φράσις «ὅλους τοὺς πόνους μου»; Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ μοῦ φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ τὴν ἀρχικὴν καὶ τὴν δευτέραν δουλείαν, ποὺ ὑπέστη, καθὼς τὴν ταλαιπωρίαν τῆς φυλακῆς. «Καὶ τὴν στέρησιν τοῦ πατρός μου». Δηλαδή, τὸν χωρισμόν, τὸν ὁποῖον ὑπέμεινεν, ὅταν εὑρέθη μακρὰν τῆς πατρικῆς του ἀγκάλης, διότι εἰς ἀνώριμον ἡλικίαν, ἐνῷ εἶχεν ἀνατραφῆ μὲ τόσην φροντίδα, ἀντὶ νὰ ζήσῃ ἐλεύθερος ἔγινε δοῦλος.

«Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου υἱοῦ του ὠνόμασεν Ἐφραίμ, διότι εἶπεν· ὁ Θεὸς μὲ ηὐλόγησεν εἰς τὴν χώραν τῆς δυστυχίας μου».[5] Πρόσεξε ὅτι καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ εὐγνωμοσύνην. C Διότι ὄχι μόνον, λέγει, ἐλησμόνησα ὅλα τὰ βάσανά μου, ἀλλὰ καὶ ἐδοξάσθηκα εἰς τὴν χώραν αὐτήν, εἰς τὴν ὁποίαν τόσον ἐταπεινώθηκα κατ' ἀρχάς, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσω τὸν ἔσχατον κίνδυνον καὶ παρ' ὀλίγον νὰ φονευθῶ.

Ἀλλὰ ἀξίζει, πλέον νὰ ἀκούσετε καὶ τὴν συνέχειαν. Μετὰ τὴν εὐφορίαν, λοιπόν, τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἦλθαν καὶ τὰ ἔτη τῆς πείνας, σύμφωνα μὲ τὴν πρόρρησιν τοῦ Ἰωσήφ.[6] Συνεπῶς, ἡ ἐπαλήθευσις τῶν γεγονότων ἀπεδείκνυεν εἰς ὅλους τὴν σοφίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Ἰωσήφ, καὶ τοὺς προετοίμαζεν ὅλους νὰ ὑποτάσσωνται εἰς αὐτόν. Καὶ ὅταν ἦλθε μεγάλη πεῖνα, κατ' ἀρχὰς δὲν τοὺς ἄφησε νὰ νοιώσουν καθόλου τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφίμων, D διότι «εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον», λέγει, «ὑπῆρχαν ἄρτοι».[7] Μά, ὅταν ἡ ἔλλειψις ἔλαβε μεγαλυτέραν ἔκτασιν, ὁ λαὸς ἐφώναξε πρὸς τὸν Φαραώ,[8] ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν μεγάλην πεῖναν. Πιεζόμενοι, λοιπόν, ἀπὸ τὴν πεῖναν ἔτρεχαν πρὸς τὸν βασιλέα. Ἀλλὰ κύτταξε

4. Γεν. 41, 51.
5. Γεν. 41, 52.
6. Πρβλ. Γεν. 41, 53-54.
7. Γεν. 41, 54.
8. Ζητῶν ἄρτους.

καὶ αὐτοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην. «Ὁ Φαραὼ εἶπεν εἰς ὅλους τοὺς Αἰγυπτίους. Πηγαίνετε πρὸς τὸν Ἰωσὴφ καί, ὅ,τι σᾶς εἴπῃ, πράξετε».[9] Σχεδὸν τοὺς λέγει· Διατί στρέφεσθε καὶ βλέπετε ἐμένα; Δὲν βλέπετε ὅτι ἐγὼ ἁπλῶς φέρω τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἐνῷ ἐκεῖνος εἶναι ποὺ ἔγινεν ἡ αἰτία τῆς σωτηρίας ὅλων μας; Δι᾽ αὐτό, λοιπόν, μὴ ἐγκαταλείπετε ἐκεῖνον καὶ μὴ ἔρχεσθε πρὸς ἐμένα, ἀλλὰ νὰ καταφύγετε εἰς ἐκεῖνον E «καί, ὅ,τι σᾶς εἴπῃ, πράξετε. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἤνοιξεν ὅλας τὰς ἀποθήκας τοῦ σίτου καὶ ἐπώλει σῖτον εἰς τοὺς Αἰγυπτίους».[10] Καὶ ἐπειδὴ ἡ πεῖνα ἐβασάνιζε τοὺς πάντας «ὅλαι αἱ χῶραι», λέγει ἡ Γραφή, «ἦλθαν εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ ἀγοράσουν σῖτον. Διότι ἡ πεῖνα ἐπεκράτει εἰς ὅλην τὴν γῆν».[11]

Κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, ὅτι σιγὰ - σιγὰ ἀρχίζουν νὰ ἐπαληθεύουν τὰ ὄνειρα τοῦ Ἰωσήφ. Ὅταν, δηλαδή, ἐπεκράτησεν ἡ πεῖνα εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ ἔφθασε καὶ εἰς τὴν Χαναάν,[12] ὅπου ἐκατοικοῦσεν ὁ πατέρας του ὁ Ἰακώβ, 609
A ὁ ὁποῖος, «ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ὑπάρχει πώλησις σίτου εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἶπεν εἰς τοὺς υἱούς του· Διατί ἀμελεῖτε; Νά, ἤκουσα ὅτι ὑπάρχει σῖτος εἰς τὴν Αἴγυπτον. Πηγαίνετε ἐκεῖ καὶ ἀγοράσατε δι᾽ ἡμᾶς ὀλίγας τροφάς, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν».[13] Διατί, λέγει κάθεσθε ἐδῶ; Πηγαίνετε εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ φέρετε τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν συντήρησίν μας τρόφιμα. Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν διὰ νὰ ἀντιληφθοῦν τὰ πάντα μὲ τὰ μάτιά των οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ νὰ ἐπαληθεύσουν τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὀνείρου, τὴν ὁποίαν οἱ ἴδιοι ἔδωσαν,[14] ὅταν ἤκουσαν τὸν Ἰωσὴφ νὰ διηγεῖται τὸ ὄραμα.

«Οἱ δέκα ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ», λέγει, «μετέβησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον»,[15] B χωρὶς νὰ πάρουν μαζί των τὸν Βενιαμίν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀδελφὸς ὁμομήτριος τοῦ Ἰωσήφ, διότι ὁ πατὴρ ἐσκέφθη «μήπως τοῦ συμβῇ κανένα δυστύχημα».[16] Ἐφοβήθη, βέβαια, λόγῳ τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας τοῦ παιδιοῦ. Ἀφοῦ ἦλθαν εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ ἀδελφοὶ

9. Γεν. 41, 55.
10. Γεν. 41, 55 - 56.
11. Γεν. 41, 57.
12. Γεν. 41, 57.
13. Γεν. 42, 1 - 2.
14. Πρβλ. Γεν. 37, 5 ἑξ.
15. Γεν. 42, 3.
16. Γεν. 42, 3.

τοῦ Ἰωσὴφ τὸν προσεκύνησαν σὰν ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου μέχρις ἐδάφους.[17] Καὶ τώρα μὲν κάνουν ὅλα αὐτά, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζουν. Διότι, ἐπειδὴ ἐμεσολάβησε πολὺς χρόνος (ἀπὸ τὴν πώλησιν μέχρι τώρα),[18] δὲν ἐγνώριζαν πλέον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀδελφοῦ των. Ἦτο, βέβαια, φυσικόν, ἀφοῦ ἐμεγάλωσεν ὁ Ἰωσὴφ νὰ ἔχῃ ἀλλάξει ἡ φυσιογνωμία του. C Μά, τὸ ὅλον γεγονὸς νομίζω ὅτι εἶναι ἐκδήλωσις οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων, ὥστε νὰ μὴ ἠμπορέσουν αὐτοὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν ἀδελφόν των οὔτε ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν οὔτε ἀπὸ τὴν φωνήν. Διότι πῶς ἦτο δυνατὸν καὶ νὰ τὸ σκεφθοῦν αὐτὸ μόνον; Πραγματικά, ἐπίστευαν ὅτι αὐτὸς εἶχε γίνει δοῦλος εἰς τοὺς Ἰσμαηλίτας καὶ ὅτι τώρα, πλέον, ὑφίσταται τὴν δουλείαν τῶν βαρβάρων.

Καὶ αὐτοὶ μὲν δὲν ἀνεγνώρισαν τὸν ἀδελφόν των, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο οὔτε κἂν νὰ φαντασθοῦν τίποτε παρόμοιον. Ὁ Ἰωσήφ, ὅμως, μόλις τοὺς εἶδεν, ἀμέσως τοὺς ἀνεγνώρισεν, ἀλλὰ προσεπάθει νὰ παραμείνῃ ἄγνωστος καὶ ἐπεδίωκε νὰ τοὺς συμπεριφέρεται ὡς νὰ ἦσαν ξένοι. D Πραγματικά, «ἐφέρετο», λέγει, «ὡς ξένος πρὸς αὐτούς, τοὺς ὡμίλησε, μάλιστα, σκληρὰ καὶ εἶπεν· Ἀπὸ ποῦ ἤλθατε;». Προσποιεῖται ὁλοκληρωτικὴν ἄγνοιαν, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ μάθῃ τὰ πάντα μὲ ἀκρίβειαν ἀπὸ αὐτούς. Διότι ἤθελε νὰ πληροφορηθῇ διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφόν του. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ ἀπὸ ποίαν χώραν κατάγονται καὶ τοῦ ἀπαντοῦν ὅτι ἦλθαν ἀπὸ τὴν Χαναὰν διὰ νὰ ἀγοράσουν τρόφιμα. Ἡ πίεσις τῆς πείνας, λέγουν, μᾶς ὑπεχρέωσε νὰ κάνωμεν αὐτὴν τὴν ὁδοιπορίαν καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς ἀφήσαμεν τὴν πατρίδα μας καὶ ἤλθαμεν ἐδῶ. «Καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἐνεθυμήθη τὰ ὄνειρα,[19] τὰ ὁποῖα εἶδεν αὐτός».[20] Ἀφοῦ ἐνεθυμήθη τὰ ὄνειρά του E καὶ ἀντελήφθη ὅτι τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀπεδείχθη ἀληθινόν, ἤθελε νὰ μάθῃ τὰ πάντα μὲ ἀκρίβειαν. Δι᾽ αὐτὸ καὶ ἀμέσως τοὺς ἀπαντᾷ μὲ μεγάλην σκληρότητα καὶ τοὺς λέγει· «Εἶσθε κατάσκοποι καὶ ἤλθατε νὰ κατασκοπεύσετε τὴν χώραν μου».[21] Δὲν ἤλθατε ἐδῶ, λέγει, μὲ ἁγνὴν διάθεσιν. Φαίνεσθε ὅτι μὲ κάποιον δόλον καὶ μὲ κακὸν σκο-

17. Πρβλ. Γεν. 42, 6.
18. Περίπου 13 - 14 ἔτη.
19. Ὅταν τοὺς εἶδε νὰ πίπτουν ἐμπρός του καὶ νὰ τὸν προσκυνοῦν.
20. Γεν. 42, 9.
21. Γεν. 42, 9.

πὸν ἐφθάσατε μέχρις ἐδῶ. Αὐτοὶ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ λέγουν· «Ὄχι, Κύριε».[22] Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ ὁποῖον ἐπεδίωκεν ὁ Ἰωσὴφ νὰ μάθῃ, τὸ ἀποκαλύπτουν μόνοι των καὶ λέγουν· «Οἱ δοῦλοί σου ἤλθαμεν νὰ ἀγοράσωμεν τροφάς. Ὅλοι εἴμεθα παιδιὰ ἑνὸς ἀνθρώπου. Εἴμεθα φιλήσυχοι ἄνθρωποι, οἱ δοῦλοί σου δὲν εἶναι κατάσκοποι».[23] Ἐπειδή, ὅμως, μόνον τὸν ἑαυτόν των ὑπερήσπιζαν ἀκόμη καὶ ἐπειδὴ εἶχαν πάθει σύγχυσιν τῶν σκέψεών των καὶ δὲν ἔλεγαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπεδίωκε νὰ πληροφορηθῇ ὁ Ἰωσήφ, δι' αὐτὸ καὶ ἐπέμενε λέγων· «Ὄχι! Ἀλλὰ ἤλθατε διὰ νὰ κατασκοπεύσετε τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τῆς χώρας μας».[24] Ματαίως, λέγει, μοῦ προβάλλετε αὐτὰς τὰς δικαιολογίας, 410 A διότι ἡ ἰδία ἡ ἐμφάνισίς σας ἀποδεικνύει, ὅτι μὲ κάποιον κακὸν σκοπὸν ἐφθάσατε ἐδῶ. Αὐτοί, λοιπόν, πιεζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην αὐτὴν καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ τοῦ προξενήσουν οἶκτον δι' αὐτούς, λέγουν· «Ἡμεῖς οἱ δοῦλοί σου εἴμεθα δώδεκα ἀδελφοί».[25] Ὢ ψεύτικα λόγια. Καὶ αὐτὸν ποὺ ἐπώλησαν εἰς τοὺς ἐμπόρους συμπεριέλαβον εἰς τὸν ἀριθμόν. Καὶ δὲν λέγουν, ἤμεθα δώδεκα (ἄλλοτε), ἀλλά, «εἴμεθα (τώρα) δώδεκα ἀδελφοὶ καὶ νὰ ὁ νεώτερος ἡμῶν εὑρίσκεται μὲ τὸν πατέρα μας».[26] Αὐτό, βέβαια, ἐπεδίωκε νὰ μάθῃ καὶ ὁ Ἰωσήφ, ἐάν, δηλαδή, καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν του ἔδειξαν τὴν ἰδίαν συμπεριφοράν.

«Νά, ὁ νεώτερος ἀδελφός μας εὑρίσκεται μὲ τὸν πατέρα μας, ὁ δὲ ἄλλος δὲν ὑπάρχει».[27] Καὶ δὲν λέγουν καθαρὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ, B ἀλλὰ λέγουν ἁπλῶς «δὲν ὑπάρχει». Ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτό, ἐπειδὴ ὑπωψιάσθηκε μήπως ἔκαναν τὰ ἴδια καὶ εἰς τὸν Βενιαμίν, λέγει· «Αὐτὸ εἶναι τὸ ὁποῖον σᾶς εἶπα, ὅτι εἴσθε κατάσκοποι, δηλαδή. Δὲν θὰ φύγετε ἀπ' ἐδῶ, ἐὰν ὁ νεώτερος ἀδελφός σας δὲν ἔλθῃ ἐδῶ».[28] Ἐκεῖνον θέλω νὰ ἴδω. Ἐπιθυμῶ νὰ ἀντικρύσω αὐτὸν ποὺ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἰδίαν κοιλίαν μὲ ἐμένα. Διότι ὑποπτεύομαι τὴν μισάδελφον διάθε-

22. Γεν. 42, 10.
23. Γεν. 42, 10-11.
24. Γεν. 42, 12.
25. Γεν. 42, 13.
26. Γεν. 42, 13.
27. Γεν. 42, 13.
28. Γεν. 42, 14-15.

σίν σας, ἀπὸ ὅσα ἐπράξατε εἰς βάρος μου.[29] Ἐάν, λοιπόν, θέλετε, «ἀποστείλατε ἕνα ἀπὸ σᾶς»[30] καὶ φέρετε αὐτὸν ἐδῶ. Ἐσεῖς ἐν τῷ μεταξὺ παραμείνετε εἰς τὴν φυλακήν, μέχρις ὅτου φθάσῃ ἐκεῖνος. C Διότι ἐκεῖνος, ὅταν ἔλθῃ, θὰ μᾶς διαφωτίσῃ, ἐὰν εἶναι ἀληθινὰ τὰ ὅσα λέγετε καὶ θὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάθε ὑποψίαν. Ἐάν, ὅμως, δὲν συμβῇ αὐτό, θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι εἴσθε κατάσκοποι καὶ δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἤλθατε ἐδῶ. Καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ «διέταξε νὰ τοὺς φυλακίσουν».[31]

Κύτταξε κατὰ ποῖον τρόπον δοκιμάζει τὴν ψυχήν των καί, μὲ ὅσα κάνει εἰς αὐτούς, ἀποδεικνύει τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν ἀδελφόν του.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας, ἀφοῦ τοὺς ἐκάλεσε, τοὺς εἶπε· «Τοῦτο κάμετε διὰ νὰ μὴ χάσετε τὴν ζωήν σας, διότι καὶ ἐγὼ φοβοῦμαι τὸν Θεόν. Ἐὰν εἴσθε φιλήσυχοι (θὰ φανῆτε μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον)· ἕνας ἐκ τῶν ἀδελφῶν σας ἂς κρατηθῇ εἰς τὴν φυλακήν, σεῖς δὲ οἱ ἄλλοι πηγαίνετε καὶ φέρετε τὸν ἀγορασθέντα σῖτόν σας εἰς τὸν πατέρα σας καὶ τὸν ἀδελφόν σας τὸν νεώτερον ὁδηγήσατε πρὸς ἐμέ. D Τότε τὰ λόγια σας θὰ γίνουν πιστευτά, διαφορετικὰ θὰ φονευθῆτε».[32] Κύτταξε σύνεσιν. Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δείξῃ τὴν συμπάθειάν του πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν ἔλλειψιν τοῦ πατρός του νὰ καλύψῃ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον νὰ μάθῃ καὶ τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸν ἀδελφόν του, διέταξε ἕνας νὰ φυλακισθῇ, ἐνῷ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἄλλους νὰ φύγουν. Ἀλλὰ πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸν ἀδέκαστον δικαστήν, δηλαδή, τὴν συνείδησίν των, ἡ ὁποία ἐξεγείρεται, χωρὶς νὰ τοὺς κατηγορῇ κανένας οὔτε νὰ τοὺς ἀποκαλύπτῃ, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι ἐγίνοντο κατήγοροι τοῦ ἑαυτοῦ των. «Καὶ εἶπεν», λέγει, «ἕκαστος ἀδελφὸς πρὸς τὸν ἄλλον· Ναί, τιμωρούμεθα, διότι εἴμεθα ἔνοχοι διὰ τὸν ἀδελφόν μας τὸν Ἰωσήφ, ἐπειδὴ δὲν ἐλάβαμεν ὑπ' ὄψιν τὴν θλῖψιν τῆς ψυχῆς του, E ὅταν μᾶς παρεκάλει τότε καὶ δὲν ἠκούσαμεν αὐτόν. Ἕνεκεν τούτου ἦλθεν ἡ θλῖψις αὐτὴ εἰς ἡμᾶς».[33] Πραγματικά, αὐτὰ τὰ γνωρίσματα ἔχει ἡ ἁμαρτία, ὅταν, δηλαδή, διαπραχθῇ καὶ ὁλοκληρω-

29. Τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου ἐνταῦθα ὑποτίθεται ὅτι ἀποτελοῦν κρυφίας σκέψεις τοῦ Ἰωσήφ.
30. Γεν. 42, 16.
31. Γεν. 42, 17.
32. Γεν. 42, 18-20.
33. Γεν. 42, 21.

θῆ, τότε ἀποκαλύπτει τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας της.
Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ μεθυσμένος, ὅταν μὲν πίνη ἄφθονον
ἀνέρωτον κρασί, δὲν ἀντιλαμβάνεται καθόλου τὴν ζημίαν,
ποὺ τοῦ προξενεῖ αὐτό, ἀλλὰ ἔπειτα, ἀπὸ τὰς συνεπεί-
ας, βλέπει τὸ μέγεθος τῆς βλάβης, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται,
κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἁμαρτία, μέχρις ὅτου νὰ δια-
πραχθῆ, συσκοτίζει τὴν σκέψιν καὶ σὰν πυκνὸν νέφος ἀ-
χρηστεύει τὸ μυαλό. 611 A Ὕστερα, ὅμως, ἐξεγείρεται ἡ
συνείδησις καὶ βασανίζει τὸν νοῦν χειρότερα ἀπὸ κάθε
ἄλλον κατήγορον καὶ φανερώνει τὴν παρανομίαν τῶν
πράξεων. Κύτταξε, λοιπόν, καὶ αὐτοὺς ποὺ τώρα συναι-
σθάνωνται τὴν ἁμαρτίαν των καὶ ὅταν εἶδαν ὅτι διέτρε-
ξαν τὸν ἔσχατον κίνδυνον, τότε ἐξομολογοῦνται τὰς πρά-
ξεις των καὶ λέγουν· «Ναί, τιμωρούμεθα, διότι εἴμεθα ἔνο-
χοι διὰ τὸν ἀδελφόν μας τὸν Ἰωσήφ, ἐπειδὴ δὲν ἐλάβα-
μεν ὑπ' ὄψιν τὴν θλῖψιν τῆς ψυχῆς του». Ὄχι ἄδικα καὶ
μάταια, λέγει, ὑφιστάμεθα αὐτά, ἀλλὰ δίκαια, καὶ μάλι-
στα πολὺ δίκαια. Πραγματικά, τιμωρούμεθα διὰ τὴν ἀ-
πανθρωπίαν καὶ τὴν σκληρότητά μας, τὴν ὁποίαν ἐδείξα-
μεν πρὸς τὸν ἀδελφόν μας. «Ἐπειδὴ δὲν ἐλάβαμεν ὑπ' ὄ-
ψιν τὴν θλῖψιν τῆς ψυχῆς του, B ὅταν μᾶς παρεκάλει καὶ
δὲν ἠκούαμεν αὐτόν». Ἐπειδή, λέγει, ἐφάνημεν ἀπάν-
θρωποι καὶ ἐδείξαμεν μεγάλην σκληρότητα, δι' αὐτὸ καὶ
τώρα παθαίνομεν τὰ ἴδια. «Διότι ἕνεκεν τούτου ἦλθεν ἡ
θλῖψις αὐτὴ εἰς ἡμᾶς».

Καὶ αὐτὰ μὲν συνεζήτουν μεταξύ των καὶ ἐνόμιζαν ὅ-
τι τίποτε δὲν ἤκουεν ἀπὸ αὐτὰ ὁ Ἰωσήφ. Διότι, σὰν νὰ
ἠγνόη καὶ νὰ μὴ ἀντελαμβάνετο τὴν γλῶσσάν των, εἶχε
τοποθετήσει διερμηνέα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ αὐτῶν, ὥστε νὰ
μεταφέρῃ ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Ἰωσὴφ εἰς ἐκείνους καὶ ὅ,τι ἔλε-
γαν αὐτοὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὅταν ἤκουσε τοὺς λόγους αὐ-
τοὺς «ἀπήντησεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ρουβήν· Δὲν σᾶς τὸ ἔλεγα,
νὰ μὴ βλάψετε τὸ παιδὶ καὶ δὲν μὲ ἠκούσατε;[34] C Καὶ νὰ
τώρα ἡ κατ' αὐτοῦ ἀδικία ζητεῖ ἐκδίκησιν».[35] Δὲν σᾶς συ-
νεβούλευσα, λέγει, τότε, δὲν σᾶς παρεκάλεσα, ὥστε νὰ μὴ
διαπράξετε καμμίαν ἀδικίαν εἰς βάρος του; Δι' αὐτὸ τώ-
ρα «τὸ αἷμά του ζητεῖ ἐκδίκησιν».[36] Διότι τὸν ἐφονεύσατε
μὲ τὴν διάθεσίν σας, ἔστω καὶ ἂν δὲν ὠθήσατε τὸ ξίφος εἰς

34. Πρβλ. Γεν. 37, 22 καὶ 19 - 30.
35. Γεν. 42, 22.
36. Γεν. 42, 22.

τὸν λαιμόν του, ἀφοῦ τὸν ἐπωλήσατε εἰς βαρβάρους ἀν-
θρώπους καὶ ἐπενοήσατε εἰς βάρος του δουλείαν σκληρο-
τέραν τοῦ θανάτου. Δι' αὐτὸ τώρα «τὸ αἷμά του ζητεῖ ἐκ-
δίκησιν».

Σκέψου τί σημαίνει νὰ σὲ κατηγορῇ ἡ συνείδησίς σου
καὶ νὰ ἔχῃς αὐτὸν τὸν κατήγορον νὰ σοῦ ἐπιτίθεται συνέ-
χεια, νὰ σοῦ φωνάζῃ καὶ νὰ σοῦ ὑπενθυμίζῃ τὴν παρανο-
μίαν σου. D Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοὺς ἤκουεν ὁ Ἰω-
σήφ, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν αὐτοί, ἐπειδὴ ὑπῆρχεν ἀνάμεσά
των ὁ διερμηνεύς.[37] Ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο, πλέον νὰ ὑποφέρῃ
ἄλλο, ἐπειδὴ τὸν ἤλεγχεν ἡ ἀδελφικὴ συγγένεια καὶ ἡ
συμπάθεια. «Καὶ ὁ Ἰωσήφ», λέγει, «ἔκλαυσε, ἀφοῦ ἀπε-
μακρύνθη ἀπ' αὐτούς»,[38] διὰ νὰ μὴ ἀποκαλυφθῆ. «Καὶ πά-
λιν ἐπανῆλθε καὶ ὡμίλησε πρὸς αὐτούς. Ἔπειτα, ἔλαβεν
ἐξ αὐτῶν τὸν Συμεὼν καὶ τὸν ἔδεσεν ἐνώπιόν των».[39] Κύτ-
ταξε ὅτι κάνει τὰ πάντα, ὥστε νὰ τοὺς προκαλέσῃ φό-
βον, διὰ νὰ φανερώσουν, ἐὰν αἰσθάνωνται καθόλου ἀγά-
πην διὰ τὸν ἀδελφόν των, ὅταν θὰ ἴδουν δέσμιον τὸν Συ-
μεών. E Ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει, δοκιμάζων τὴν ψυχήν των
καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ μήπως ἔδειξαν τὴν ἰδίαν δια-
γωγὴν καὶ πρὸς τὸν Βενιαμίν. Δι' αὐτὸ διέταξε νὰ δεθῆ ἐ-
νώπιόν των ὁ Συμεών, ὥστε νὰ δοκιμάσῃ αὐτοὺς μὲ ἀ-
κρίβ[illegible]αν καὶ νὰ γνωρίσῃ, ἐὰν ἔχουν κάποιαν ἀγάπην δι'
αὐτόν. Διότι τὸ ἐνδιαφέρον των δι' αὐτὸν θὰ ἔκανε νὰ ἔλ-
θῃ γρηγορώτερα ὁ Βενιαμίν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπεδίωκε
νὰ γίνῃ, ὥστε νὰ βεβαιωθῆ ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀ-
δελφοῦ του.

«Ὁ Ἰωσὴφ διέταξεν», λέγει ἡ Γραφή, «νὰ γεμίσουν
τοὺς σάκκους τῶν ἀδελφῶν του σῖτον, 612 A νὰ ἐπιστρέ-
ψουν εἰς τὸν καθένα ἀπ' αὐτοὺς τὰ χρήματά του, θέτον-
τες αὐτὰ εἰς τὸν σάκκον του, καὶ νὰ δώσουν εἰς αὐτοὺς
τροφὰς διὰ τὸν δρόμον... Καὶ ἀφοῦ ἐφόρτωσαν τοὺς σάκ-
κους εἰς τοὺς ὄνους των ἔφυγαν».[40] Κύτταξε πόσην μεγα-
λοδωρίαν δεικνύει ὁ Ἰωσήφ. Τοὺς εὐεργετεῖ ἐν ἀγνοίᾳ
των, ὄχι ἐπειδὴ τοὺς ἔδωσε τὸν σῖτον μόνον, ἀλλὰ διότι
τοὺς ἐπέστρεψε καὶ τὰ χρήματά των.

Ἕνας, λοιπόν, ἀπ' αὐτούς, ὅταν ἔλυσε τὸν σάκκον
του, διὰ νὰ δώσῃ τροφὴν εἰς τοὺς ὄνους του, βλέπει τὰ

37. Πρβλ. Γεν. 42, 23.
38. Γεν. 42, 24.
39. Γεν. 42, 24.
40. Γεν. 42, 25 - 26.

χρήματα... καὶ εἶπεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του».[41] Διὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ «ἐξεπλάγησαν ὅλοι καὶ ἐταράχθησαν[42] λέγοντες μεταξύ των· Τί εἶναι τοῦτο, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔκανεν ὁ Θεός;».[43] Τοὺς ἐκυρίευσε καὶ πάλιν ἡ ἀγωνία, σκεπτόμενοι μήπως καὶ ἀπὸ τὸ συμβὰν αὐτὸ τοὺς προστεθῆ νέα κατηγορία, καὶ ἐπειδὴ εἶχαν τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως, B ἀπέδιδαν τὰ πάντα εἰς τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν εἶχαν διαπράξει εἰς βάρος τοῦ ἀδελφοῦ των Ἰωσήφ. Ὅταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν πατέρα των τοῦ εἶπαν τὰ πάντα μὲ ἀκρίβειαν καὶ διηγήθησαν τὴν ὀργὴν τοῦ ἄρχοντος τῆς Αἰγύπτου ἐναντίον των καὶ ὅτι τοὺς ἐνέκλεισεν εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι ἦσαν κατάσκοποι.

«Εἴπαμε, βέβαια, εἰς αὐτόν», λέγει ἡ Γραφή, «ὅτι εἴμεθα ἄνθρωποι φιλήσυχοι... καὶ ὅτι εἴμεθα δώδεκα ἀδελφοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας δὲν ὑπάρχει, ὁ δὲ μικρότερος εὑρίσκεται κοντὰ εἰς τὸν πατέρα μας. Εἶπε δὲ εἰς ἡμᾶς· Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ φανῆτε ὅτι εἶσθε φιλήσυχοι ἄνθρωποι· Νὰ ἀφήσετε ἐδῶ μαζί μου ἕνα ἀδελφὸν καὶ ἔπειτα νὰ φέρετε εἰς ἐμὲ τὸν νεώτερον ἀδελφόν σας καὶ θὰ πεισθῶ ὅτι δὲν εἶσθε κατάσκοποι».[44] Τὰ λόγια αὐτὰ ἔξεον τὰς πληγὰς τοῦ δικαίου Ἰακὼβ πάλιν. C Ὕστερα, ὅμως, ἀπὸ τὴν λυπηρὰν αὐτὴν διήγησιν, ἀφοῦ ἄδειασαν τοὺς σάκκους των, εὕρισκεν ὁ καθένας τὰ χρήματά του καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἴδιοι καὶ ὁ πατέρας των.

Μά, κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸν γέροντα Ἰακὼβ νὰ κλαίῃ μὲ ἀπελπισίαν. Τί λέγει, λοιπόν, πρὸς αὐτούς; «Μὲ ἀφήσατε χωρὶς παιδιά, διότι ὁ Ἰωσὴφ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ζωήν, ὁ Συμεὼν δὲν εἶναι ἐδῶ, θὰ πάρετε καὶ τὸν Βενιαμίν; Ὅλα τὰ κακὰ αὐτὰ ἦλθαν ἐπάνω μου».[45] Δὲν μοῦ ἔφθανε, λέγει, τὸ πένθος τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλὰ προσεθέσατε καὶ τὸν Συμεών. Καὶ δὲν σταματοῦν ἐδῶ τὰ κακά, μὰ θέλετε νὰ πάρετε καὶ τὸν Βενιαμίν, «Ὅλα τὰ κακὰ αὐτὰ ἦλθαν ἐπάνω μου». Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ D διὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν μεγάλην λύπην τοῦ πατρός. Διότι ὅπως ἀκριβῶς εἶχε χάσει τὸν Ἰωσήφ, (ἐνόμιζε, βέβαια, ὅτι εἶχε κατασπαραχθῆ ἀπὸ τὰ θηρία), κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχανε καὶ τὸν Συμεών, καὶ τώρα πλέ-

41. Γεν. 42, 27 - 28.
42. Μήπως ἡ εὕρεσις αὐτὴ τῶν χρημάτων ἔχει δυσαρέστους συνεπείας.
43. Γεν. 42, 28.
44. Γεν. 42, 31 - 33.
45. Γεν. 42, 36.

ον ἐφοβεῖτο καὶ διὰ τὸν Βενιαμίν. Ἀλλὰ ἠρνεῖτο ἀκόμη καὶ δὲν ἔδιδε τὸ παιδί. «Ὁ Ρουβήν, ὅμως ὁ πρωτότοκος υἱός του εἶπεν εἰς αὐτόν· Σκότωσε καὶ τὰ δύο μου παιδιά, ἐὰν δὲν σοῦ τὸν ἐπιστρέψω. Δὸς τὸν Βενιαμὶν εἰς τὰ χέριά μου καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ τὸν ἐπιστρέψω».[46] Ἐμπιστεύσου, λέγει, αὐτὸν εἰς ἐμένα, δός τον εἰς ἐμένα καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ τὸν ἐπιστρέψω.

E Ὁ Ρουβὴν ἔλεγε τοὺς λόγους αὐτούς, ἐπειδὴ ἀντελαμβάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάγουν πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ νὰ ἀγοράσουν τὸν ἀναγκαῖον διὰ τὴν διατροφήν των σῖτον, ἐὰν ὁ Βενιαμὶν δὲν κατέβῃ μαζί των. Μά, ὁ πατέρας δὲν συμφωνεῖ, ἀλλὰ λέγει· «Δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ υἱός μου μαζί σας».[47] Ἔπειτα, τοὺς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, σὰν νὰ ἀπελογεῖτο πρὸς τὰ παιδιά του· «Διότι ὁ ὁμομήτριος ἀδελφός του Ἰωσὴφ ἀπέθανε καὶ αὐτὸς μόνος υἱὸς τῆς Ραχὴλ μοῦ ἔχει μείνει. Φοβοῦμαι δέ, (σὰν παιδὶ ποὺ εἶναι), νὰ μὴ πάθῃ κάτι κακὸν εἰς τὸν δρόμον καὶ θὰ καταβιβάσετε τὸ γῆράς μου γεμᾶτο λύπην εἰς τὸν Ἅδην».[48] 613 A Φοβοῦμαι, λέγει, διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του καὶ προσέχω μήπως, ἀφοῦ χάσω καὶ τὴν παρηγορίαν, τὴν ὁποίαν μοῦ δίδει ἡ παρουσία του, τελειώσω τὴν ζωήν μου μέσα εἰς τὴν λύπην. Διότι ὅσον χρόνον αὐτὸς εἶναι κοντά μου νομίζω ὅτι μοῦ δίδει μίαν μικρὰν παρηγορίαν καὶ ἡ συντροφιά του μετριάζει τὴν λύπην μου διὰ τὸν χαμὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωσήφ.

Καὶ ἡ ἀγάπη του διὰ τὸν Βενιαμὶν δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ τὸν ἀφήσῃ. Ἀλλὰ ἡ πεῖνα ἐγίνετο πιὸ σκληρὰ καὶ τοὺς ἔλειψαν τὰ τρόφιμα.[49] Καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ πατέρας των· Πηγαίνετε πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀγοράσετε ὀλίγας τροφάς.[50] «Ὁ Ἰούδας, ὅμως, εἶπεν εἰς αὐτόν· ὁ ἄνθρωπος[51] μᾶς ἐτόνισε ρητῶς λέγων. Δὲν θὰ ἐμφανισθῆτε ἐνώπιόν μου νὰ ἴδετε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν δὲν εἶναι μαζί σας ὁ νεώτερός σας ἀδελφός. B Ἐάν, λοιπόν, ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφόν μας τοῦτον μαζί μας, θὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ θὰ ἀγοράσωμεν τροφάς. Ἐάν, ὅμως, δὲν ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφόν μας αὐτὸν μαζί μας, δὲν θὰ μετα-

46. Γεν. 42, 37.
47. Γεν. 42, 38.
48. Γεν. 42, 38.
49. Γεν. 42, 39.
50. Γεν. 43, 1.
51. Ὁ Ἰωσήφ, δηλαδή.

θῶμεν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶπεν εἰς ἡμᾶς ρητῶς· Νὰ μὴ τολμήσετε νὰ ἴδητε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν ὁ νεώτερος ἀδελφός σας δὲν εἶναι μαζί σας».[52] Μὴ νομίσῃς, λέγει, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον χωρὶς τὸν ἀδελφόν μας. Ἐάν, λοιπόν, θέλῃς ἄσκοπα νὰ κάνωμεν τὸ ταξίδι αὐτὸ καὶ συγχρόνως νὰ διακινδυνεύσωμεν τὰ μέγιστα, πηγαίνομεν. Γνώριζε, ὅμως, ὅτι μᾶς ἐδήλωσε κατηγορηματικῶς ὅτι δὲν θὰ ἐμφανισθῶμεν ἔμπροσθέν του διὰ νὰ τὸν ἴδωμεν, ἐὰν δὲν εἶναι μαζί μας ὁ ἀδελφός μας. C Ὁ Ἰακὼβ εὑρέθη πρὸ μεγάλου ἀδιεξόδου, δι' αὐτὸ καὶ ὀδυρόμενος λέγει πρὸς αὐτούς· «Διατί μοῦ ἐκάνατε τόσον κακὸν πληροφορήσαντες τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος ἀδελφός σας;».[53] «Διατί μοῦ ἐκάνατε τόσον κακόν;». Διατί, λέγει, ἐγίνατε αἰτία νὰ πάθω αὐτὰ τὰ κακά; Διότι, ἐὰν δὲν εἴχατε δώσει τὴν πληροφορίαν αὐτήν, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ εἶχα στερηθῆ τὸν Συμεών, οὔτε θὰ ἐζήτει καὶ τὸν Βενιαμίν. «Ἐκεῖνοι, ὅμως, ἀπήντησαν· Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπέμεινε μὲ ἐρωτήσεις νὰ μάθῃ, ἐὰν ζῇ ἀκόμη ὁ πατέρας μας καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ μεταξύ μας ἄλλος ἀδελφὸς καὶ τοῦ ἐδώσαμεν τὴν ἀπάντησιν. Μήπως ἐγνωρίζαμεν ὅτι θὰ μᾶς εἴπῃ, φέρετε ἐδῶ τὸν ἀδελφόν σας;».[54] Μὴ νομίσῃς, λέγουν, ὅτι μὲ τὴν θέλησίν μας ἀπεκαλύψαμεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον τὴν οἰκογενειακήν μας κατάστασιν. Ὅταν, δηλαδή, μᾶς ἐφυλάκισεν, ἐπειδὴ μᾶς ὑπωπτεύθη σὰν κατασκόπους, D μᾶς ἠρώτα μὲ ἀκρίβειαν διὰ τὴν ζωήν μας καὶ δι' αὐτὸ τοῦ εἴπαμεν ὅλα αὐτά, ἐπειδὴ ἠθέλαμεν νὰ τοῦ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν δι' ὅσα ἠρώτα.

«Ὁ δὲ Ἰούδας εἶπε πάλιν πρὸς τὸν πατέρα του· Στεῖλε τὸ παιδὶ μαζί μου καί, ἀφοῦ ξεκινήσωμεν, θὰ ὑπάγωμεν (εἰς τὴν Αἴγυπτον), διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν ἀπὸ τὴν πεῖναν».[55] Εἰς ἐμένα, λέγει, νὰ τὸν ἐμπιστευθῇς, διὰ νὰ ἀρχίσωμεν τὸ ταξίδι. Διότι δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ἐλπὶς νὰ σωθῶμεν, ἀφοῦ τὰ τρόφιμα ἐξηντλήθησαν καὶ δὲν εὑρίσκομεν ἀπὸ πουθενὰ βοήθειαν. «Ἐγὼ θὰ τὸν παραλάβω ἀπὸ σένα. Ἐὰν δὲν τὸν ἐπιστρέψω εἰς σὲ καὶ δὲν τὸν παρουσιάσω ἐνώπιόν σου, θὰ εἶμαι ἔνοχος ἐνώπιόν σου εἰς ὅλην μου τὴν ζωήν. E Ἐὰν μὲ τὰς

52. Γεν. 43, 2 - 4.
53. Γεν. 43, 5.
54. Γεν. 43, 6.
55. Γεν. 43, 7.

συζητήσεις αὐτὰς δὲν εἴχαμεν καθυστερήσει, θὰ εἴχαμεν ὑπάγει πρὸς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπιστρέψει δύο φοράς».[56] Ἡ ἀγάπη σου, λέγει, διὰ τὸ παιδὶ πρόκειται νὰ προξενήσῃ τὸν θάνατον ὅλων μας. Κινδυνεύομεν, λοιπόν, νὰ ἀποθάνωμεν ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἐὰν δὲν θελήσῃς νὰ ἀποχωρισθῇς αὐτὸ καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃς νὰ φύγωμεν.

Πρόσεξε εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἀγαπητέ μου, κατὰ ποῖον τρόπον ἡ πεῖνα ἐνίκησε τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πατρός. Διότι ὅταν εἶδεν ὅτι αὐτοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εὕρουν καμμίαν ἄλλην βοήθειαν, ἐνῷ ἡ πεῖνα ἐπετείνετο, λέγει· Ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ ἔτσι καὶ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ γίνῃ αὐτό, καὶ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Αἴγυπτον, χωρὶς νὰ πάρετε αὐτὸν μαζί σας, τότε πρέπει νὰ προσφέρετε καὶ δῶρα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον.[57] Ἐπίσης, καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα εὑρήκατε εἰς τοὺς σάκκους σας, νὰ ἐπιστρέψετε, ἀλλὰ καὶ ἄλλα χρήματα νὰ πάρετε μαζί σας διὰ τὴν νέαν ἀγοράν.[58] 514 A «Καὶ λάβετε τὸν ἀδελφόν σας καὶ σηκωθῆτε νὰ ὑπάγετε πρὸς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Ὁ δὲ Θεός μου ἂς σᾶς δώσῃ χάριν, ὥστε νὰ εὕρετε εὐμενῆ ὑποδοχὴν ἐνώπιόν του καὶ νὰ ἀποστείλῃ τὸν ἄλλον ἐκεῖ παραμείναντα ἀδελφόν σας,[59] καὶ τὸν Βενιαμίν. Ἄλλως τε ἔτσι καὶ ἔτσι ἔχω χάσει τὸ παιδί μου».[60] Κύτταξε μὲ ποῖον τρόπον φανερώνει τὴν ἀνέκφραστον ἀγάπην του διὰ τὸν Ἰωσήφ. Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ, ὅμως, κανένας ὅτι διὰ τὸν Βενιαμὶν ἢ διὰ τὸν Συμεὼν εἶπε τὸ «ἄλλως τε ἔτσι καὶ ἔτσι ἔχω χάσει τὸ παιδί μου», δι' αὐτὸ ἐπρόφθασε καὶ εἶπεν· B «Ὁ δὲ Θεός μου ἂς σᾶς δώσῃ χάριν, ὥστε νὰ εὕρετε εὐμενῆ ὑποδοχὴν ἐνώπιόν του καὶ νὰ ἀποστείλῃ τὸν ἄλλον ἐκεῖ παραμείναντα ἀδελφόν σας καὶ τὸν Βενιαμίν», μολονότι, λέγει, ἔστω καὶ ἂν σωθοῦν αὐτοί, ἐγὼ πάντως «ἔχω χάσει, ὁπωσδήποτε τὸ παιδί μου». Ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι ὅλη του ἡ ἀγάπη ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἰωσήφ. Διότι, ἂν καὶ ἔβλεπε νὰ τὸν περιβάλλουν τόσα παιδιά, ἐν τούτοις ἐθεώρει τὸν ἑαυτόν του ἄτεκνον, ἐπειδὴ εἶχε χάσει ἐκεῖνον.

«Ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ δῶρα οἱ ἀδελφοί», λέγει ἡ Γραφή, «καὶ τὰ διπλᾶ χρήματα καὶ τὸν Βενιαμίν, μετέβησαν εἰς

56. Γεν. 43, 8 - 9.
57. Γεν. 43, 10.
58. Γεν. 43, 11.
59. Τὸν Συμεών, δηλαδή.
60. Γεν. 43, 12 - 13.

τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ εἶδεν αὐτοὺς καὶ τὸν (ὁμομήτριον) ἀδελφόν του τὸν Βενιαμίν».[61] C Αὐτὸ ποὺ ἐπεθύμει ἔγινε, δηλαδή, εἶδε τὸν πολυαγαπητόν του ἀδελφόν. Εἶδεν ὅτι ὁ ζῆλός του ἔφερε πραγματικὸν ἀποτέλεσμα. «Καὶ εἶπεν», λέγει, «εἰς τὸν διαχειριστὴν τοῦ οἴκου του· Ὁδήγησε τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ σφάξε σφαχτά, διότι μαζί μου θὰ φάγουν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί. Ὅταν εἶδαν οἱ ἀδελφοὶ ὅτι ὠδηγήθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωσήφ, εἶπαν μεταξύ των. Ἡμεῖς ὁδηγούμεθα εἰς τὸν οἶκον αὐτόν, ἐξ αἰτίας τῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπεστράφησαν μέσα εἰς τοὺς σάκκους μας κατὰ τὸ πρῶτον μας ταξίδι, διὰ νὰ μᾶς συκοφαντήσουν καὶ νὰ μᾶς τιμωρήσουν ὥστε νὰ μᾶς πάρουν σὰν δούλους, καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς ὄνους μας».[62] Ὁ μὲν Ἰωσήφ, ἐπιδεικνύων τὴν ἀγάπην του πρὸς αὐτούς ἔδωσε ὅλας τὰς παραπάνω ἐντολάς. Ἐκεῖνοι, ὅμως, καὶ ἔτσι κατέχονται ἀπὸ ἀγωνίαν, ἐπειδὴ σκέπτονται μήπως τιμωρηθοῦν διὰ τὰ χρήματα, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διέπραξαν ἀπάτην. D Δι' αὐτό, ἀφοῦ προσῆλθαν ἀποκαλύπτουν εἰς τὸν διαχειριστὴν τῆς οἰκίας τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου των καὶ διηγοῦνται κατὰ ποῖον τρόπον εὑρῆκαν τὰ χρήματα εἰς τοὺς σάκκους τοῦ σίτου καὶ λέγουν, ὅτι τώρα ἔχουν φέρει διπλᾶ χρήματα μαζί των, ὥστε καὶ τὰ προηγούμενα νὰ ἀποδώσουν καὶ τρόφιμα νὰ ἀγοράσουν.[63]

Κύτταξε ὅτι αἱ συμφοραὶ τοὺς κατεπράϋναν τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς κατέστησαν πιὸ ἐπιεικεῖς. «Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Ἡσυχάσετε, ὁ Θεὸς σᾶς ἐλέησε, μὴ φοβεῖσθε. Ὁ Θεός σας καὶ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σας σᾶς ἔδωσε τοὺς θησαυροὺς αὐτοὺς εἰς τοὺς σάκκους σας. E Καὶ τὸ ἀντίτιμον τῶν χρημάτων διὰ τὸν ἀγορασθέντα προηγουμένως σῖτον τὸ ἔλαβα ἐγώ».[64] Μὴ φοβεῖσθε, λέγει, οὔτε νὰ κατέχεσθε ἀπὸ ἀγωνίαν διὰ τὸ γεγονὸς αὐτό. Κανένας δὲν θὰ σᾶς κατηγορήσῃ διὰ τὴν πρᾶξιν αὐτήν, διότι ἐλάβαμεν τὰ χρήματα. Νὰ ἀποδώσετε δὲ τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος σᾶς ἔδειξε καὶ χρήματα ἀκόμη εἰς τοὺς σάκκους

61. Γεν. 43, 14 - 15.
62. Γεν. 43, 16 καὶ 17.
63. Πρβλ. Γεν. 43, 21.
64. Γεν. 43, 22. Φαίνεται ὅτι ὁ διαχειριστὴς τῆς οἰκίας τοῦ Ἰωσὴφ εἶχε λάβει σχετικὰς ὁδηγίας καὶ δι' αὐτὸ τοὺς συμπεριφέρεται μὲ τόσην εὐγένειαν.

σας. Καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτά, «ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὸν Συμεὼν καὶ διέταξε καὶ ἔφεραν εἰς αὐτοὺς νερὸ διὰ νὰ νίψουν τοὺς πόδας των καὶ ἔδωσε τροφὰς εἰς τοὺς ὄνους των».[65]

Βλέπεις ὅτι ἡ εὐχὴ τοῦ πατρός των τοὺς τὰ ἔφερε ὅλα καλὰ καὶ ὅπως ἐκεῖνος τοὺς ηὐχήθη, ὅταν εἶπεν· «Ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου ἂς σᾶς δώσῃ χάριν», ἔτσι ἔγιναν ὅλα, ἀφοῦ τόσον ἐνδιαφέρον ἐδείκνυε πρὸς αὐτοὺς ὁ διαχειριστὴς τοῦ οἴκου, προτοῦ νὰ ἔλθῃ ἀκόμη ὁ Ἰωσήφ. 615 A Ἡτοίμασαν δὲ τὰ δῶρα διὰ τὸν Ἰωσὴφ καὶ ὅταν ἦλθε τὰ προσέφεραν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν προσεκύνησαν κύψαντες μέχρι τοῦ ἐδάφους.[66] Καὶ πάλιν ἐρωτᾷ αὐτούς· «Ὑγιαίνει ὁ γέρων πατέρας σας, τὸν ὁποῖον μοῦ ἀνεφέρατε; Ζῇ ἀκόμη; Αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν· Ὁ δοῦλός σου ὁ πατέρας μας ὑγιαίνει. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰωσήφ· Εὐλογημένος ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος. Ἐκεῖνοι σκύψαντες προσεκύνησαν αὐτόν. Ὁ Ἰωσὴφ δὲ εἶδε τὸν ἀδελφόν του τὸν ὁμομήτριν[67] καὶ εἶπεν· Αὐτὸς εἶναι ὁ νεώτερός σας ἀδελφός, τὸν ὁποῖον εἴπατε ὅτι θὰ φέρετε πρὸς ἐμέ; Καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ, τέκνον μου».[68] Πρόσεξε πόσην ὑπομονὴν ἐπιδεικνύει καὶ ἀκόμη προσποιεῖται ὅτι δὲν τοὺς γνωρίζει, B ὥστε μὲ τὰ γεγονότα ποὺ θὰ ἐπακολουθήσουν νὰ ἠμπορέσῃ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ψυχήν των καὶ νὰ ἀντιληφθῇ πῶς διάκεινται ἔναντι τοῦ Βενιαμίν. Ἐπειδή, ὅμως, τὸν ἐνίκησεν ἡ φυσικὴ συμπάθεια πρὸς τὸν ἀδελφόν του, διότι «ἐταράχθη», λέγει, «ἐσωτερικῶς ὁ Ἰωσήφ, καὶ ἐζήτει νὰ εὕρῃ μέρος ἰδιαίτερον διὰ νὰ κλαύσῃ.[69] δι' αὐτὸ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δωμάτιον καὶ ἐκεῖ ἔκλαυσεν. Καὶ μετ' ὀλίγον, ἀφοῦ ἔνιψε τὸ πρόσωπόν του ἐπανῆλθεν».[70] Ὅθεν ἀποδεικνύει τὴν πηγαίαν του φιλοφροσύνην καὶ λέγει· «Ἑτοιμάσατε φαγητόν. Καὶ ἡτοίμασαν φαγητὸν διὰ τὸν Ἰωσὴφ ἰδιαιτέρως»,[71] ὡς βασιλέα καὶ ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου. «Ἐπίσης, ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς ἀδελφούς

65. Γεν. 43, 22 - 23.
66. Πρβλ. Γεν. 43, 24 - 25.
67. Τὸν Βενιαμίν.
68. Γεν. 43, 26 - 28.
69. Ἡ συγκίνησις τοῦ Ἰωσὴφ ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἀδελφοῦ του Βενιαμὶν εἶναι δικαιολογημένη, διότι α) ἦτο ὁ μόνος ὁμομήτριος ἀδελφός του, β) τὸν εἶχεν ἀφήσει εἰς ἡλικίαν δύο ἐτῶν, ὅταν ἐπωλήθη μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ραχήλ, καὶ τώρα ἦτο 22 ἐτῶν ἄνδρας.
70. Γεν. 43, 29 - 30.
71. Γεν. 43, 31.

του και ιδιαιτέρως διά τους Αιγυπτίους, οι οποίοι συνέτρωγον με αυτόν, διότι δεν επετρέπετο να συντρώγουν οι Αιγύπτιοι με τους Εβραίους, επειδή αυτό ήτο πολύ μισητόν εις τους Αιγυπτίους.[72] C Οι αδελφοί του Ιωσήφ εκάθισαν ενώπιόν του, ώστε να είναι ο πρωτότοκος εις θέσιν ανάλογον της μεγάλης του ηλικίας[73] και ο νεώτερος εις θέσιν ανάλογον της μικράς του ηλικίας».[74] Το γεγονός αυτό προεκάλεσε κατάπληξιν και απορίαν εις αυτούς, διά το πώς εγνώριζεν ο Ιωσήφ την διαφοράν της ηλικίας εκάστου. Και εις όλους έδωσε το κανονικόν φαγητόν, ενώ η μερίδα του Βενιαμίν ήτο πενταπλασία των άλλων.[75] Μά, ούτε και έτσι αντιλαμβάνονται την σημασίαν των πράξεων αυτών, αλλά ενόμισαν ότι ήτο μία απλή σύμπτωσις το γεγονός αυτό και μία ιδιαιτέρα περιποίησις προς τον νεώτερον.

Και όταν ετελείωσε το φαγητόν, αφού εκάλεσεν ο Ιωσήφ «τον διαχειριστήν της οικίας του έδωσεν εντολήν εις αυτόν λέγων· Γέμισε τους σάκκους των ανθρώπων τούτων με τροφάς, όσας δύνανται να χωρέσουν, D και τα χρήματα του καθενός εξ αυτών να τα θέσης εις τον σάκκον του, το δε αργυρούν ποτήριόν μου να το βάλης εις τον σάκκον του νεωτέρου».[76] Κύτταξε ποίον τέχνασμα εφευρίσκει πάλιν, ώστε να δοκιμάση με ακρίβειαν την διάθεσιν των αδελφών του, την οποίαν είχον έναντι του Βενιαμίν. Και αφού έγιναν αυτά, τους άφησε να φύγουν. Μά,

72. Οι Αιγύπτιοι δεν συνέτρωγον με ξένους, διότι αυτοί έτρωγαν ζώα, τα οποία είχαν θεοποιήσει οι Αιγύπτιοι.

73. Η κατά ηλικίαν τακτοποίησις των αδελφών έγινεν κατ' εντολήν του Ιωσήφ και έτσι ο Βενιαμίν ευρέθη κοντά του.

74. Γεν. 43, 31 - 32.

75. Πρβλ. Γεν. 43, 34. Βέβαια, δεν πρόκειται διά πενταπλασίαν μερίδα, αλλ' ο αριθμός φανερώνει περισσοτέραν ή τιμητικήν μερίδα. Διά της ενεργείας ταύτης ήθελε να δοκιμάση τον φθόνον ή το ανεπίφθονον αυτών έναντι του Βενιαμίν. Ώστε η όλη συμπεριφορά του Ιωσήφ προς τους αδελφούς του ρυθμίζεται εκ της διαθέσεως αυτών έναντι του Βενιαμίν. Εν πρώτοις επεδίωκε να μάθη, εάν ζη και τώρα εάν φθονήται.

76. Γεν. 44, 1 - 2. Με την σκηνοθεσίαν αυτήν επεδίωκε να γνωρίση κατά πόσον οι άλλοι αδελφοί είχον παύσει να μισούν τον Βενιαμίν, ως αδελφόν ετεροθαλή. Έδωσε δε εντολήν να τεθή και κατά το δεύτερον ταξίδιον η τιμή του σίτου του σάκκου εκάστου των αδελφών, διά να προλάβη οιανδήποτε υποψίαν των αδελφών κατά του Βενιαμίν, όταν θα ευρίσκετο το αργυρούν ποτήριον εις τον σάκκον του. Δηλαδή, όταν οι αδελφοί θα εύρισκαν τα χρήματα εις τους σάκκους των, θα συνεπέραινον ότι κατά παρόμοιον ανεξήγητον τρόπον ευρέθη και το ποτήριον του βασιλέως εις τον σάκκον του Βενιαμίν και δεν οφείλετο εις κλοπήν.

μόλις εξεκίνησαν «είπεν», λέγει η Γραφή, «ο Ιωσήφ προς τον διαχειριστήν του οίκου του. Σήκω και πήγαινε γρήγορα προς αυτούς και, αφού τους φθάσης, θα τους είπης· Διατί ανταπέδοτε κακά αντί καλών; Διατί μου εκλέψατε το αργυρούν ποτήριον; Δεν είναι αυτό το ποτήριον με το οποίον πίνει ο κύριός μου; Διά του ποτηρίου αυτού προμαντεύει τα μέλλοντα.[77] Πολύ κακόν είναι εκείνο, το οποίον επράξατε, κλέψαντες το ποτήριον».[78] Όταν τους έφθασεν ο διαχειριστής του οίκου, λέγει, είπεν εις αυτούς· E Διατί ημείψατε με το κακόν τον ευεργέτην σας; Διατί επεξετείνατε την πονηρίαν σας και μέχρις εκείνου, που με τόσην αγάπην σας περιέβαλεν; Διατί δεν εντραπήκατε την μεγαλοψυχίαν, την οποίαν σας έδειξεν ο άνθρωπος αυτός; Τι είδους κακία σας κατέχει; Τι είδους μανία σας έχει κυριεύσει; Δεν γνωρίζετε, ότι αυτό είναι το ποτήριον, εις το οποίον ο κύριός μου προμαντεύει τα μέλλοντα; Η πράξις σας είναι πονηρά, καταστρεπτική η σκέψις σας, ασυγχώρητος η επιχείρησις, μεγάλο το τόλμημα, που υπερβαίνει κάθε πονηρίαν.

«Εκείνοι, όμως απήντησαν εις αυτόν. 616 A Διατί ο κύριος λέγει τα λόγια αυτά;».[79] Διά ποίον λόγον, λέγουν, μας αποδίδεις έγκλημα, διά το οποίον είμεθα τελείως ανεύθυνοι; «Μή γένοιτο οι δούλοί σου να έκαναν το πράγμα αυτό».[80] Μακάρι, ποτέ να μη συμβή να πράξωμεν αυτό. Διότι ημείς που εφέραμεν διπλά τα χρήματα, κατά ποίαν λογικήν θα εκλέπταμεν το αργύριον ή τον χρυσόν;[81] Εάν, όμως, έχης αυτήν την γνώμην, «εκείνος από ημάς, εις τον οποίον θα εύρης το ποτήριον», το οποίον ζητείς, «αυτός μεν ας θανατωθή»,[82] διότι έπραξεν αυτήν την τολμηράν πράξιν, ενώ ημείς θα γίνωμεν δούλοι.[83] Διότι η συνείδησις ότι είναι αθώοι τους έδιδε το θάρρος να ομιλούν με αυτόν τον τρόπον. «Και εκείνος», λέγει, «απήντησεν·

77. Ησχολείτο, λοιπόν, με μαντείας και οιωνούς ο Ιωσήφ; Όχι, βέβαια. Όπως προκύπτει και από τον στίχον 15, δεν ερμήνευεν ο Ιωσήφ, αλλ' άνθρωπος κατέχων την θέσιν, την οποίαν είχεν αυτός. Αφήνει δε να εννοηθή ότι δεν ήτο δυνατόν να απατηθή. Εδώ πρόκειται διά την κυλικομαντείαν ή υδρομαντείαν.

78. Γεν. 44, 4 - 5.

79. Γεν. 44, 7.

80. Γεν. 44, 7.

81. Πρβλ. Γεν. 44, 8.

82. Γεν. 44, 9.

83. Πρβλ. Γεν. 44, 9.

"Οπως τώρα λέγετε, έτσι θά γίνη. **B** 'Εκεῖνος εἰς τὸν ὁ ποῖον θὰ εὑρεθῇ τὸ ποτήριον τοῦτο θὰ εἶναι δοῦλός μου σεῖς δὲ οἱ ἄλλοι θὰ εἶσθε ἐλεύθεροι».[84] Καὶ ἀφοῦ εἶπαν αὐτά, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἐρευνήση. Καὶ ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ ἀρχίσας ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον, μέχρις ὅτου ἔφθασεν εἰς τὸν Βενιαμὶν καί, ὅταν ἤνοιξε τὸν σάκκον ἐκείνου, εὑρῆκε τὸ ποτήριον.[85] Τὸ γεγονὸς αὐτὸ τοὺς ἐθόλωσε τὸ μυαλό των. «Καὶ οἱ ἀδελφοί», λέγει ἡ Γραφή, «ἔσχισαν τὰ ἱμάτιά των καὶ ἐφόρτωσαν πάλιν τοὺς σάκκους αὐτῶν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν».[86] Καὶ ὁ 'Ιούδας καὶ οἱ ἀδελφοί του εἰσῆλθαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ 'Ιωσὴφ καὶ ἔπεσαν ἐνώπιόν του εἰς τὴν γῆν.[87] **C** Κύτταξε πόσας φορὰς προσκυνοῦν αὐτόν. «'Ο δὲ 'Ιωσὴφ εἶπεν εἰς αὐτούς· Διατί ἐκάνατε τὸ πρᾶγμα αὐτό; Δὲν γνωρίζετε ὅτι μὲ αὐτὸ τὸ ποτήριον προμαντεύω τὰ μέλλοντα;[88] 'Ο δὲ 'Ιούδας ἀπήντησεν· Ποίαν ἀντίρρησιν δυνάμεθα νὰ ἀντιτάξωμεν; Τί ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν; Πῶς νὰ δικαιολογηθῶμεν; 'Ο Θεὸς εὑρῆκε κάποιαν ἄλλην ἁμαρτίαν τῶν δούλων σου καὶ μᾶς τιμωρεῖ τώρα».[89] Πάλιν ἐνθυμοῦνται τὰ ὅσα ἔπραξαν εἰς βάρος αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθόν. «'Ιδού, εἴμεθα δοῦλοι εἰς τὸν Κύριόν μας, ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον εὑρέθη τὸ ποτήριον αὐτό».[90] Τώρα πλέον δεικνύουν μεγάλην εὐγνωμοσύνην καὶ ὑποβάλλουν τὸν ἑαυτόν των εἰς δουλείαν μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν των. **D** «'Απήντησε δὲ ὁ 'Ιωσήφ», λέγει ἡ Γραφή, «Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἀπὸ ἐμένα, νὰ γίνετε, δηλαδή, ὅλοι δοῦλοί μου. 'Αλλὰ ὁ ἄνθρωπος μόνον, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρέθη τὸ ποτήριόν μου, θὰ εἶναι δοῦλός μου. Σεῖς δὲ πηγαίνετε σῶοι καὶ ἐλεύθεροι πρὸς τὸν πατέρα σας».[91]

Κύτταξε, ὅτι αὐτό, διὰ τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο ὁ πατέρας των, αὐτὸ καὶ τοὺς συνέβη. Καὶ καταλαμβάνονται ἀπὸ σύγχυσιν καὶ ταραχήν, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τί νὰ πράξουν. «'Ο 'Ιούδας», λέγει, «πλησιάσας τὸν 'Ιωσὴφ εἶπεν». 'Επειδή, βέβαια, αὐτὸς ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὸν παρέλαβεν ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ τοῦ εἶπεν· «'Εὰν δὲν τὸν ἐ-

84. Γεν. 44, 10.
85. Γεν. 44, 12
86. Γεν. 44, 13.
87. Πρβλ. Γεν. 44, 14.
88. Πρβλ. σημείωσιν 77 τῆς παρούσης.
89. Γεν. 44, 15 - 16.
90. Γεν. 44, 16.
91. Γεν. 44, 17.

πιστρέψω εἰς σέ... θὰ εἶμαι ἔνοχος ἐνώπιόν σου εἰς ὅλην μου τὴν ζωήν».[92] Δι' αὐτό, ἀφοῦ ἐπλησίασε τὸν 'Ιωσήφ, τοῦ διηγεῖται τὰ πάντα μὲ ἀκρίβειαν, **E** ὥστε νὰ τοῦ προκαλέσῃ τὴν συμπάθειαν καὶ νὰ τὸν κάνῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Βενιαμίν. «'Επλησίασε, λοιπόν, τὸν 'Ιωσὴφ ὁ 'Ιούδας καὶ εἶπεν· Παρακαλῶ, Κύριε, ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ὁμιλήσω».[93] Πρόσεξε ὅτι ὁμιλεῖ ὡς δοῦλος πρὸς κύριον. Καὶ νὰ ἐνθυμηθῇς, σὲ παρακαλῶ, τὰ ὄνειρα μὲ τὰ δεμάτια,[94] τὰ ὁποῖα καὶ ηὔξησαν τὸν φθόνον τῶν ἀδελφῶν του ἐναντίον του, καὶ νὰ θαυμάσῃς τὴν ἐφευρετικὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ὡδήγησε τὰ πάντα εἰς τὴν πραγματοποίησιν των παρὰ τὰ παρεμβληθέντα ἐν τῷ μεταξὺ ἐμπόδια. «"Ας μοῦ ἐπιτραπῇ», λέγει, «νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιόν σου ἐγὼ καὶ μὴ θυμώσῃς κατ' ἐμοῦ τοῦ δούλου σου, κύριε... Σὺ ἠρώτησες ἡμᾶς τοὺς δούλους σου· "Εχετε πατέρα ἢ ἀδελφόν; Καὶ εἴπαμεν εἰς σὲ τὸν Κύριόν μας· 'Υπάρχει εἰς ἡμᾶς γέρων πατὴρ καὶ εἰς αὐτὸν νεώτερος υἱός, καρπὸς τῶν γηρατειῶν του, τοῦ ὁποίου ὁ ἀδελφός του ἀπέθανεν».[95] 617 **A** Σκέψου, σὲ παρακαλῶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ποῖος ἦτο ὁ 'Ιωσήφ, ὁ ὁποῖος ἤκουεν αὐτά. «Αὐτὸς ἔμεινε μόνος εἰς τὴν μητέρα, ἡ ὁποία τὸν ἐγέννησεν. Καὶ ὁ πατήρ του τὸν ἠγάπησεν ἰδιαιτέρως».[96] Διὰ ποῖον λόγον, ὅμως, ψεύδεται ἔτσι καὶ ἐν προκειμένῳ λέγων ὅτι «ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν», μολονότι εἶχαν πωλήσει αὐτὸν εἰς τοὺς ἐμπόρους; 'Αλλὰ ἐπειδὴ αὐτὴν τὴν εἴδησιν εἶχαν δώσει εἰς τὸν πατέρα των, ὅτι, δηλαδή, ἐφονεύθη καὶ ἐφαγώθη ἀπὸ τὰ θηρία — ἐξ ἄλλου ἐπίστευαν ὅτι θὰ ἔχῃ ἤδη ἀποθάνει μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν δουλείαν εἰς τοὺς βαρβάρους — δι' αὐτὸ λέγει· «Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν».

«Εἶπες δὲ εἰς ἡμᾶς τοὺς δούλους σου. **B** Φέρετε αὐτὸν πρὸς ἐμὲ καὶ ἐγὼ θὰ φροντίσω δι' αὐτόν. Καὶ προσέθεσες· 'Εὰν δὲν ἔλθῃ ὁ νεώτερός σας ἀδελφὸς μαζί σας, δὲν πρόκειται νὰ παρουσιασθῆτε ἄλλην φορὰν ἐνώπιόν μου. "Οταν, λοιπόν, μετέβημεν εἰς τὸν δοῦλόν σου τὸν πατέρα μας ἀνεφέραμεν εἰς αὐτὸν τοὺς λόγους ὑμῶν τοῦ Κυρίου μας. 'Ο δὲ πατὴρ μᾶς εἶπεν· Πηγαίνετε πάλιν καὶ ἀγοράσατε ὀλίγας τροφάς... Μά, ἡμεῖς ἀπηντήσαμεν εἰς

92. Γεν. 43, 18.
93. Γεν. 43, 18.
94. Πρβλ. Γεν. 37, 5 - 9.
95. Γεν. 44, 18 - 20.
96. Γεν. 44, 20.

αὐτόν· Δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ὑπάγωμεν, ἐὰν δὲν ἔλθη μαζί μας ὁ μικρότερος ἀδελφός μας. Καὶ ὁ δοῦλός σου ὁ πατήρ μας εἶπεν εἰς ἡμᾶς· Γνωρίζετε, ὅτι δύο υἱοὺς ἐγέννησεν ἡ σύζυγός μου Ραχήλ. Ὁ ἕνας ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐμένα διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ μοῦ εἴπατε ὅτι κατεφαγώθη ἀπὸ θηρίον».[97] Πρόσεξε ὅτι μὲ τὴν ἀπολογίαν τοῦ Ἰούδα μαθαίνει μὲ ἀκρίβειαν ὁ Ἰωσὴφ ὅλα τὰ γεγονότα, C τὰ ὁποῖα συνέβησαν εἰς τὸ πατρικόν του σπίτι μετὰ τὴν πώλησίν του, δηλαδή, καὶ πῶς ἐδικαιολογήθησαν εἰς τὸν πατέρα των καὶ τί εἶπαν διὰ τὸν ἴδιον. Καὶ ὁ πατήρ μας συνέχισεν· «Ἐάν, λοιπόν, πάρετε καὶ αὐτὸν καὶ τοῦ συμβῇ κανένα δυστύχημα καθ' ὁδόν, θὰ καταβιβάσετε τὸ γῆρας μου μὲ λύπην εἰς τὸν Ἅδην».[98] Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ πατήρ μας ἔχει τόσην ἀδυναμίαν εἰς τὸν Βενιαμίν, πῶς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ τὸν ἀντικρύσωμεν, ἐὰν δὲν εἶναι μαζί μας ὁ μικρότερός μου ἀδελφός; «Διότι ἡ ζωή του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ... (ἐὰν μᾶς ἴδῃ χωρὶς αὐτό, θὰ ἀποθάνῃ) καὶ οἱ δοῦλοί σου θὰ κρημνίσουν τὸ γῆρας τοῦ δούλου σου, τοῦ πατρός μας μὲ λύπην εἰς τὸν Ἅδην. Ἐγὼ ὁ δοῦλός σου ἀνέλαβον ὑπ' εὐθύνην μου τὸ παιδίον τοῦτο εἰπὼν πρὸς τὸν πατέρα μου· Ἐὰν δὲν ἐπαναφέρω αὐτὸν πρὸς σέ, θὰ εἶμαι ὑπεύθυνος ἐνώπιόν σου ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου».[99] D Αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις ἔδωσα εἰς τὸν πατέρα μου, διὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ φέρω τὸ παιδὶ κοντά σου καὶ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἐπιθυμίαν σου καὶ νὰ σοῦ ἀποδείξω ὅτι εἴπαμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανένα ψεῦδος εἰς τοὺς λόγους μας.

«Τώρα, λοιπόν, θὰ μείνω ἐγὼ δοῦλός σου ἀντὶ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, σκλάβος τοῦ κυρίου μου, τὸ παιδὶ δὲ ἂς ἐπιστρέψῃ μὲ τοὺς ἀδελφούς του. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν πατέρα μας, χωρὶς νὰ εἶναι τὸ παιδὶ μαζί μας; (Δὲν θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν πατέρα μου χωρὶς τὸ παιδί), διὰ νὰ μὴ ἴδω τὴν συμφορὰν ποὺ θὰ εὕρῃ τὸν πατέρα μου».[100] Τὰ λόγια αὐτὰ συνεκίνησαν τὸν Ἰωσὴφ καὶ τοῦ ἔδιδαν ἱκανοποιητικὴν ἀπόδειξιν καὶ διὰ τὸν σεβασμὸν αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα των καὶ διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὸν ἀδελφόν των Βενιαμίν.

97. Γεν. 44, 21 - 28.
98. Γεν. 44, 29.
99. Γεν. 44, 30 - 32.
100. Γεν. 44, 33 - 34.

E Καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον ὁ Ἰωσὴφ νὰ ὑποφέρῃ ἄλλο, οὔτε ἠμποροῦσε νὰ συγκρατηθῇ ἐνώπιον τῶν παρευρισκομένων Αἰγυπτίων, δι' αὐτὸ ἔδωσεν ἐντολὴν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅλοι[101] καί, ἀφοῦ ἔμεινε μόνος μεταξὺ αὐτῶν, ἐφώναξε καὶ ἔκλαυσε καὶ ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔγινε γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Φαραώ.[102] Καὶ ὁ Ἰωσὴφ λέγει πρὸς τοὺς ἀδελφούς του· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰωσήφ. Ζῇ ἀκόμη ὁ πατήρ μου;».[103] Πρέπει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ θαυμάσετε καὶ τοῦ μακαρίου αὐτοῦ ἀνδρὸς τὴν τόσον μεγάλην ἀντοχὴν καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἠμπόρεσε μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου νὰ προσποιηθῇ καὶ νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἀκόμη περισσότερον νὰ θαυμάσετε, 616 A διὰ τὸ πῶς ἠμπόρεσαν νὰ σταθοῦν εἰς τὰ πόδια των καὶ νὰ ἀνοίξουν πλέον τὸ στόμα των καὶ πῶς δὲν ἔφυγεν ἡ ψυχή των, πῶς δὲν ἐσάλεψε τὸ μυαλό των, πῶς δὲν ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν γῆν.

«Καὶ δὲν ἠδύναντο», λέγει, «οἱ ἀδελφοί του νὰ εἴπουν λέξιν εἰς αὐτόν, διότι ἀνεστατώθησαν ψυχικῶς».[104] Ἦτο φυσικόν, βέβαια. Διότι ἐσκέπτοντο κατὰ ποῖον τρόπον συμπεριεφέρθησαν αὐτοὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πῶς αὐτὸς πρὸς αὐτούς καί, ἀκόμη, ἀναλογιζόμενοι τὴν δόξαν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε φθάσει, ἐφοβοῦντο, ἠμπορεῖ νὰ λεχθῇ διὰ τὴν ἰδίαν τὴν ζωήν των. Δι' αὐτό, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς παρηγορήσῃ, τοὺς λέγει· «Πλησιάσατέ με».[105] Μὴ ἀπομακρύνεσθε. Μὴ νομίζετε, λέγει, ὅτι μὲ τὴν ἰδικήν σας θέλησιν ἔγινεν ὅ,τι ἔγινεν εἰς ἐμέ. B Δὲν ἴσχυσε τόσον ἡ πονηρία σας εἰς βάρος μου, ὅσον ἐνήργησεν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἄφατος φιλανθρωπία αὐτοῦ, ὥστε, ἀφοῦ ἔλθω ἐδῶ, νὰ ἠμπορέσω τώρα εἰς τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ προσφέρω τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα καὶ εἰς ἐσᾶς καὶ εἰς τὴν χώραν ὁλόκληρον. «Καὶ εἶπεν», λέγει ἡ Γραφή, «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀδελφός σας Ἰωσήφ, τὸν ὁποῖον ἐπωλήσατε εἰς τὴν Αἴγυπτον. Μὴ λυπεῖσθε, ὅμως, τώρα».[106] Μὴ σᾶς ταράσσῃ, λέγει, αὐτό, οὔτε νὰ θεωρῆτε σκληρὸν ὅ,τι συνέβη, διότι τὰ

101. Ὁ Ἰωσὴφ ἀπέφυγε νὰ ἀναγνωρισθῇ ἐνώπιον τῶν Αἰγυπτίων, διὰ νὰ μὴ ἐντροπιάσῃ τοὺς ἀδελφούς του διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς πωλήσεώς του.
102. Πρβλ. Γεν. 45, 1 - 2.
103. Γεν. 45, 3.
104. Γεν. 45, 3.
105. Γεν. 45, 4.
106. Γεν. 45, 4 - 5.

γεγονότα αὐτὰ ὀφείλονται εἰς θείαν οἰκονομίαν. «Πραγματικά, ὁ Θεὸς μὲ ἀπέστειλεν ἐδῶ πρὶν ἀπὸ σᾶς διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ζωῆς σας. Τὸ ἔτος αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερον ἔτος τῆς πείνας εἰς τὰς χώρας μας. Θὰ ἀκολουθήσουν πέντε ἀκόμη ἔτη πείνας, κατὰ τὰ ὁποῖα οὔτε ὄργωμα θὰ γίνεται τῆς γῆς, οὔτε σπορά, οὔτε θερισμός. C Ὁ Θεὸς μὲ ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν ὑμῶν ἐδῶ, διὰ νὰ μείνω καὶ χρησιμεύσω διὰ μοναδικόν σας εἰς τὴν γῆν στήριγμα καὶ νὰ σᾶς τροφοδοτήσω εἰς τὴν μεγάλην σας ἀνάγκην. Συνεπῶς, δὲν μὲ ἀπεστείλατε ἐσεῖς, ἀλλὰ ὁ Θεός».[107]

Κύτταξε ὅτι μία καὶ δύο καὶ τρεῖς φορὰς τοὺς παρηγορεῖ λέγων νὰ μὴ καταλογίζουν εἰς τὸν ἑαυτόν των τὴν αἰτίαν τῆς πωλήσεώς του καὶ τῆς καθόδου του εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ νὰ πιστεύουν ὅτι ὁ Θεὸς τὸ ἔκανεν αὐτό, ὥστε νὰ φθάση αὐτὸς εἰς τόσην δόξαν. Ὁ Θεός, λέγει, μὲ ἀπέστειλε «καὶ μὲ ἀνέδειξε πατέρα τοῦ Φαραώ,[108] Κύριον ὅλου τοῦ οἴκου του καὶ ἄρχοντα ὅλης τῆς χώρας τῆς Αἰγύπτου».[109] Ἐκείνη ἡ δουλεία, λέγει, μοῦ ἔδωσεν αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, ἐκείνη ἡ πώλησις μὲ ἀνεβίβασεν εἰς αὐτὴν τὴν μεγαλοπρέπειαν, D ἐκείνη ἡ θλῖψις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ σημειώσω αὐτὴν τὴν πρόοδον, ἐκεῖνος ὁ φθόνος μοῦ ἐδημιούργησεν αὐτὴν τὴν δόξαν.

Τοὺς λόγους αὐτοὺς νὰ μὴ τοὺς ἀκούωμεν μόνον ἁπλῶς, ἀλλὰ νὰ τοὺς μιμούμεθα καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ συμπεριφερώμεθα μὲ ἠπιότητα πρὸς ὅσους μᾶς ἔχουν βλάψει, ἀπαλλάσσοντες αὐτοὺς ἀπὸ τὴν εὐθύνην δι' ὅσα μᾶς ἔκαναν καὶ ὑπομένοντες μὲ μεγάλην εὐγνωμοσύνην τὰ πάντα, ὅπως ἀκριβῶς ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἄνθρωπος.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐβεβαιώθητε, λέγει, ἀπὸ ἐμένα, ὅτι δὲν σᾶς καταλογίζω εἰς βάρος σας τὰ ὅσα μοῦ ἐκάνατε, ἀλλ' ἐσᾶς μὲν ἀπαλλάσσω ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, ἀποδίδω δὲ τὰ πάντα εἰς τὸν Θεόν, E ὁ ὁποῖος ἐτακτοποίησεν ὅλα ἐκεῖνα, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῆ ἡ παροῦσα μου δόξα «Σπεύσαντες, λοιπόν, πηγαίνετε πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ εἴπατε εἰς αὐτόν· Αὐτὰ λέγει ὁ υἱός σου Ἰωσήφ. Ὁ Θεὸς μὲ ἔκανε κύριον ὅλης τῆς Αἰγύπτου. Ἔλα, ὅθεν, ἐδῶ καὶ μὴ μείνης εἰς τὴν Χαναάν. Θὰ κατοικήσης εἰς τὴν χώραν Γεσὲμ[110] (τῆς Ἀραβίας) καὶ θὰ εἶσαι πλησίον μου σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου, οἱ βόες σου καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔχεις. Ἐκεῖ θὰ σὲ διαθρέψω. (Ὑπάρχουν ἀκόμη πέντε ἔτη πείνης). Ἔλα, διὰ νὰ μὴ καταστραφῆς σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὅλα τὰ ζῶα σου. Νά, οἱ ὀφθαλμοί σας καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ μου Βενιαμὶν βλέπουν, 619 A ὅτι τὸ ἴδιον μου στόμα εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σᾶς ὁμιλεῖ.[111] Ἀναγγείλατε, λοιπόν, εἰς τὸν πατέρα μου ὅλην τὴν ἐν Αἰγύπτῳ δόξαν μου καὶ ὅσα εἴδατε. Σπεύσαντες καταβιβάσατε τὸν πατέρα μου ἐδῶ».[112] Ὅταν τοὺς εἶπεν ὅλα αὐτὰ καὶ τοὺς ἐπαρηγόρησεν ἀρκετὰ καὶ τοὺς ἀνέθεσε νὰ εἴπουν τὰς παραγγελίας του εἰς τὸν πατέρα του καὶ νὰ τὸν φέρουν γρήγορα κοντά του, τότε «ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλον τοῦ Βενιαμίν, (διότι αὐτὸς ἦτο, βέβαια, ὁμομήτριος ἀδελφός του), καὶ ἔκλαυσεν, καὶ ὁ Βενιαμὶν πάλιν ἔκλαυσε πεσμένος εἰς τὸν τράχηλον τοῦ Ἰωσήφ. Ἔπειτα, κατεφίλησεν ὅλους τοὺς ἀδελφούς του καὶ ἔκλαυσεν ἐναγκαλεσάμενος αὐτούς».[113] Καὶ τότε, ὕστερα ἀπὸ τὴν τόσην συζήτησιν, τὰ δάκρυα καὶ τὴν συμβουλήν, τὴν ὁποίαν ἔδωσε πρὸς αὐτούς, B μόλις ἠμπόρεσαν νὰ ὡμιλήσουν πρὸς αὐτόν. «Καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτά», λέγει ἡ Γραφή, «ὡμίλησαν οἱ ἀδελφοί του πρὸς αὐτόν».[114] Διεδόθη δὲ ἡ φήμη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαραὼ καὶ ἐχάρη αὐτὸς καὶ τὸ περιβάλλον του.[115] Ἐχαροποίησε, λέγει, τοὺς πάντας ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ. «Καὶ ὁ βασιλεύς, λέγει, «εἶπεν εἰς τὸν Ἰωσήφ· Πὲς εἰς τοὺς ἀδελ-

107. Γεν. 45, 5-8. Μὲ ὅσα λέγει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Ἰωσὴφ ἀπαλύνει τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως των ἀποβλέπων τὴν πρᾶξίν των εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν. Τοῦτο πραγματοποιεῖται διὰ τῆς συναντήσεως σκοποῦ καὶ ἀποτελέσματος, σκοποῦ τοῦ ὁποίου αἴτιοι ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀποτελέσματος δὲ τοῦ ὁποίου ἐργάτης ὑπῆρξεν ὁ Θεός.

108. Δηλαδή, σύμβουλον τοῦ Φαραὼ καὶ ἀξιωματοῦχον τῆς αὐλῆς αὐτοῦ.

109. Γεν. 45, 8.

110. Κεῖται εἰς τὴν κάτω Αἴγυπτον πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Νείλου. Ὀνομάζεται «Ἀραβία», διότι ἀνατολικῶς ὁρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀραβικὴν ἔρημον. Ἐπελέγη ὡς τόπος κατοικίας τῶν Ἰσραηλιτῶν, διότι ἦτο πλούσιος βοσκότοπος κατάλληλος διὰ τοὺς κτηνοτρόφους Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καὶ εὑρίσκετο πλησίον τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐξυπηρέτει τὴν ἀναχώρησίν των διὰ τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν.

111. Ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο ὁ Ἰωσὴφ ὅτι δὲν θὰ γίνη πιστευτὴ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἡ εἴδησις ὅτι ζῆ, δι' αὐτὸ παρουσιάζει ὡς μάρτυρας τοῦ καταπληκτικοῦ αὐτοῦ γεγονότος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀδελφῶν του καὶ ἰδίως τοῦ Βενιαμίν.

112. Γεν. 45, 9-13.

113. Γεν. 45, 14-15.

114. Γεν. 45, 15.

115. Πρβλ. Γεν. 45, 16.

φοὺς σου νὰ κάνουν τὸ ἑξῆς. Γεμίσατε τὰ σκεύη σας σίτου καὶ πηγαίνετε εἰς τὴν Χαναάν. Ἀφοῦ δὲ λάβετε ἀπὸ ἐκεῖ τὸν πατέρα σας... ἔλθετε πρὸς ἐμὲ καὶ θὰ σᾶς δώσω ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου... Σὺ νὰ δώσῃς τὴν ἑξῆς διαταγήν· C Λάβετε ἁμάξας ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ μεταφέρετε τὰ παιδιά σας καὶ τὰς γυναῖκας σας».[116] Κύτταξε καὶ ὁ βασιλεὺς πόσον φροντίζει πλέον διὰ τὸ ταξίδι τοῦ Ἰακώβ. «Καὶ ἀφοῦ λάβετε», λέγει, «τὸν πατέρα σας, ἔλθετε καὶ μὴ λυπηθῆτε, ὅταν θὰ βλέπετε νὰ ἀφήνετε μερικὰ σκεύη σας,[117] διότι ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου θὰ εἶναι ἰδικά σας. Συνεμορφώθησαν δὲ πρὸς αὐτὰ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἔδωσεν εἰς αὐτοὺς ἁμάξας, ὅπως διέταξεν ὁ βασιλεύς... Εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἔδωσε διπλᾶς στολὰς ὡς δῶρον, εἰς δὲ τὸν Βενιαμὶν ἔδωσε τριακόσια χρυσᾶ τεμάχια καὶ πέντε καινουργεῖς στολάς, εἰς τὸν πατέρα του ἔστειλε τὰ ἴδια καὶ δέκα ἡμιόνους φορτωμένους ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ δέκα D ἡμιόνους φορτωμένους τροφὰς πρὸς τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του καθ' ὁδόν. (Καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔδωσεν ὅλα αὐτὰ) ἄφησεν ἐλευθέρους τοὺς ἀδελφούς του καὶ ἀνεχώρησαν καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς· Νὰ μὴ ὀργίζεσθε ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου[118] κατὰ τὸ ταξίδι».[119] Κύτταξε γνώμην μεστὴν φιλοσοφίας. Ὄχι μόνον ὁ ἴδιος ἔσβησε κάθε ὀργὴν ἐναντίον των καὶ τοὺς ἀπήλλαξε ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμβουλεύει νὰ μὴ ἐρίζουν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου των, οὔτε νὰ κατηγορῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον δι' ὅσα ἔχουν συμβῆ. Πραγματικά, ἐάν, ὅταν ἐνεφανίσθησαν διὰ πρώτην φορὰν ἐνώπιον τοῦ Ἰωσήφ, ἔλεγον μεταξύ των· Ναί, τιμωρούμεθα, διότι εἴμεθα ἔνοχοι διὰ τὸν ἀδελφόν μας Ἰωσήφ, διότι δὲν ἐλάβαμεν ὑπ' ὄψιν τὴν θλῖψιν τῆς ψυχῆς του. Καὶ ἀφοῦ ἐσηκώθη ὁ Ρουβήν, ἔλεγεν· E Δὲν σᾶς εἶπα νὰ μὴ ἀδικήσετε τὸ παιδὶ καὶ δὲν μὲ ἠκούσατε;[120] Τώρα, λοιπόν, ἦτο πολὺ φυσικὸν νὰ ὀργίζεται ὁ

116. Γεν. 45, 17 - 19.

117. Ἦτο φυσικὸν κατὰ τὴν μετανάστευσιν νὰ μὴ ἠμπορέσουν νὰ πάρουν μαζί των ὅλην των τὴν περιουσίαν καὶ πιθανὸν αὐτὸ νὰ ἐγίνετο ἀφορμὴ ματαιώσεως τῆς μεταβάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον. Εἰς ἀντιστάθμισμα τῆς ἀπωλείας ταύτης ὁ Φαραὼ ἐκθέτει τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν τῆς Αἰγύπτου.

118. Προλαμβάνει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἰωσὴφ τυχὸν παρεξήγησιν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν του, ἕνεκα ἀλληλοκατηγορίας αὐτῶν, φόβου καὶ ἐντροπῆς περὶ τοῦ πῶς θὰ ἀνακοίνωσαν τὸ γεγονὸς εἰς τὸν πατέρα των.

119. Γεν. 45, 19 - 24.

120. Πρβλ. Γεν. 42, 22 - 23.

Ρουβὴν πολὺ περισσότερον ἐναντίον αὐτῶν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καταστιγάζων τὸν θυμὸν αὐτῶν καὶ τὴν μεταξύ των φιλονικίαν, λέγει· «Νὰ μὴ ὀργίζεσθε ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου κατὰ τὸ ταξίδι», ἀλλά, ἀφοῦ σκεφθῆτε ὅτι δὲν σᾶς ἀπέδωσα καμμίαν κατηγορίαν δι' ὅσα ἐπράξατε εἰς βάρος μου, καὶ ἐσεῖς νὰ ἀγαπᾶτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Ποῖος θὰ ἠμπορέσῃ νὰ νοιώσῃ θαυμασμὸν ἀντάξιον τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου αὐτοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος ἐφήρμοσεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν φιλοσοφίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης; Καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνιστᾷ ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὅταν λέγῃ «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας, εὔχεσθε διὰ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι σᾶς καταρῶνται»,[121] αὐτὸ καὶ περισσότερον αὐτοῦ ἔπραξεν ὁ Ἰωσήφ. 620 A Πραγματικά, ὄχι μόνον τόσον μεγάλην ἀγάπην ἔδειξε πρὸς τοὺς φονεῖς, οἱ ὁποῖοι, βέβαια, τὸν ἐφόνευσαν ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπ' αὐτούς, ἀλλὰ κάνει τὸ πᾶν, διὰ νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ, ὅτι δὲν ἔπραξαν τίποτε τὸ κακὸν εἰς βάρος του. Ὢ ὑπερβολικὴ εὐσέβεια, ὢ μεγάλη εὐγνωμοσύνη, ὢ ἀφθονία ἀγάπης. Διότι μήπως ἐσεῖς, λέγει, ἐπράξατε αὐτὰ εἰς ἐμένα; Ὄχι βέβαια. Ἀλλὰ ἡ φροντὶς τοῦ Θεοῦ δι' ἐμὲ ἐπέτρεψε νὰ γίνουν αὐτά, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐπαληθεύσῃ τὰ ὄνειρά μου, ἀφ' ἑτέρου δὲ γίνω ἀφορμὴ τῆς σωτηρίας σας. Ἀσφαλῶς, τὸ νὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τοὺς πειρασμοὺς B ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς μεγάλης φροντίδος καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς. Συνεπῶς, ἂς μὴ ἐπιδιώκωμεν μὲ κάθε τρόπον τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν μας, ἀλλ' εἴτε εὑρισκόμεθα ἐν ἀνέσει, εἴτε ἀντιμετωπίζομεν θλίψεις, ἂς εὐχαριστῶμεν ὁμοίως τὸν Κύριον, ὥστε, ὅταν ἴδῃ τὴν εὐγνωμοσύνην μας, νὰ δείξῃ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον δι' ἡμᾶς, τὸ ὁποῖον εἴθε ὅλοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνήκει ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

121. Ματθ. 5, 44.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

«ΚΑΙ ΑΝΕΒΗΣΑΝ,[1] ΛΕΓΕΙ, ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ, ΚΑΙ ΗΛΘΟΝ C ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΗΣ ΧΑΝΑΑΝ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΑΚΩΒ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΝΗΓΓΕΙΛΑΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ΛΕΓΟΝΤΕΣ· «Ο ΥΙΟΣ ΣΟΥ ΙΩΣΗΦ ΖΗ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑΖΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ». ΚΑΙ ΕΞΕΠΛΑΓΗ Ο ΙΑΚΩΒ· ΔΙΟΤΙ ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΕΥΣΕ».[2]

1. Εἴδετε ἐξ ὅσων ἐλέχθησαν χθὲς ὑφ' ἡμῶν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τὴν ἀπερίγραπτον ἀνεξικακίαν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν πρὸς τοὺς ἀδελφούς του. Διότι, ὄχι μόνον δὲν ἐνεθυμήθη τίποτε ἀπὸ ὅσα τοῦ προεξένησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νουθετεῖ καὶ τοὺς συμβουλεύει, ὅταν αὐτοὶ πρόκειται νὰ ἐπιστρέψουν πρὸς τὸν πατέρα, D νὰ μὴ ἐπιρρίπτουν τὰς εὐθύνας ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, δι' ὅσα αὐτοὶ ἔπραξαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀπομακρύνουν πᾶσαν ὀργήν, νὰ πορεύωνται μὲ ἀγάπην.[3] Ἀνάγκη, λοιπόν, σήμερον νὰ συμπληρώσωμεν τὰ ὑπόλοιπα διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ τὴν ἐπάνοδον τούτων πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν κάθοδον τοῦ Ἰακὼβ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ πόσον τὰ σχετικὰ μὲ τὴν γνωριμίαν τοῦ Ἰωσὴφ γεγονότα ἀνεζωογόνησαν αὐτόν, καὶ διὰ νὰ εἴπω οὕτω, τὸν κατέστησαν ἀπὸ γέροντα νέον. Διότι ποῖος δύναται διὰ τοῦ λόγου νὰ παραστήσῃ τὴν χαράν, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη εἰς αὐτόν, ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ζῇ ὁ Ἰωσήφ, καὶ μάλιστα εὑρίσκεται εἰς τόσον μεγάλην δόξαν;

E Διότι γνωρίζετε βεβαίως ὅτι τὰ ἀπροσδόκητα καλὰ προξενοῦν συνήθως πολὺ μεγάλην χαράν. Πῶς, λοιπόν, δὲν ἐσαλεύθησαν τὰ λογικά του ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαράν, διότι ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὅτι ἔγινεν πρὸ πολλῶν ἐτῶν βορὰ τῶν θηρίων, δι' αὐτὸν τώρα μανθάνει ἐκ νέου ὅτι ἐξουσιάζει ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου; Καθ' ὅσον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προξενεῖ ὑπερβολικὴν λύ-

1. Ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ, οἵτινες εὑρίσκονται εἰς Αἴγυπτον διὰ ἀγορὰν σίτου.
2. Γεν. 45, 25 - 26.
3. Γεν. 45, 24.

πην, τοῦτο πολλάκις προκαλεῖ καὶ μεγάλην χαράν. Καὶ δύναται νὰ ἴδῃ κανεὶς ἀνθρώπους νὰ δακρύζουν ἀπὸ ὑπερβολικὴν χαράν, ἄλλους πάλιν νὰ μένουν πολλάκις ἀπόπληκτοι, ὅταν ἴδουν νὰ γίνωνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οὐδόλως ἀνέμενον, καὶ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐνόμιζον ἀποθανόντας, τοὺς ἴδουν αἰφνιδίως νὰ ζοῦν. 621 A Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστῇ εἰς ἡμᾶς σαφέστερος ὁ λόγος, ἂς ἀκούσωμεν ὅσα ἀνεγνώσθησαν. «Καὶ ἀνέβησαν, λέγει, ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς τὴν χώραν τῆς Χαναάν, πρὸς τὸν Ἰακὼβ τὸν πατέρα των, καὶ ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν λέγοντες· «Ὁ υἱός σου Ἰωσὴφ ζῇ καὶ ἄρχει ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου». Καὶ ἐξεπλάγη ὁ Ἰακώβ· διότι δὲν τοὺς ἐπίστευσεν».[4] Βλέπεις, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγον, ὅτι τοῦ ἐφάνη ἀπίστευτον τὸ περὶ τοῦ Ἰωσὴφ λεγόμενον, ὥστε καὶ τὴν διάνοιάν του νὰ σαλεύσῃ καὶ ἐθεώρει ἀπάτην τὰ ἐξιστορούμενα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν; B Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τότε ἔβαψαν τὸν χιτῶνα εἰς τὸ αἷμα τοῦ ἐριφίου διὰ νὰ τὸ μολύνουν,[5] καὶ ἔκαναν τὸν πατέρα νὰ πιστεύσῃ ὅτι κατέστη τροφὴ τῶν θηρίων, τώρα λέγουν ὅτι ζῇ καὶ ἐξουσιάζει ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ταρασσόμενος κατὰ τὴν διάνοιαν ἐσκέπτετο καθ' ἑαυτόν, πῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τοῦτο· διότι, ἐὰν τὸ προηγούμενον εἶναι ἀληθές, τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ πιστευτόν· ἐὰν δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς καὶ βέβαιον, ἐκεῖνο θὰ ἦτο ψεῦδος. Ἐτάρασσεν δὲ αὐτὸν πρὸ πάντων τὸ ὅτι ἄλλα εἶχεν ἀκούσει προηγουμένως ὑπὸ τῶν υἱῶν του, καὶ ἄλλα τώρα παρὰ τῶν ἰδίων πληροφορεῖται. C Βλέποντες, λοιπόν, τὴν ταραχὴν τοῦ πατρός, καὶ θέλοντες νὰ τὸν κάνουν νὰ πιστεύσῃ καὶ νὰ τὸν βεβαιώσουν, ὅτι εἶναι ἀληθῆ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἰδίων, «Διηγήθησαν εἰς αὐτὸν ὅλα ὅσα ὁ Ἰωσὴφ εἶχεν εἴπει καὶ ὅσα εἶχεν παραγγείλει εἰς αὐτούς». Καὶ μαζὶ μὲ τὰς πληροφορίας, ἀφοῦ προσέφερον καὶ τὰ ἀποσταλέντα, δηλαδὴ τὰς ἁμάξας καὶ τὰ δῶρα,[6] τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ εἶχαν σταλῆ, μόλις κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὸν πατέρα ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα δὲν εἶναι ψευδῆ.

Ὅταν ὁ Ἰακὼβ εἶδεν τὰς ἁμάξας, τὰς ὁποίας ἔστειλεν ὁ Ἰωσήφ, διὰ νὰ ταξιδεύσῃ οὗτος εἰς τὴν Αἴγυπτον, «Ἀνεζωογονήθη»[7] λέγει ἡ Γραφή. Ὁ γέρων, ὁ πρεσβύτης, ὁ

4. Γεν. 45, 26.
5. Γεν. 37, 31 - 32.
6. Γεν. 45, 21 - 23.
7. Γεν. 45, 27.

κεκυρτωμένος, ἀμέσως ἔδειξεν νεανικὴν προθυμίαν. Διότι «Ἀνεζωογονήθη» λέγει. Τί σημαίνει, «Ἀνεζωογονήθη;» D Ὅπως ἀκριβῶς τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ὅταν ἐκλείψη τὸ ἔλαιον, πρόκειται νὰ σβήση, ἐὰν ὅμως κάποιος στάξη εἰς αὐτὸ ὀλίγον ἔλαιον, ἀμέσως ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ σβήση παρουσιάζει λαμπρότερον τὸ φῶς. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ γέρων οὗτος, ἐνῷ ἐπρόκειτο σχεδὸν νὰ σβήση ὑπὸ τῆς στενοχωρίας («Διότι δὲν ἠθέλησε, λέγει, νὰ παρηγορηθῇ καὶ ἔλεγεν· — Θὰ κατέλθω μὲ πένθος εἰς τὸν Ἅδην»),[8] ἐπειδὴ ὅμως ἔμαθεν πάλιν ὅτι ζῇ ὁ Ἰωσὴφ καὶ ὅτι ἐξουσιάζει ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου, καὶ βλέπων τὰς ἁμάξας, «Ἀνεζωογονήθη», λέγει, νέος ἀπὸ γέρων ἔγινεν, ἀπέθεσεν τὸ σύννεφον τῆς στενοχωρίας, ἀφοῦ ἀπεμάκρυνε τὴν ζάλην τῶν σκέψεων, ἐν γαλήνη τοῦ λοιποῦ ἔζη, διότι ὁ Θεὸς τὰ πάντα εἶχε διευθετήσει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, E ὥστε νὰ εὕρη ὁ δίκαιος παραμυθίαν εἰς τοὺς τόσους κόπους, καὶ νὰ ἐπικοινωνήση μὲ τὸν υἱὸν τῆς εὐτυχίας· ἐκτὸς τούτου διὰ νὰ ἐπαληθεύση καὶ τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ἐξήγησεν λέγων· «Ἆρά γε θὰ ἔλθωμεν ἐγὼ καὶ ἡ μητέρα σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου, διὰ νὰ σὲ προσκυνήσωμεν ἕως τοῦ ἐδάφους;»[9] Καὶ ἀφοῦ ἐπίστευσεν εἰς ὅσα ἐλέχθησαν καὶ εἰς ὅσα εἶδεν, εἶπεν· «Ἐὰν ὁ υἱός μου ὁ Ἰωσὴφ ζῇ ἀκόμη, λέγει, παράδοξα πράγματα μοῦ συμβαίνουν· ἂς πορευθῶ πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν ἴδω πρὶν ἀποθάνω».[10] Μοῦ συμβαίνουν πολὺ μεγάλα πράγματα, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν πᾶσαν ἀνθρωπίνην σκέψιν, καὶ εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ πᾶσαν ἀνθρωπίνην χαράν, ἐὰν ὄντως ζῇ ἀκόμη ὁ υἱός μου· ἂς ταξιδεύσω πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν ἴδω. Ἂς σπεύσωμεν, λοιπόν, ὥστε νὰ συναντήσω τὸν Ἰωσὴφ πρὶν ἀποθάνω. 622 A Διότι τώρα βεβαίως ἡ πληροφορία ἐκείνη ἐνεδυνάμωσε τὴν σκέψιν μου καὶ ἀπεμάκρυνε τὴν ἀσθένειαν τοῦ γήρατος καὶ ἐνίσχυσε τὸν νοῦν μου. Ἐὰν δὲ συναντήσω τὸν Ἰωσήφ, θὰ ἀπολαύσω μεγάλης εὐφροσύνης, καὶ οὕτω θὰ τελειώσω τὴν ζωήν. Καὶ ἄνευ χρονοτριβῆς, ὁ δίκαιος ἐταξίδευσε πολὺ γρήγορα διὰ νὰ ἴδη τὸν ποθητὸν εἰς αὐτὸν υἱόν, καὶ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον πρὸ τόσων ἐτῶν ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο νεκρὸς καὶ βορὰ τῶν θηρίων,[11] τώρα νὰ τὸν ἴδη νὰ ἔχη γίνει βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου! «Καὶ ὅταν ἦλθεν «εἰς τὸ Φρέαρ τοῦ ὅρκου»,[12] ἀνέπεμψεν εὐχαριστηρίους εὐχὰς πρὸς τὸν Δεσπότην, προσέφερε, λέγει, B θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ πατρός του Ἰσαάκ».

8. Γεν. 37, 35.
9. Γεν. 37, 10.
10. Γεν. 15, 28.
11. Γεν. 37, 33.

2. Ἂς διδασκώμεθα ἀκούοντες ταῦτα, ὅ,τι δήποτε πρόκειται νὰ πράξωμεν, εἴτε ἔργον τι νὰ ἀρχίσωμεν, εἴτε εἰς ἀποδημίαν νὰ ἀποδυθῶμεν, κατὰ πρῶτον ἂς ἀναπέμπωμεν εὐχαριστήριον προσευχὴν εἰς τὸν Δεσπότην, καὶ ἂς ἐπικαλούμεθα τὴν βοήθειαν Ἐκείνου, τοιουτοτρόπως νὰ ἀρχίζωμεν τὰς ὑποθέσεις μας καὶ νὰ μιμούμεθα τὴν εὐσέβειαν τῶν δικαίων τούτων. «Προσέφερεν, λέγει, θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ πατρός του Ἰσαάκ»[13] διὰ νὰ μάθης ὅτι εἰς τὰ ἴχνη τοῦ πατρὸς ἐπορεύετο καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν Θεὸν ἐλάτρευεν, ὅπως ὁ Ἰσαάκ. C Καὶ ἐπειδὴ πρῶτος ἔδειξεν τὴν εὐλάβειάν του διὰ τῆς εὐχαριστηρίου θυσίας ἀμέσως ἠκολούθησεν καὶ ἡ ἄνωθεν βοήθεια. Καθ' ὅσον ἐφοβεῖτο, ὅταν ἐσκέπτετο καὶ τὴν ἀπόστασιν τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ γῆρας, μήπως τυχὸν συμβῆ ὁ θάνατος πρὶν ἀπὸ τὴν συνάντησιν καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέψη νὰ ἴδη τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ του, διὰ τοῦτο καὶ παρακαλεῖ τὸν Δεσπότην νὰ τοῦ παρατείνη τὴν ζωήν του, ὥστε νὰ ἀπολαύση τῆς μεγάλης χαρᾶς. Ἀλλὰ πρόσεχε πῶς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς πληροφορεῖ τὸν δίκαιον. «Εἶπε, λέγει, ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰσραὴλ δι' ὁράματος κατὰ τὴν νύκτα· «Ἰακώβ, Ἰακώβ· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου· μὴ φοβηθῆς νὰ κατέλθης εἰς τὴν Αἴγυπτον. Διότι μέγα ἔθνος θὰ σὲ καταστήσω ἐκεῖ. Ἐγὼ θὰ κατέλθω μαζί σου, καὶ Ἐγὼ πάλιν θὰ σὲ ἀναβιβάσω ἐν καιρῷ εἰς τὴν Χαναὰν D καὶ ὁ Ἰωσὴφ θὰ σοῦ κλείση τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τὰς χεῖράς του».[14] Βλέπε πῶς ὅσα ἐπεθύμει ὁ δίκαιος, αὐτὰ ὁ Δεσπότης τοῦ ὑπόσχεται, μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ περισσότερα. Διότι εἶναι Γενναιόδωρος καὶ χορηγεῖ περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι τοῦ ζητοῦμεν παρουσιάζων τὴν ἰδικήν του φιλανθρωπίαν. Ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, διὰ τοῦτο λέγει· μὴ σὲ ἀποσχολῇ ἡ ἀσθένεια τοῦ γήρατος «Διότι μέγα ἔθνος θὰ σὲ καταστήσω ἐκεῖ· καὶ θὰ κατέλθω μαζί σου εἰς τὴν Αἴγυπτον».[15] Ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου, καὶ ὅλα θὰ σοῦ τὰ κατα-

12. Γεν. 46, 1. «Φρέαρ τοῦ ὅρκου». Πρόκειται περὶ τοποθεσίας κειμένης παρὰ τὴν πόλιν Βηρσαβεέ.
13. Γεν. 46, 1.
14. Γεν. 46, 2 - 4.
15. Γεν. 46, 4. «Ὁ Θεὸς διὰ τὸν δίκαιον εἰς Αἴγυπτον καταβαίνει, οὐ

στήσω πλούσια. Πρόσεχε τὴν παρηγορίαν· «θὰ κατέλθω μαζί σου εἰς τὴν Αἴγυπτον». Τί θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐτυχέστερον τούτου, E τοῦ νὰ ἔχῃς συνοδοιπόρον τὸν Θεόν; Ἀκολουθεῖ ἔπειτα ἡ παρηγορία, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀνάγκην ὁ γέρων· «Καὶ ὁ Ἰωσὴφ θὰ σοῦ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου».[16] Ἐκεῖνος ὁ περιπόθητος, αὐτὸς θὰ σὲ νεκροστολίσῃ καὶ θὰ σοῦ κλείσῃ μὲ τὰς χεῖράς του τοὺς ὀφθαλμούς σου. Χαίρων, λοιπόν, καὶ μακρὰν ἀπὸ κάθε ἀγωνίαν, τοιουτοτρόπως πορεύου. Σκέψου, λοιπόν, τὸν δίκαιον μὲ πόσην χαρὰν πορεύεται, λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τόσον βεβαίας ὑποσχέσεις. «Ὁ Ἰακώβ, λέγει, ἠγέρθη διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοῦ «Φρέατος τοῦ ὅρκου», καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον μαζί των ὅλην τὴν κινητὴν περιουσίαν των, καὶ ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὁ Ἰακὼβ κατέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον μὲ ἑξήκοντα ἓξ ψυχάς· 623 A Καὶ ὁ Ἰωσὴφ μετὰ τῶν υἱῶν του, οἵτινες ἐγεννήθησαν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οἱ ὁποῖοι ἀνήρχοντο εἰς ἐννέα· καὶ τοιουτοτρόπως ὅλα τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἦσαν μαζὶ μὲ τὸν Ἰωσὴφ ἦσαν ἑβδομήκοντα πέντε».[17] Διὰ ποῖον λόγον ἡ Θεία Γραφὴ μετὰ ἀκριβείας ἐδήλωσεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἀριθμόν; Διὰ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι πραγματοποιεῖται ἡ πρόρρησις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία λέγει ὅτι «εἰς ἔθνος μέγα ἐκεῖ θὰ σὲ καταστήσω».[18] Διότι ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἑβδομήκοντα πέντε ἄτομα ἀνῆλθε τὸ Ἰσραηλιτικὸν γένος εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας.[19] Εἶδες πῶς ὄχι ματαίως, καὶ ἀσκόπως μᾶς ἀνέφερεν τὸν ἀριθμὸν τῶν κατελθόντων εἰς Αἴγυπτον, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἀπὸ τόσον ὀλίγοι πόσοι ἔγιναν, B καὶ νὰ μὴ ἀπιστῶμεν εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅταν ἐννοήσῃς ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰακὼβ καὶ τοῦ Ἰωσὴφ ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων, ἂν καὶ μετεχειρίσθη τόσας δολίας μεθόδους,[20] ὥστε νὰ τοὺς καταστήσῃ ὀλιγαρίθμους καὶ νὰ μὴ αὐξηθοῦν, οὔτε οὕτως ἐπεκράτησεν, ἀλλ' ἀντιθέτως μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν περισσότερον ἐπληθύνετο καὶ ηὐξάνετο ὁ

γενόμενος πρὸ αὐτοῦ ἐκεῖ». (Ἄδηλος). Τὰ ἐδάφια τῶν Πατέρων εἶναι ἐκ τοῦ συλλογικοῦ ἔργου Ν. Θεοτόκη «51 Ὑπομνηματισταί» εἰς τὴν Πεντάτευχον.

16. Γεν. 46, 4.
17. Γεν. 46, 5-7· 26-27.
18. Γεν. 46, 3.
19. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ παῖδας, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Ἐξόδ. 12, 37.
20. Αἱ μέθοδοι αὗται καὶ καταπιέσεις εἰς βάρος τῶν Ἰσραηλιτῶν περιγράφονται ἐν Ἐξόδ. Κεφ. 1ον καὶ 5ον.

Ἰσραηλιτικὸς λαός.[21] Θαύμαζε τότε καὶ ἀπόρει μὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ ἀστοχήσουν τὰ ὑπ' Αὐτοῦ θεσπισθέντα, ἔστω καὶ ἐὰν ἄλλοι ἐπινοοῦν ἀναριθμήτους δολοπλοκίας.

Ἂς ἴδωμεν ὅμως ὅλην τὴν συνέχειαν, διὰ νὰ μάθωμεν πῶς ἐξειλίχθησαν τὰ γεγονότα τῆς συναντήσεως τοῦ Ἰακώβ. «Ὅταν, λέγει, ὁ Ἰακὼβ ἐπλησίασεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπέστειλεν τὸν υἱόν του Ἰούδαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὥστε νὰ τοῦ ἀναγγείλῃ τὴν παρουσίαν τοῦ πατρός. C Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπληροφορήθη τοῦτο ὁ Ἰωσήφ, καὶ ἀφοῦ ἔζευξε τὰ ἅρματα μετέβη πρὸς συνάντησιν τοῦ πατρός του, καὶ μόλις τὸν εἶδεν ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσεν πάρα πολύ».[22] Τοῦτο ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σᾶς ἔλεγον εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι πολλὰς φορὰς καὶ ἡ ὑπερβολικὴ χαρὰ προξενεῖ δάκρυα. «Ἀφοῦ ἔπεσε, λέγει, εἰς τὸν τράχηλόν του ἔκλαυσεν» ὄχι ἁπλῶς, ἀλλά, «πάρα πολύ».[23] Διότι ἀμέσως ἐνεθυμήθη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔπαθεν ὁ ἴδιος, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὑπέφερεν ὁ πατὴρ δι' αὐτόν, καὶ ἀναλογιζόμενος καὶ τὸ διάστημα τοῦ χρόνου τὸ ὁποῖον εἶχεν παρέλθει καὶ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ἔβλεπεν τὸν πατέρα του χωρὶς διόλου νὰ τὸ ἀναμένῃ καὶ ὁ πατὴρ τὸν υἱόν του εἶδεν, ἄφηνεν πηγὰς δακρύων, [νὰ κυλίουν], D καὶ συγχρόνως ἐξεδήλωνεν τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν καὶ ηὐχαρίστει τὸν Δεσπότην, δι' ὅσα εἶχον συμβῆ· «Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Ἰακὼβ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, — Ἀπὸ τώρα καὶ ἑξῆς ἂς ἀποθάνω, καθ' ὅσον εἶδον τὸ πρόσωπόν σου. Διότι ἀκόμη σὺ ζῇς».[24] Ἀπήλαυσα, λέγει, ὅσα ἐπεθύμουν· ἐπέτυχον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἀνέμενον· ἐπραγματοποιήθησαν εἰς ἐμὲ τὰ μὴ ἐλπιζόμενα· λοιπόν, ἀρκετὰ ἔζησα. Διότι εἶδον ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἐπόθουν, καὶ ὑπερβαίνει πᾶσαν ἄλλην χαρὰν τὸ ὅτι εἶδόν σε, ὅτι σὺ ἀκόμη ζῇς, ὁ πρὸ πολλοῦ χρόνου θεωρούμενος νεκρὸς καὶ βορὰ τῶν θηρίων.

Πατρικὴ εἶναι ἡ φωνὴ καὶ πλήρης στοργῆς E καὶ ἱκανὴ νὰ φανερώσῃ τὴν διάθεσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ἡ ψυχή· «Εἶπε δέ, λέγει, ὁ Ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-

21. Ἐξόδ. 5, 5.
22. Γεν. 46, 28-29.
23. Γεν. 46, 29.
24. Γεν. 46, 30. «Θαυμαστόν ἐστι, τὸν γενόμενον ἐν Αἰγύπτῳ μὴ βλαβῆναι ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ μεῖναι ἐν τῇ κατὰ Θεὸν ζωῇ. Διόπερ θαυμάζων ὁ Ἰακώβ, εἶπε τῷ Ἰωσὴφ τό, ἔτι γὰρ σὺ ζῇς» (Ὠριγένης).

του· — Θὰ ἀναβῶ καὶ θὰ ἀναγγείλω εἰς τὸν Φαραώ, καὶ θὰ τοῦ εἴπω· οἱ ἀδελφοί μου ἔχουν ἔλθει· οἱ δὲ ἄνδρες αὐτοὶ εἶναι ποιμένες. Ἄνδρες κτηνοτρόφοι εἶναι, καὶ ἔχουν φέρει τὰ κτήνη καὶ τοὺς βόας των μαζί των. Ἐάν, λοιπόν, σᾶς καλέσῃ ὁ Φαραώ, καὶ σᾶς εἴπῃ, — Ποῖον εἶναι τὸ ἔργον σας; Ἀπαντήσατε· κτηνοτρόφοι εἴμεθα. Διότι εἶναι ἐντροπὴ διὰ τοὺς Αἰγυπτίους νὰ εἶναι κανεὶς ποιμὴν προβάτων».[25] 624 A

3. Βλέπε σύνεσιν, ὁποίαν συμβουλὴν πρὸς αὐτοὺς δίδει, ὄχι ἁπλῶς καὶ ἀσκόπως εἰσηγεῖται ταῦτα, ἀλλὰ συγχρόνως ἐπειδὴ ἤθελεν καὶ περισσοτέραν ἐλευθερίαν νὰ τοὺς χορηγήσῃ καὶ νὰ μὴ τοὺς ἐπιτρέπῃ νὰ ἔρχωνται εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς Αἰγυπτίους». Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐμίσουν καὶ περιεφρόνουν τοὺς ἀσκοῦντας τὸ ποιμενικὸν ἐπάγγελμα, καθ' ὅτι οἱ ἴδιοι ἠσχολοῦντο περὶ τὴν Αἰγυπτιακὴν σοφίαν, διὰ τοῦτο συμβουλεύει νὰ προβάλουν τὸ ἐπάγγελμά των, ὡς εὔλογον πρόφασιν, ἵνα παραχωρηθῇ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀρίστη γῆ διὰ νὰ ζοῦν μὲ μεγάλην ἐλευθερίαν. «Καὶ ἀφοῦ ἔλαβεν ὁ Ἰωσὴφ πέντε ἐκ τῶν ἀδελφῶν του B τοὺς παρουσίασεν εἰς τὸν Φαραώ. Ὁ Φαραὼ τοὺς ἠρώτησεν· — Ποία εἶναι ἡ ἐργασία σας; Ἐκεῖνοι ἀπήντησαν· — Εἴμεθα κτηνοτρόφοι. Τώρα, λοιπόν, ἂς κατοικήσωμεν εἰς τὴν χώραν Γεσέμ. Καὶ ὁ Φαραὼ ἀπήντησεν· — Ἂς κατοικήσουν. Ἐὰν δὲ γνωρίζῃς, ὅτι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν ἄνδρες ἱκανοί, τοποθέτησε αὐτοὺς ἀρχιποιμένας τῶν ἰδικῶν μου ζώων».[26] Ὅπως ἀκριβῶς συνεβούλευσεν ὁ Ἰωσήφ, ἔτσι οἱ ἀδελφοὶ ἀπήντησαν εἰς τὸν Φαραὼ καὶ ἐχορηγήθη εἰς αὐτοὺς ἡ ἄδεια νὰ κατοικήσουν τὴν Γεσέμ. Ἀλλὰ δεικνύων ὁ Φαραὼ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Ἰωσήφ, λέγει· «ἐὰν γνωρίζῃς ὅτι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν ἄνδρες ἱκανοί, τοποθέτησέ τους καὶ

25. Γεν. 46, 33-34. Ὁ Ἰάστρος (?) παρατηρεῖ ὅτι «Αἰγυπτίοις ἀπειρημένον ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι». Ἀπαγορεύετο δηλαδή, εἰς τοὺς Αἰγυπτίους νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὰς βοσκάς. Ἢ ἴσως ἐβδελύσσοντο καὶ ἀπεστρέφοντο τοὺς ξένους κτηνοτρόφους, ἐξ ἀντιζηλίας καθότι ἡ ἐνασχόλησις περὶ τὰ ποίμνια ἦτο πηγὴ πλούτου διὰ τὸν Φαραὼ καὶ τὴν Αἴγυπτον. Προσελάμβανον δὲ καὶ ξένους κτηνοτρόφους ὡς μισθωτοὺς ποιμένας. Τοῦτο καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν συμβαίνει μὲ τὸν Φαραώ, ὅστις καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἰωσὴφ «Εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοί, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν» Γεν. 47, 5. Καὶ ὁ Ἄδηλος «Βδέλυγμα Αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων, ἀλλ' οὐχ Ἑβραίοις. Εἰ μὲν οὖν, ὡς ποιμὴν ἐφέστηκεν ἡμῖν, βδέλυγμά ἐστιν Αἰγυπτίοις· εἰ δὲ ὡς μισθωτός, τάχα καὶ φίλος Αἰγυπτίοις».

26. Γεν. 47, 2-5.

εἰς τὰ ἰδικά μου ζῷα ἀρχιποιμένας. Ὁ Ἰωσὴφ παρουσίασεν καὶ τὸν πατέρα του Ἰακὼβ εἰς τὸν Φαραώ. C Καὶ ἠρώτησεν ὁ Φαραὼ τὸν Ἰακώβ· — Πόσων ἐτῶν εἶσαι;»[27] Ἐπειδὴ εἶδεν τὸν γέροντα νὰ εὑρίσκεται εἰς ἔσχατον γῆρας, ἐρωτᾷ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν. «Καὶ ἀπήντησεν ὁ Ἰακὼβ εἰς τὸν Φαραώ· — Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου, ὅσα εἶμαι ξένος εἰς τὴν γῆν».[28] Βλέπε πῶς ἕκαστος ἐκ τῶν δικαίων, τοιουτοτρόπως ἀνεστρέφετο εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, ὡς νὰ ἔζη εἰς ξένην χώραν. Διότι καὶ τὸν Δαυῒδ θὰ ἀκούσῃς μετὰ ταῦτα νὰ λέγῃ ὅτι «ξένος ἐγὼ εἶμαι εἰς αὐτὴν τὴν γῆν καὶ προσωρινός»· ὁμοίως καὶ οὗτος λέγει· «Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου, ὅσα εἶμαι ξένος εἰς τὴν γῆν».[29] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν περὶ τῶν δικαίων τούτων ὅτι· «Ὡμολόγουν, ὅτι εἶναι ξένοι καὶ προσωρινοὶ εἰς τὴν γῆν».[30] «Τὰ ἔτη, λέγει, τῆς ζωῆς μου, ὅσα εἶμαι ξένος[31] εἰς τὴν γῆν, ἀνέρχονται εἰς ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη, ὀλίγα καὶ βασανισμένα[32] εἶναι τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου, καὶ δὲν ἔφθασαν εἰς τὰ ἔτη τῶν προγόνων μου».[33] «Ὅσα ἔτη», λέγει, «ἔζησα ὡς ξένος, ὀλίγα καὶ βασανισμένα εἶναι». Ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὰ ἔτη τῆς δουλείας, τὴν ὁποίαν ὑπέφερε πλησίον τοῦ Λάβαν, μετὰ τὴν δίωξιν, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδελφοῦ του· ἔπειτα, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ ἐκεῖ, τὸ πένθος, τὸ ὁποῖον διήρκεσεν τόσον χρόνον, καὶ εἶχεν αἰτίαν τὸν θάνατον τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τὰς ἄλλας ἐπισυμβάσας ταλαιπωρίας. E Διότι πόσος φόβος νομίζεις ὅτι θὰ τὸν κατέλαβεν, ὅταν, ἕνεκα τῆς ἀδελφῆς,[34] οἱ περὶ τὸν Συμεὼν καὶ τὸν Λευΐ, κατέστρεψαν ὁλόκληρον πόλιν, καὶ ὅλους τοὺς εὑρισκομένους εἰς Σίκιμα ἔλαβον ὡς αἰχμαλώτους;[35] Διότι καὶ τότε ἔλεγεν, δεικνύων τὴν ἀγωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθη· «Μὲ κατεστήσατε μισητὸν μὲ τὴν πρᾶξιν ταύτην, ὥστε νὰ θεωροῦμαι πονηρὸς εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς

27. Γεν. 47, 5-8.

28. Γεν. 47, 9.

29. Γεν. 47, 9.

30. Ἑβρ. 11, 13.

31. «Ἡ ὅλη ἡ ἐν σώματι ζωή, παροικία λέγεται. Ὁ δὲ Ἀκύλας, ἡμέρας, φησίν, ἐτῶν προσηλυτεύσεώς μου. Προσήλυτος (=ξένη) γὰρ ἡ ψυχὴ ἐνταῦθα» (Ἄδηλος).

32. «Τοσαύτας γὰρ θλίψεις οὐδεὶς ὑπέστη τῶν πρὸ αὐτοῦ πατριαρχῶν» (Προκόπιος Γάζης).

33. Γεν. 47, 9.

34. Ἐννοεῖ τὴν Δεῖναν Γεν. 34, 1.

35. Γεν. 34, 1-31.

χώρας ταύτης. Ἐγὼ δὲ ἀριθμητικῶς εἶμαι ὀλιγώτερος αὐτῶν. Καὶ ἐὰν συγκεντρωθοῦν ἐναντίον μου, θὰ κατακόψουν καὶ θὰ καταστρέψουν καὶ ἐμὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν μου».[36] Διὰ τοῦτο λέγει· «Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου εἶναι ὀλίγα καὶ πλήρη θλίψεων».[37] «Ὁ Ἰωσὴφ ἐγκατέστησε τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ ἔδωσεν ὑπὸ τὴν κατοχήν των ἐκ τῆς χώρας τῆς Αἰγύπτου τὴν ὡραιοτάτην περιοχήν, τὴν χώραν Ραμεσσῆ, καθὼς διέταξεν ὁ Φαραώ. 625 A Καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἐχορήγει σῖτον (κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λιμοῦ) εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὰ ἀδέλφια αὐτοῦ καὶ εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ οἴκου τοῦ πατρός του, κατὰ ἄτομον».[38] Τοῦτο ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του ὅτι «Ὁ Θεὸς μὲ ἔστειλεν πρὶν ἀπὸ σᾶς ἐδῶ, διὰ νὰ σᾶς διατηρήσω ἐπὶ τῆς γῆς». Καὶ ὅτι «Διὰ νὰ σᾶς διασώσω, ὁ Θεὸς μὲ ἔστειλεν πρὶν ἀπὸ σᾶς».[39] «Ἐχορήγει, λέγει, σῖτον εἰς αὐτοὺς κατ' ἄτομον».[40] Τί σημαίνει, «Κατ' ἄτομον»; Ὅσον ἀρκεῖ εἰς ἕκαστον. Διότι συνήθεια εἶναι εἰς τὴν Γραφήν, ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς νὰ ὀνομάζῃ τὸν κάθε ἄνθρωπον, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τοῦ σώματος. Καὶ καθὼς ἔλεγεν ἀνωτέρω, «Μὲ ἑβδομήκοντα πέντε ψυχὰς ὁ Ἰακὼβ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον»,[41] ἀντὶ νὰ εἴπῃ «Μὲ ἑβδομήκοντα πέντε ἄνδρας καὶ γυναῖκας»· ἔτσι καὶ ἐδῶ, «Κατὰ σῶμα», ἀντὶ νὰ θέσῃ τὸ «εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον». B Καὶ ἐνῷ ὅλη ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Χαναὰν ὑπέφερεν ἀπὸ τὸν λιμόν, οὗτοι ἔζων ἐν εὐημερίᾳ, ὡς ὁ σῖτος νὰ ἔρρεεν ἐκ πηγῶν δι' αὐτούς. Διότι λέγει ἡ Γραφή «Σῖτος δὲν ὑπῆρχεν εἰς ὅλην τὴν χώραν, διότι ὁ λιμὸς ἐνετάθη πολύ. Ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ χώρα τῆς Χαναὰν ἐξηντλήθησαν λόγῳ τῆς πείνης».[42]

4. Παρατήρει τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπερίγραπτον φροντίδα, τίνι τρόπῳ τὸν δίκαιον πρὶν ἀπὸ τὴν ἔντασιν τῆς πείνης τὸν κατεβίβασεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ μὴ αἰσθανθῇ τὴν στενοχωρίαν ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ καταλάβῃ τὴν Χαναάν. Καὶ ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὰ ἐκεῖ ἔτρεχον, «Ὁ Ἰωσὴφ συνεκέντρωσεν, λέγει, ὅλα τὰ χρήματα,

36. Γεν. 34, 30.
37. Γεν. 47, 9.
38. Γεν. 47, 11 - 12
39. Γεν. 45, 5, 7.
40. Γεν. 47, 12.
41. Γεν. 46, 27.
42. Γεν. 47, 13.

C τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο εἰς τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς Χαναὰν καὶ τοιουτοτρόπως ἐχορήγει εἰς αὐτοὺς τὸν σῖτον. Καὶ ἐτελείωσαν ὅλα τὰ χρήματα εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Χαναάν. Διότι ὅλα συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Φαραώ. Ἕνεκα τούτου ἅπαντες οἱ Αἰγύπτιοι μετέβησαν πρὸς τὸν Ἰωσὴφ καὶ τοῦ εἶπον· — Δός μας ἄρτον! Διατί νὰ ἀποθάνωμεν ὑπὸ τὰ βλέμματά σου; Καθ' ὅτι τὰ χρήματά μας ἐτελείωσαν».[43] Δὲν ἔχομεν, λέγει, πλέον χρήματα, ὥστε νὰ ἀγοράσωμεν ἄρτους, καὶ διὰ τοῦτο ἀποθνήσκομεν ἀπὸ τὴν πεῖναν. Μή, λοιπόν, μᾶς παραβλέψῃς καθ' ἣν στιγμὴν πολιορκούμεθα ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ χορήγησέ μας ἄρτους, διὰ νὰ διατηρηθῶμεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν. «Εἶπε δὲ εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰωσήφ· — Φέρετε τὰ ζῷά σας καὶ θὰ σᾶς δώσω ἄρτους».[44] Ἐὰν δὲν ἔχετε, λέγει, χρήματα, δέχομαι τὰ ζῷα. D Ἐὰν σᾶς ἐξηντλήθησαν τὰ χρήματα, νὰ φέρετε τὰ ζῷά σας, καὶ θὰ λάβετε ἄρτους. «Προσεκόμισαν, λοιπόν, τὰ κτήνη καὶ ἔδωσεν εἰς αὐτοὺς ἄρτους ἔναντι τῶν ἵππων, ἔναντι τῶν προβάτων, ἔναντι τῶν βοῶν καὶ τῶν ὄνων, καὶ τοὺς διέθρεψεν ὁ Ἰωσὴφ ἔναντι τῶν ζώων αὐτῶν, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος. Ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος καὶ εἶπον εἰς αὐτόν· — Μὴ τυχὸν ἀποθάνωμεν, διότι δὲν ἔχομεν μήτε χρήματα, μήτε κτήνη· διότι τὰ πάντα ἀνήκουν εἰς σέ, τὸν κύριόν μας. Τίποτε ἄλλο, λοιπόν, δὲν μᾶς ἀπομένει, παρὰ τὸ σῶμά μας καὶ οἱ ἀγροί. Διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν, λοιπόν, ἀγόρασε ἡμᾶς καὶ τοὺς ἀγρούς μας, ἔναντι τῶν ἄρτων, καὶ θὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς δοῦλοι τοῦ Φαραὼ καὶ οἱ ἀγροί μας ἰδιοκτησία του.

E Δὸς σπόρον διὰ νὰ σπείρωμεν καὶ νὰ ζήσωμεν, καὶ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν καὶ νὰ μὴ ἐρημωθῇ ἡ γῆ».[45] Τοὺς ἑαυτούς των ὑπεδούλωσαν, καὶ τὰ χωράφια ἔδωσαν, ὥστε νὰ δυνηθοῦν νὰ διατραφοῦν· τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς πείνης. «Ὁ Ἰωσὴφ ἠγόρασεν τοιουτοτρόπως διὰ λογαριασμὸν τοῦ Φαραὼ ὅλους τοὺς ἀγροὺς τῶν Αἰγυ-

43. Γεν. 47, 14 - 15.
44. Γεν. 47, 16. «Οὐχ ὠμῶς τοῦτο ποιεῖ Ἰωσήφ, ἀλλ' ἵνα μὴ κάμωσι τὰ κτήνη τρέφοντες, καὶ ἵνα μετὰ ταῦτα χάριν αὐτὰ δέξωνται παρὰ τοῦ Φαραώ» (=Ὁ Ἰωσὴφ δὲν πράττει τοῦτο σκληρῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ [illegible]μιουν οἱ Αἰγύπτιοι τρέφοντες τὰ ζῷα καὶ διὰ νὰ τὰ δεχθοῦν μετὰ τὸν λιμὸν ὡς χάριν ἐκ μέρους τοῦ Φαραώ) (Ὠριγένης).
45. Γεν. 47, 17 - 19.

πτίων. Διότι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς πείνης τοὺς ἐπώλησαν. Καὶ ἡ χώρα ὅλη ἔγινεν ἰδιοκτησία τοῦ Φαραώ. Καὶ τὸν λαὸν ἀκόμη ὑπεδούλωσεν εἰς τὸν Φαραὼ ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον τῆς Αἰγύπτου ἕως τὸ ἄλλον, ἐκτὸς τῆς γῆς τῶν ἱερέων. 626 A Διότι εἰς ἐκείνους ὁ Φαραὼ ἐδίδεν τροφὰς δωρεὰν καὶ ἔτρωγον· διὰ τοῦτο αὐτοὶ δὲν ἐπώλησαν τοὺς ἀγρούς των».[46]

Βλέπε πόση ὑπῆρξεν ἡ σύνεσις καὶ ἡ σοφία τοῦ Ἰωσήφ. Οὔτε ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ δοκιμάσουν τὴν πεῖναν, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν γῆν κατέστησεν περιουσίαν τοῦ Φαραὼ καὶ ὅλους τοὺς Αἰγυπτίους κατέστησε δούλους του. Πρόσεχε πάλιν ἐδῶ τὴν μεγάλην του φροντίδα, τὴν ὁποίαν λαμβάνει δι' αὐτούς, διότι «εἶπεν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους· —Ἰδοὺ σήμερον ἠγόρασα σᾶς καὶ τοὺς ἀγρούς σας διὰ τὸν Φαραώ. Λάβετε, λοιπόν, σπόρους διὰ τοὺς ἑαυτούς σας, καὶ σπείρατε τοὺς ἀγρούς σας, καὶ ἐὰν καρποφορήσῃ ἡ γῆ, δίδετε τὸ ἓν πέμπτον τῶν καρπῶν εἰς τὸν Φαραώ· τὰ δὲ ὑπόλοιπα τέσσαρα μέρη θὰ λάβετε σεῖς πρὸς σπορὰν καὶ τροφήν σας καὶ δι' ὅλα τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν σας».[47] B Μεγάλη εἶναι ἡ γενναιοδωρία, πολλὴ ἡ πρόνοια, ἀπερίγραπτος ἡ φροντίς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι αἰσθανθέντες τὴν εὐεργεσίαν, λέγουν· «Μᾶς ἔσωσες! Εὐεργετήθημεν ἀπὸ τὸν κύριόν μας. Θὰ εἴμεθα δοῦλοι εἰς τὸν Φαραώ».[48] Εἶδες γενναιοδωρίαν; Ἐπειδὴ ἔβλεπεν αὐτοὺς νὰ βασανίζωνται ὑπὸ τῆς πείνης σκεπτόμενος πόσον θὰ μοχθήσουν ἐπιδιδόμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ ταλαιπωρούμενοι μὲ αὐτήν, λέγει· —Τὸν μὲν σπόρον ἐγὼ θὰ σᾶς χορηγήσω, σεῖς δὲ ἀναλάβετε ὅλην τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν. Καὶ ἐὰν ὑπάρξῃ συγκομιδή, θὰ δώσετε τὸ ἓν μέρος· τὰ δὲ ὑπόλοιπα τέσσαρα θὰ λάβετε σεῖς, ὡς ἀμοιβὴν τῶν κόπων καὶ δι' ἐπάρκειαν τροφῆς. Καὶ τοῦτο ὁ Ἰωσὴφ ἔθεσεν ὡς ἐντολήν, C ὥστε νὰ δίδουν εἰς τὸν Φαραώ, τὸ ἓν πέμπτον τῶν καρπῶν, ἐκτὸς τῆς γῆς τῶν ἱερέων καὶ μόνον. Ἂς ἀκούουν ταῦτα οἱ ζῶντες τώρα, πόσα προνόμια παρείχοντο εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων ἐκείνην τὴν ἐποχήν· καὶ ἂς μάθουν, λοιπόν, ἔστω νὰ ἀποδίδουν τιμὴν ἴσην εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναλάβει τὴν διακονίαν τοῦ Θεοῦ τῶν πάντων.

46. Γεν. 47, 20 - 22.
47. Γεν. 47, 23 - 24.
48. Γεν. 47, 25, «Ἐναντίον Φαραὼ θέλουσιν οἱ Αἰγύπτιοι ζῆν, οὐκ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Κτῆμα βούλονται γενέσθαι οἱ Αἰγύπτιοι Φαραώ, ὡς οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ» (Ὠριγένης).

Διότι ἐκεῖνοι, ἂν καὶ εὑρίσκοντο ἐντὸς τῆς πλάνης προσέφερον, καὶ λατρείαν εἰς τὰ εἴδωλα, διότι ἐνόμιζον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὅτι τιμοῦν περισσότερον τὰ εἴδωλα καὶ ἕνεκα τούτου ἀπένεμον εἰς τοὺς ὑπηρέτας τούτων μεγάλας τιμάς. Πόσης μεγάλης τιμωρίας ἄξιοι δὲν θὰ εἶναι, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τώρα ἀποστεροῦν τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἀληθείας τῆς ὑπηρεσίας ταύτης; Ἢ δὲν γνωρίζετε, D ὅτι ἡ τιμὴ πρὸς τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων διαβαίνει; Μὴ ἀποβλέπῃς, λοιπὸν πρὸς τὸν δεχόμενον τὴν τιμήν. Διότι δὲν ὀφείλεις ἕνεκα τούτου νὰ πράττῃς τὰ καθήκοντά σου, ἀλλὰ δι' Ἐκεῖνον, τὸν Ὁποῖον ὑπηρετεῖ, διὰ νὰ προσελκύσῃς παρ' Ἐκείνου τὰς ἀμοιβὰς πλουσιοπαρόχως. Ἕνεκα τούτου καὶ ἔλεγεν «Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔπραξέν τι εἰς τούτους, εἰς ἐμὲ τὸ ἔπραξεν»[49] Καὶ «Ὁ ὑποδεχόμενος προφήτην, λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι προφήτης, θὰ λάβῃ μισθὸν προφήτου».[50] Διότι μήπως τάχα ὁ Δεσπότης σοῦ παρέχει τὰς εὐεργεσίας ἀπὸ τὴν ἀξίαν ἢ ἀπὸ τὴν εὐτέλειαν τῶν ὑπηρετούντων; Ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου προθυμίαν ἢ σὲ στεφανώνει ἢ σὲ κατακρίνει. Καὶ ὅπως ἡ ἀποδιδομένη εἰς τοὺς ἱερεῖς τιμή, πολλὴν παρρησίαν παρέχει (καθ' ὅσον ὁ Θεὸς ὡς ἰδικά του θεωρεῖ τὰ εἰς τοὺς ἱερεῖς Του ἀποδιδόμενα), E ἔτσι καὶ ἡ καταφρόνησις τούτων πολλὴν καταδίκην θὰ ἐπισύρῃ ἐκ τῶν ἄνω. Διότι ὅπως θεωρεῖ ἰδικήν Του τὴν τιμήν, οὕτω θεωρεῖ καὶ τὴν καταφρόνησιν· γνωρίζοντες, λοιπόν, τὸ ἀνωτέρω, ἂς φροντίζωμεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἱερέων τοῦ Θεοῦ. Καὶ ταῦτα λέγων, δὲν λαμβάνω τὸ μέρος ἐκείνων, ἀλλὰ φροντίζω διὰ τὴν ἀγάπην σας καὶ ἐπιθυμῶ ἐξ ὅλων νὰ ὠφεληθῆτε. Διότι πόσον δίδεις, καὶ λαμβάνεις τόσα πολλὰ παρὰ τοῦ Δεσπότου; Πόσην ὑπηρεσίαν προσφέρεις; 627 A Ἀλλ' ὅμως καὶ δι' ἐκείνην τὴν μικρὰν καὶ ἡ ὁποία τελειώνει εἰς τὸν παρόντα βίον, θὰ δεχθῇς αἰωνίους ἀμοιβάς, καὶ τὰ ἀπόρρητα ἀγαθά.

5. Ταῦτα σκεπτόμενοι ἂς ἐπιδιώκωμεν τοιαύτας ὑπηρεσίας, μὴ ὑπολογίζοντες τὴν δαπάνην, ἀλλὰ τὸ κέρδος καὶ τὴν ὠφέλειαν, ἡ ὁποία προέρχεται ἐξ αὐτῶν. Διότι ἐὰν ἴδωμεν κάποιον νὰ καθίσταται προσωπικὸς φίλος ἀνθρώπου ποὺ ὑπερέχει κατὰ τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα, φροντίζομεν νὰ τοῦ παράσχωμεν πᾶσαν ἐκδούλευσιν, σκεπτό-

49. Ματθ. 25, 40.
50. Ματθ. 10, 41.

μενοι ὅτι τὰ προσφερόμενα εἰς αὐτόν, πρὸς τὸν προστάτην του θὰ φθάσουν, καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ τὰ καταστήσῃ γνωστὰ εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον προστάτην του ἀνακηρύσσει, καὶ θὰ συντελέσῃ ὥστε νὰ ἀπολαύσωμεν μεγαλυτέρας ἀγάπης παρ' ἐκείνου· B Πολὺ περισσότερον τοῦτο θὰ συμβῇ μὲ τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων. Διότι, ἐὰν κάποιος δείξῃ ἐλαχίστην ἐλεημοσύνην καὶ συμπάθειαν εἰς τυχόντας ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς ἐν ἀγορᾷ εὑρισκομένους, καθιστᾷ ἰδικά του τὰ προσφερόμενα ὁ Δεσπότης καὶ ὑπόσχεται νὰ εἰσαγάγῃ ἐκείνους, οἵτινες ἔπραξαν ἀγαθόν τι εἰς τοὺς ἀνωτέρω, εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ λέγει· «Ἔλθετε οἱ εὐλογημένοι ἀπὸ τὸν Πατέρα Μου, διότι ἐπείνασα καὶ μοῦ ἐδώσατε νὰ φάγω»[51] Πολλῷ μᾶλλον, ἐὰν ὑπηρετήσῃ κάποιος τοὺς θλιβομένους διὰ τὸν Θεὸν καὶ τιμηθέντας μὲ τὴν ἱερωσύνην, δὲν θὰ ἀπολαύσῃ τῆς ἰδίας τιμῆς, ἀλλὰ μεγαλυτέρας, C διότι ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ κατὰ πολὺ ὑπερέχει τῆς τοιαύτης τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅσων οὗτοι πράττουν. Μὴ γινώμεθα, λοιπόν, χειρότεροι τῶν ἀπίστων, οἱ ὁποῖοι δεικνύουν διὰ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτὰ τόσην μεγάλην φροντίδα· ἀλλ' ἂς ἐπιδείξωμεν τόσην ὑπεροχὴν καὶ φροντίδα πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ὅση εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς πλάνης πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τῶν ἱερέων ἐκείνων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποκομίσωμεν μεγαλυτέρας τὰς ἄνωθεν ἀμοιβάς. «Ὁ Ἰακὼβ ἐγκατεστάθη, λέγει, εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν πάρα πολύ».[52] Καθ' ὅσον καὶ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶχε δοθῆ πρὸς αὐτόν, ἦτο αὐτή, ὅτι δηλαδή, «θὰ σὲ καταστήσω μέγα ἔθνος».[53] D «Καὶ ἔζησεν ἀκόμη ὁ Ἰακὼβ δέκα ἑπτὰ ἔτη. Καὶ τὰ ἔτη του ἀνῆλθον εἰς ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑπτά».[54] Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωσεν ἐπὶ πλέον τὸν χρόνον αὐτὸν τῆς ζωῆς του, διὰ νὰ ἔχῃ ἀρκετὴν παρηγορίαν διὰ τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας ὑπέφερεν εἰς ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς του, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ τελειώσῃ τὴν ζωήν του.

Ἀλλ' ἐὰν θέλετε, ἂς ἀποταμιεύσωμεν τὰ ὑπόλοιπα διὰ τὴν ἄλλην ὁμιλίαν, διὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνωμεν τὴν μνήμην σας μὲ τὸ πλῆθος τῶν λόγων. Ἐδῶ ἂς τελειώσωμεν

51. Ματθ. 25, 34.
52. Γεν. 47, 27.
53. Γεν. 46, 3.
54. Γεν. 47, 28.

τὴν ὁμιλίαν ἀφοῦ παρακαλέσωμεν τὴν ἀγάπην σας διὰ ἐκεῖνο, E ὥστε μετὰ ἀκριβείας νὰ προσέχετε εἰς τὰ λεγόμενα καὶ συνεχῶς νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε, καὶ ταῦτα νὰ τὰ περιστρέφετε εἰς τὴν σκέψιν σας. Νὰ ἀναλογίζεσθε δὲ τὴν ὑπομονήν, τὴν ὁποίαν ὑπέμειναν οἱ δίκαιοι οὗτοι, τὴν μακροθυμίαν, τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὁποίαν εἶχον εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, μὴ κλονιζόμενοι ἀπὸ τὰς δοκιμασίας τὰς ἐπερχομένας μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν· ἀλλ' ἔχοντες θάρρος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὑποσχομένου, τοιουτοτρόπως τὰ πάντα ὑπέφερον μὲ εἰρήνην καὶ διὰ τούτων προέκοπτον.

Ἰδοὺ καὶ ὁ δίκαιος οὗτος ἀφοῦ ἐπένθησεν τόσα ἔτη τὸν Ἰωσὴφ ὡς νεκρόν, 628 A τὸν εἶδεν τέλος νὰ κατέχῃ τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ὁ θαυμάσιος Ἰωσὴφ μετὰ τὴν δουλείαν, μετὰ τὴν φυλακήν, μετὰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, ὅσα ὑπέμεινεν, ἀναλαμβάνει τὴν ἐξουσίαν ὅλης τῆς χώρας. Καὶ ἐὰν θέλωμεν νὰ διεξέλθωμεν πάσας τὰς εὑρισκομένας εἰς τὴν Γραφὴν ἱστορίας, θὰ εὕρωμεν τοὺς διαπρέψαντας εἰς τὴν ἀρετὴν νὰ πορεύωνται διὰ μέσου δοκιμασιῶν, καὶ οὕτω ἠδυνήθησαν νὰ ἀποσπάσουν μεγάλην τὴν ἄνωθεν βοήθειαν. Ἐάν, λοιπόν, θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἂς μὴ λυπούμεθα διὰ τὰς δοκιμασίας, μήτε νὰ στενοχωρούμεθα διὰ τὰς θλίψεις· ἀλλὰ μᾶλλον νὰ χαίρωμεν καὶ νὰ εὐφραινώμεθα ἐνδυναμούμενοι εἰς τὴν πίστιν, γνωρίζοντες ὅτι τοιουτοτρόπως θὰ ἀπολαύσωμεν πολλῆς προνοίας, B ἐὰν φροντίζωμεν νὰ ὑπομένωμεν ὅλα εὐχαρίστως. Εἴθε δὲ πάντες ἡμεῖς καὶ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἐναρέτως νὰ διέλθωμεν ἵνα ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς μελλούσης ζωῆς, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, μαζὶ καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΕΚΤΗ

«ΕΠΛΗΣΙΑΣΑΝ, ΛΕΓΕΙ Η ΓΡΑΦΗ, ΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ ΝΑ ΑΠΟΘΑΝΗ, ΚΑΙ ΕΚΑΛΕΣΕ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ, ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΙΠΕΝ· C —ΕΑΝ ΕΧΩ ΕΥΡΕΙ ΧΑΡΙΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΣΟΥ, ΒΑΛΕ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΣΟΥ ΥΠΟ ΤΟΝ ΜΗΡΟΝ ΜΟΥ, ΚΑΙ ΟΡΚΙΣΟΥ ΟΤΙ ΘΑ ΜΟΥ ΚΑΜΗΣ ΤΗΝ ΚΑΛΩΣΥΝΗΝ ΑΥΤΗΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣ ΘΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗΝ ΜΟΥ· ΝΑ ΜΗ ΜΕ ΘΑΨΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ· ΑΛΛΑ ΝΑ ΜΕ ΕΝΤΑΦΙΑΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΑΝΑΑΝ· ΘΑ ΜΕ ΜΕΤΑΦΕΡΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΚΑΙ ΘΑ ΜΕ ΘΑΨΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΤΩΝ. Ο ΔΕ ΙΩΣΗΦ ΑΠΗΝΤΗΣΕΝ· —ΘΑ ΚΑΜΩ Ο,ΤΙ ΜΟΥ ΕΙΠΕΣ. Ο ΙΑΚΩΒ ΕΙΠΕΝ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ· —ΟΡΚΙΣΟΥ ΕΙΣ ΕΜΕ. ΚΑΙ ΩΡΚΙΣΘΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΑΥΤΟΥ. ΤΟΤΕ Ο ΙΑΚΩΒ ΠΡΟΣΕΚΥΝΗΣΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΑΚΡΟΝ ΤΗΣ ΡΑΒΔΟΥ ΤΟΥ».[1]

1. Ἂς δώσωμεν σήμερον τέλος εἰς τὴν διήγησιν περὶ τοῦ Ἰακὼβ καὶ ἂς ἴδωμεν ποῖα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διατάσσει πρὶν ἀποθάνῃ. D Ἀλλὰ κανεὶς προσβλέπων εἰς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τώρα ἂς μὴ ἀπαιτῇ ἀπὸ τοὺς δικαίους ἐκείνους ὅσα τώρα ἁρμόζει νὰ σκέπτωνται οἱ πιστοὶ ἀλλὰ ἀναλόγως νὰ κρίνῃ καὶ μὲ τὰ πράγματα. Ταῦτα δὲ ἐπίτηδες εἰς τὸ προοίμιον ἀνέφερον, διότι ἔχουν σχέσιν μὲ ὅσα πρόκειται νὰ εἴπῃ ὁ πατριάρχης εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ποῖα δὲ εἶναι, ἂς ἀκούσωμεν. «Ἐπλησίασαν, λέγει, ἡ Γραφή, αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰακὼβ νὰ ἀποθάνῃ, καὶ ἐκάλεσεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν υἱόν του, καὶ τοῦ εἶπεν· —Ἐὰν ἔχω εὕρει χάριν ἐνώπιόν σου, βάλε τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ὁρκίσου ὅτι θὰ μοῦ κάμῃς τὴν καλωσύνην αὐτὴν καὶ πιστῶς θὰ ἐκπληρώσῃς τὴν ἐντολήν μου; E νὰ μὴ μὲ θάψῃς εἰς τὴν Αἴγυπτον· ἀλλὰ νὰ ἐνταφιασθῶ μετὰ τῶν πατέρων μου εἰς τὴν Χαναάν· θὰ μὲ μεταφέρῃς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ θὰ μὲ θάψῃς εἰς τὸν τάφον των. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἀπήντησεν· —Θὰ κάμω ὅ,τι μοῦ εἶπες. Ὁ Ἰακὼβ εἶπεν πρὸς αὐτὸν —Ὁρκίσου εἰς ἐμέ. Καὶ ὡρκίσθη ἐνώπιον αὐτοῦ. Τότε ὁ Ἰακὼβ προσεκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον

1. Γεν. 47, 29 - 31.

τῆς ράβδου του».[2] Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μικροψύχους, ὅταν τοὺς προτρέπωμεν νὰ μὴ φροντίζουν πολὺ διὰ τὴν ταφήν, μήτε νὰ θεωροῦν περισπούδαστον πρᾶγμα τὴν μεταφορὰν τῶν λειψάνων ἀπὸ τὴν ξένην εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, τῶν ἀποθανόντων εἰς ἑτέραν χώραν, αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἱστορίαν μᾶς προβάλλουν, 529 A ἰσχυριζόμενοι ὅτι καὶ ὁ πατριάρχης τόσον πολὺ ἐφρόντισεν δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἀλλὰ πρῶτον μέν, καθὼς σᾶς εἶπον προηγουμένως, πρέπει νὰ ἀναλογιζώμεθα τοῦτο, ὅτι δὲν ἀπῃτεῖτο τότε ἀπὸ αὐτοὺς τόση φιλοσοφία, ὅσον ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοὺς ζῶντας τώρα. Ἔπειτα ὁ δίκαιος καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲν ἠθέλησε νὰ γίνῃ ἄνευ αἰτίας, ἀλλὰ χρηστὰς ἐλπίδας ὑπόσχεται εἰς αὐτούς, ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι ἀργὰ κάποτε θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Καὶ ὅτι ἕνεκα αὐτῆς τῆς αἰτίας, τοῦτο παρήγγειλεν, μᾶς τὸ διδάσκει φανερώτερον, ὁ υἱὸς τούτου λέγων· «Ὅταν ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς σᾶς ἐπισκεφθῇ καὶ σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν γῆν τῆς Χαναάν, θὰ φέρετε μαζί σας καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐκ τῆς χώρας ταύτης».[3]

Ὅτι δὲ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως τὰ μέλλοντα ἔβλεπεν, B ἄκουσε τὸν ἴδιον, ὅστις καλεῖ τὸν θάνατον ὕπνον· διότι λέγει· «θὰ κοιμηθῶ μετὰ τῶν πατέρων μου».[4] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, «Αὐτοὶ ὅλοι ἀπέθανον μὲ πίστιν, χωρὶς νὰ ἔχουν λάβει τὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ μακρόθεν τὰς εἶδον καὶ τὰς ἐχαιρέτησαν».[5] Πῶς; Μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως. Κανείς, λοιπόν, ἂς μὴ θεωρῇ ὅτι ἡ ἐντολὴ τοῦ Ἰακὼβ εἶναι ἐκδήλωσις μικροψυχίας, ἀλλὰ ἂς ἀπαλλάσσῃ τὸν δίκαιον ἀπὸ πᾶσαν κατηγορίαν ἕνεκα καὶ τῆς ἐποχῆς καὶ ἕνεκα τῆς προφητείας περὶ τῆς ἐπανόδου αὐτῶν, ἥτις θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον.

Διότι τώρα μέν, ἐπειδὴ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀνυψώθησαν μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, εὐλόγως κάποιος ἤθελε νὰ μεμφθῇ ἐκεῖνον, ὅστις τοιαῦτα παραγγέλλει. C Ἂς μὴ ταλανίζῃ κανεὶς τὸν ἀποθανόντα εἰς ξένην χώραν μήτε ἐκεῖνον ὅστις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν, εὑρισκόμενος εἰς ἐρημίαν. Διότι οὔτε αὐτὸς εἶναι ἄξιος ταλανισμοῦ, ἀλλὰ ὁ ἀποθανὼν μὲ ἁμαρτίας, ἔστω καὶ ἂν ἀποθάνῃ ἐπὶ τῆς κλίνης, ἔστω καὶ ἐντὸς τῆς

2. Γεν. 47, 29 - 31.
3. Γεν. 50, 24.
4. Γεν. 47, 30.
5. Ἑβρ. 11, 13.

οἰκίας, ἔστω καὶ ἐὰν οἱ στενοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι του εἶναι παρόντες. Καὶ ἂς μὴ μοῦ λέγῃ κανεὶς τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα λόγια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἄξια γέλωτος καὶ πλήρη ἀνοησίας· «Ὁ δεῖνα ἀπέθανεν χειρότερα καὶ ἀπὸ σκῦλον, κανεὶς ἀπὸ τοὺς γνωρίμους αὐτοῦ δὲν ἦτο παρών, οὔτε τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ταφήν του κατέστη δυνατὸν νὰ τοῦ παράσχῃ, ἀλλὰ ἐξ ἐράνου καὶ ἀφοῦ πολλοὶ προσέφερον, οὕτω παρεσχέθησαν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν κηδείαν». Δὲν εἶναι, ἄνθρωπε, ὁ θάνατος οὗτος κατώτερος τοῦ σκύλου. Διότι εἰς τί οὗτος ἐζημιώθη; D ἐκτὸς βεβαίως, ἐὰν δὲν τὸν ἐτύλιξεν ὡς σάβανον τὸ ἔνδυμα τῆς ἀρετῆς.

Ὅτι δὲ εἰς οὐδὲν βλάπτει τοῦτο τὸν ἐνάρετον, μάνθανε ἐκ τοῦ ὅτι οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν δικαίων, ἐννοῶ τοὺς προφήτας καὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἐκτὸς ἀπὸ ὀλίγους, οὔτε τὸν τάφον ὅπου κατετέθησαν δὲν γνωρίζομεν. Διότι ἄλλοι μὲν ἀπεκεφαλίσθησαν, ἄλλοι δὲ λιθοβοληθέντες οὕτω μετετέθησαν ἐκ τῆς ζωῆς, καὶ ἄλλοι πάλιν εἰς ἀναριθμήτους καὶ διαφόρους τιμωρίας ἑαυτοὺς παραδώσαντες, χάριν τῆς εὐσεβείας, πάντες ἐμαρτύρησαν διὰ τὸν Χριστόν· καὶ οὐδεὶς θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ περὶ αὐτῶν, ὅτι ὁ θάνατός των εἶναι ἄτιμος, E ἀλλὰ θὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν θείαν Γραφήν, ἡ ὁποία λέγει, «Ὁ θάνατος τῶν ἀφωσιωμένων εἰς τὸν Κύριον ἀνθρώπων θεωρεῖται τίμιος ἐνώπιόν Του».[6] Καὶ ὅπως ἀκριβῶς τὸν θάνατον τῶν ὁσίων ἐκάλεσεν τίμιον, τοιουτοτρόπως ἄκουσε καὶ τὸν θάνατον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπαίσχυντον νὰ καλῇ, καθ' ὅτι λέγει· «Ὁ θάνατος τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐπαίσχυντος».[7] Ὥστε καὶ ἂν ἀκόμη κάποιος ἀποθάνῃ, ἐντὸς τῆς οἰκίας, καὶ εἶναι παρόντες ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα, καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ γνωστοί του, στερεῖται ὅμως τῆς ἀρετῆς, ὁ θάνατος τούτου θεωρεῖται κακός. Ἔτσι καὶ ἂν εἰς ξένην χώραν ἀποθάνῃ κάποιος καὶ ἂν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εὑρισκόμενος· καὶ τί λέγω εἰς ξένην χώραν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; 630
A Καὶ ἂν ἀκόμη εἰς λῃστὰς περιπέσῃ, καὶ ἂν ἀκόμη τροφὴ τῶν θηρίων γίνῃ ὁ ἔχων κτῆμα τὴν ἀρετήν, τίμιος ὁ θάνατος τούτου θὰ εἶναι. Διότι λέγε μου, ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου δὲν ἀπεκεφαλίσθη; Ὁ Στέφανος δέ, πρῶτος, ὅστις ἐφόρεσεν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, δὲν ἐλιθοβολήθη καὶ ἐτελείωσεν τοιουτοτρόπως τὴν ζωήν; Ὁ Παῦλος δὲ

6. Ψαλμ. 115, 6.
7. Ψαλμ. 33, 22.

καὶ ὁ Πέτρος· ὁ μὲν δὲν ἀπεκεφαλίσθη, ὁ δὲ ἐδέχθη τὴν τιμωρίαν τοῦ σταυροῦ κατ' ἀντίστροφον τρόπον πρὸς ἐκεῖνον τοῦ Δεσπότου, καὶ ἔτσι μετετέθη ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν;[8] Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο πρὸ πάντων ἡ αἰτία ποὺ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης ὑμνοῦνται καὶ ἀνακηρύσσονται εὐεργέται;

2. Πάντα ταῦτα, λοιπόν, ἀφοῦ σκεφθῶμεν, ἂς μὴ ἐλεεινολογῶμεν τοὺς ἀποθνήσκοντας εἰς ξένην χώραν, μήτε νὰ μακαρίζωμεν τοὺς τελευτῶντας ἐντὸς τῆς οἰκίας· B ἀλλ' ἀκολουθοῦντες τὴν συνήθειαν τῆς θείας Γραφῆς, ἂς μακαρίζωμεν τοὺς ζήσαντας ἐναρέτως, καὶ τοιουτοτρόπως μετατιθεμένους, τοὺς δὲ ἀποθνήσκοντας ἐν ἁμαρτίαις νὰ λυπούμεθα. Διότι ὅπως ὁ ἐνάρετος μεταβαίνει εἰς καλυτέραν ζωήν, ἀμειβόμενος διὰ τοὺς μόχθους· οὕτω καὶ ὁ στερούμενος τῆς ἀρετῆς, δέχεται ἤδη τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προοίμια τῶν τιμωριῶν, ζητεῖται λογοδοσία τῶν πράξεών του καὶ περιβάλλεται μὲ ἀθεράπευτα κακά. Διὰ τοῦτο πρέπει, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ταῦτα, νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ καθὼς εἰς παλαίστραν νὰ ἀγωνιζώμεθα εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν διὰ νὰ δυνηθῶμεν, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ θεάτρου, C νὰ φορέσωμεν λαμπρὸν στέφανον, καὶ νὰ μὴ μετανοήσωμεν ἀργότερον, ματαίως ὅμως. Διότι μέχρις ὅτου διαρκεῖ ὁ ἀγών, εἶναι δυνατόν, ἐὰν θελήσωμεν, καὶ τὴν ῥαθυμίαν νὰ ἀποτινάξωμεν, καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ ἐπιδιώκωμεν, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τοὺς ἐπιφυλασσομένους δι' ἡμᾶς στεφάνους εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἀλλ' ἐὰν θέλετε, ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου. Ἐπειδὴ παρήγγειλεν εἰς τὸν υἱόν του τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ταφήν, «Ὁ Ἰωσὴφ ἀπήντησεν· — Θὰ κάμω ὅ,τι μοῦ εἶπες. Ἀπαντᾷ ὁ Ἰακώβ· — Ὁρκίσου εἰς ἐμέ. Καὶ ὡρκίσθη ἐνώπιον τοῦ πατρός του. Τότε ὁ Ἰακὼβ προσεκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου του».[9]

Βλέπε τὸν γέροντα, τὸν πρεσβύτην, τὸν πατριάρχην, διὰ τῆς προσκυνήσεως νὰ ἀποδίδῃ τιμὴν εἰς τὸν Ἰωσήφ, καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τώρα νὰ ἐκπληροῦται τὸ ὄνειρον. D «Δι-

8. Ἀλλαχοῦ ὁ ἱερὸς πατὴρ ὁμιλῶν διὰ τὸ μαρτύριον Πέτρου καὶ Παύλου λέγει· «Χαίροις, Πέτρε, ὁ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ Χριστοῦ ἀπολαύσας· καὶ καθ' ὁμοιότητα τοῦ διδασκάλου σταυρωθῆναι μὲν θελήσας, οὐ μὴν δὲ ἐν ὀρθίῳ τῷ σχήματι, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ κεφαλῆς, ὡς εἰς οὐρανὸν τὴν πορείαν ἀπὸ γῆς ποιούμενος... Χαίροις, Παῦλε, ὁ τὴν μακαρίαν κεφαλὴν τῷ ξίφει ἀποτμηθείς» (Μέγ. Συναξ. ΣΤ' τόμος, σελ. 452. Ἀθῆναι 1969).
9. Γεν. 47, 31.

ότι όταν ό 'Ιωσήφ, διηγήθη είς αυτόν τό όραμα, άπήντησεν, λέγει, ό 'Ιακώβ και τού είπεν· — "Αρά γε θά έλθωμεν έγώ και ή μήτηρ σου και θά σέ προσκυνήσωμεν μέχρι τού έδάφους;»[10] 'Αλλά θά ήδύνατο νά είπη τις· — Και πώς έπραγματοποιήθη τό όνειρον, καθ' ήν στιγμήν ή μήτηρ έχει άποθάνει και δέν προσεκύνησεν τόν υιόν της; Είναι συνήθεια πάντοτε είς τήν Γραφήν άπό τού ίσχυροτέρου τό πάν νά δηλοί. 'Επειδή, λοιπόν, ό άνήρ είναι κεφαλή τής γυναικός,[11] «Και οί δύο, λέγει, θά είναι έν σώμα»,[12] και έπειδή προσεκύνησεν ή κεφαλή, φανερόν ότι και όλον τό σώμα ήκολούθησεν ταύτην. E Διότι, έάν ό πατήρ έκαμεν τούτο, πολλώ μάλλον και έκείνη τούτο θά έπραττεν, έάν δέν ήρπάζετο προηγουμένως έκ τής ζωής. «Και προσεκύνησεν», λέγει, «είς τό άκρον τής ράβδου του».[13] Διά τούτο και ό Παύλος έλεγε· «Μέ πίστιν ό 'Ιακώβ, όταν άπέθνησκεν, ηύλόγησεν έκαστον τών υιών τού 'Ιωσήφ, και προσεκύνησεν είς τό άκρον τής ράβδου του».[14] Βλέπεις πώς άκόμη και αύτό έπραττε μέ πίστιν, προβλέπων ότι 'Εκείνος, ό 'Οποίος θά γεννηθή έκ τών άπογόνων του, θά είναι βασιλικού γένους; 'Επειδή, λοιπόν, είπεν όσα ήθελεν είς τόν υιόν του, μετ' όλίγον ή Γραφή λέγει. «"Οταν έμαθεν ό 'Ιωσήφ, ότι ό πατήρ του άσθενεί βαρέως», ότι έγγίζει τάς θύρας τού θανάτου, ότι έπλησίασαν αί ήμέραι τού τέλους, «Λαβών τούς δύο υιούς του ήλθεν πρός τόν 'Ιακώβ. 'Ανήγγειλαν δέ τούτο είς τόν 'Ιακώβ. 631 A Ούτος έλαβεν δύναμιν και έκάθισεν έπί τής κλίνης».[15] Βλέπε πώς ή φιλοστοργία πρός τόν υιόν ένεδυνάμωσεν τόν γέροντα και ή προθυμία ένίκησεν τήν άσθένειαν. Διότι μόλις έπληροφορήθη τήν παρουσίαν του λέγει, «Έκάθισεν έπί τής κλίνης».[16] Και ίδών αυτόν, τού έκδηλώνει τήν πατρικήν στοργήν και έπειδή έπρόκειτο ν' άποθάνη περιφρουρεί τούς παίδας μέ τάς εύλογίας, άφήνων είς αυτούς τήν μεγίστην ταύτην περιουσίαν και πλούτον, όστις ούδέποτε ήδύνατο νά δαπανηθή.

Και πρόσεχε πώς άρχίζει. Πρώτον άναφέρει τήν έκ-

10. Γεν. 37, 10.
11. Α' Κορινθ. 11, 3.
12. Γεν. 2, 24.
13. Γεν. 47, 31.
14. 'Εβρ. 11, 21.
15. Γεν. 48, 1 - 2.
16. Γεν. 48, 2.

δηλωθείσαν είς αυτόν ύπό τού Θεού άγάπην και τότε εύλογεί τούς παίδας και λέγει· B «'Ο Θεός μου έφανερώθη είς έμέ είς τήν Λουζά τής χώρας Χαναάν και μέ ηύλόγησε και μού είπε· «'Ιδού 'Εγώ θά σέ αύξήσω και θά σέ πληθύνω· θά σέ καταστήσω γενάρχην πολλών λαών και θά δώσω είς σέ και τούς άπογόνους σου μετά άπό σέ, ώς παντοτεινήν ίδιοκτησίαν σου, τήν χώραν ταύτην».[17]

«Μού ύπεσχέθη, λέγει, ό Θεός, όταν μού έφανερώθη είς τήν Λουζά» ότι, τόσον πολύ θά πληθύνη τούς άπογόνους μου, ώστε έξ αύτού θά προέλθη πλήθος έθνών, και τήν γήν δέ ταύτην είς έμέ και είς τούς άπογόνους μου ύπεσχέθη ότι θά δώση. «Τώρα, λοιπόν, οί δύο υιοί σου, τούς όποίους άπέκτησες είς τήν Αίγυπτον, είναι ίδικοί μου. 'Ο 'Εφραίμ και ό Μανασσής θά είναι δι' έμέ ώς οί πρωτότοκοί μου Ρουβήν και Συμεών».[18]

C Αυτούς, λέγει, τούς όποίους άπέκτησες πρό τής έλεύσεώς μου, έγώ υιοθετώ και προσθέτω είς τόν άριθμόν τών ίδικών μου τέκνων, και όμοίως μαζί μέ τούς υιούς μου πού άπέκτησα θά άπολαύσουν τής εύλογίας. «Τά δέ μετά ταύτα τέκνα, όσα θά άποκτήσης θά είναι ίδικά σου· θά φέρουν τά όνόματα τών δύο αυτών άδελφών, και θά κληθούν νά λάβουν μέρος είς τούς κλήρους τών δύο αυτών άδελφών.

Γνώριζε δέ ότι και ή μήτηρ σου Ραχήλ άπέθανεν, όταν έπλησίαζα είς τήν Βηθλεέμ, και τήν έθαψα είς τήν όδόν τού 'Ιπποδρόμου.

'Ο 'Ιακώβ ίδών τούς υιούς τού 'Ιωσήφ είπεν· — Ποίαν σχέσιν έχουν αυτοί πρός έσέ; 'Ο 'Ιωσήφ άπήντησεν· — Είναι οί υιοί μου, τούς όποίους ό Θεός μού έδωσεν. Είπεν δέ ό 'Ιακώβ· — Πλησίασέ τους είς έμέ, διά νά τούς εύλογήσω. D 'Ο 'Ιωσήφ έπλησίασεν αυτούς πρός αυτόν. 'Εφίλησεν αυτούς και τούς ένηγκαλίσθη».[19]

Βλέπε τόν γέροντα, πώς σπεύδει και έπείγεται νά εύλογήση τούς παίδας τού 'Ιωσήφ. «Και έπλησίασεν αυτούς, λέγει, ό 'Ιωσήφ πρός τόν 'Ιακώβ. Και τούς έφίλησεν, και τούς ένηγκαλίσθη, και είπε πρός τόν 'Ιωσήφ· — 'Ιδού, όχι μόνον δέν έστερήθην τού προσώπου σου, άλλά ό Θεός μού έδειξε και τούς άπογόνους σου».[20] 'Η φι-

17. Γεν. 48, 3 - 4.
18. Γεν. 48, 5.
19. Γεν. 48, 8 - 10.
20. Γεν. 48, 11.

λανθρωπία τοῦ Θεοῦ, λέγει, μεγάλας δωρεὰς μοῦ παρέσχεν, καὶ περισσοτέρας ἀπὸ ὅτι ἀνέμενον· ἢ μᾶλλον ἐκείνας τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἀνέμενον. «Διότι ἰδού, ὄχι μόνον δὲν ἀπεστερήθην τοῦ προσώπου σου, ἀλλ' εἶδον καὶ τοὺς υἱούς σου τοὺς ὁποίους ἀπέκτησες».[21] E «Ὁ Ἰωσήφ, λέγει, ἐξήγαγεν τοὺς υἱούς του ἐκ τῶν γονάτων τοῦ πατρός του καὶ ἐκεῖνοι προσεκύνησαν τὸν Ἰακὼβ ἀφοῦ ἔκλιναν τὸ πρόσωπόν των μέχρι τοῦ ἐδάφους».[22]

Βλέπε πῶς καὶ τὰ τέκνα του ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀνέτρεφεν, ὥστε νὰ ἀποδίδουν τὴν ὀφειλομένην τιμὴν πρὸς τὸν πρεσβύτην. «Ὁ Ἰωσήφ, λέγει, λαβὼν τοὺς δύο υἱούς του, ὡδήγησε κατὰ τὴν σειρὰν τῆς γεννήσεως, πρῶτον τὸν Μανασσῆ, καὶ μετὰ τὸν Ἐφραίμ».[23]

3. Πρόσεχε ἐδῶ τὸν δίκαιον, ἂν καὶ ἔχῃ ἤδη ἐξησθενημένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος ἕνεκα τοῦ γήρατος (Διότι οἱ ὀφθαλμοί του ἐξησθένησαν ἕνεκα τοῦ γήρατος, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ),[24] διατηρεῖ ὅμως τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἰσχυροὺς καὶ διὰ τῆς πίστεως προβλέπει ἤδη τὰ μέλλοντα. Καθ' ὅσον δὲν ἠκολούθησεν τὴν σειρὰν τοῦ Ἰωσήφ, 632 A ἀλλὰ διασταυρώσας τὰς χεῖρας ηὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ ἔδωσεν τὰ πρωτεῖα εἰς τὸν νεώτερον, προτάσσων τοιουτοτρόπως τοῦ Μανασσῆ τὸν Ἐφραίμ. καὶ λέγει· «Ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον εὐχαρίστησαν [μὲ τὴν συμπεριφοράν των] οἱ πατέρες μου».[25] Πρόσεχε τὴν ταπείνωσιν τοῦ πατριάρχου, βλέπε φιλόθεον ψυχήν! Δὲν ἐτόλμησεν νὰ εἴπῃ, «Ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον εὐχαρίστησα μὲ τὴν διαγωγήν μου» ἀλλὰ τί; «Τὸν Θεὸν τὸν ὁποῖον εὐχαρίστησαν μὲ τὴν διαγωγήν των οἱ πατέρες μου».[26] Εἶδες ψυχὴν εὐγνώμονα; Ἂν καὶ πρὸ ὀλίγου ἔλεγεν διηγούμενος ὅτι, «Ὁ Θεός μοῦ ἐφανερώθη εἰς τὴν Λουζᾶ, καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ δώσῃ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους μου ὅλην τὴν γῆν, καὶ εἰς πλῆθος ἐθνῶν θ' αὐξήσῃ τοὺς ἀπογόνους μου».[27] Καὶ τοιουτοτρόπως ἔχων φανερὰ τὰ δείγματα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν, καὶ συνεσταλ-

21. Γεν. 48, 11.
22. Γεν. 48, 12.
23. Γεν. 48, 13.
24. Γεν. 48, 10.
25. Γεν. 48, 15.
26. Γεν. 48, 15.
27. Γεν. 48, 3.

μένην ἀκόμη τὴν διάνοιάν του λέγει· B «Ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον εὐχαρίστησαν μὲ τὴν συμπαράστασίν των οἱ πατέρες μου ὁ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ».[28] Ἔπειτα πάλιν «Ὁ Θεός, ὅστις μὲ διατρέφει ἀπὸ τὴν νεότητά μου».[29] Βλέπε πάλιν καὶ διὰ αὐτοῦ τὴν μεγάλην του εὐγνωμοσύνην! Δὲν ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἀρετήν του, ἀλλὰ διηγεῖται τὰς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ καὶ λέγει «Ὁ Θεός, μὲ διατρέφει ἀπὸ τὴν νεότητά μου ἕως τῆς ἡμέρας αὐτῆς». Αὐτὸς δηλαδὴ εἶναι Ἐκεῖνος, ὁ Ὁποῖος διευθέτησεν ἐξ ἀρχῆς μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τὰ κατ' ἐμέ. Οὕτω καὶ προηγουμένως ἔλεγεν· «Διὰ τῆς ράβδου μου διῆλθον τὸν ποταμὸν τοῦτον, τὸν Ἰορδάνην. Τώρα ἐπιστρέφω κύριος δύο στρατοπέδων».[30] Καὶ τώρα τὸ ἴδιον πάλι λέγει μὲ διαφορετικὰς λέξεις. «Ὁ Θεὸς μὲ διατρέφει ἀπὸ τὴν νεότητά μου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, C ὁ Ἄγγελος, ὁ Ὁποῖος μὲ ἔσωσεν ἀπὸ ὅλα τὰ κακά».[31] Τὰ λόγια ταῦτα εἶναι εὐγνώμονος καρδίας, εὐσεβοῦς ψυχῆς, ἐχούσης τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ προσφάτους εἰς τὴν μνήμην. «Ἐκεῖνος, λέγει, τὸν ὁποῖον εὐχαρίστησαν μὲ τὴν συμπεριφοράν των οἱ πατέρες μου, ὁ Διαθρέψας με ἀπὸ τὴν νεότητά μου ἕως τὴν παροῦσαν στιγμήν, ὁ Λυτρώσας με ἐξ ὅλων τῶν κακῶν ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας μου, ὁ Ἐπιδείξας εἰς ἐμὲ τόσην φροντίδα, Αὐτὸς τώρα ἂς εὐλογήσῃ τὰ παιδία ταῦτα· καὶ ἂς φέρουν ταῦτα τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ ἂς πληθυνθοῦν εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἐπὶ τῆς γῆς».[32]

Εἶδες μαζὶ σύνεσιν καὶ ταπείνωσιν; D Σύνεσιν μέν, διότι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως προεῖδεν τὰ μέλλοντα, καὶ τὸν Ἐφραὶμ προέταξεν τοῦ Μανασσῆ· ταπείνωσιν δέ, διότι οὐδαμοῦ ἐνεθυμήθη τὴν ἀρετήν του, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ὅτι οἱ πατέρες εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τὰς δοθείσας εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν τὴν εὐχὴν καὶ τὴν εὐλογίαν εἰς τοὺς παῖδας δίδει.

Καὶ ὁ μὲν Ἰακὼβ προβλέπων τὰ μέλλοντα, τοιουτοτρόπως ἔδωσεν τὴν εὐλογίαν. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ βλέπων ὅτι ὁ νεώτερος προηγήθη τοῦ πρώτου καὶ βαρέως αὐτὸ φέρων εἶπεν, λέγει ἡ Γραφή. «—Οὗτος εἶναι ὁ πρωτότοκος· θὲς

28. Γεν. 48, 15.
29. Γεν. 48, 15.
30. Γεν. 32, 10.
31. Γεν. 48, 15 - 16. Ἄγγελος ἐνταῦθα εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός.
32. Γεν. 48, 16.

τὴν δεξιάν σου εἰς τὴν κεφαλήν του. Ὁ Ἰακὼβ δὲν ἠθέ-
λησεν νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ἀπήντησεν· — Ε Τὸ γνωρίζω, τέ-
κνον μου, τὸ γνωρίζω. Καὶ οὗτος θὰ δοξασθῇ· ἀλλὰ ὁ ἀ-
δελφός του ὁ νεώτερος, ὁ Ἐφραίμ, θὰ εἶναι ἀνώτερος αὐ-
τοῦ καὶ οἱ ἀπόγονοί του θὰ εἶναι πλῆθος ἐθνῶν».[33]
Μὴ νομίσῃς, λέγει, ὅτι τοῦτο ἔγινεν τυχαίως, μήτε ἀ-
πὸ ἄγνοιαν. Διότι γνωρίζω καὶ προβλέπω τὰ εἰς τὸ μέλ-
λον γινόμενα καὶ ἕνεκεν τούτου ἔδωσα εἰς τοῦτον τὴν εὐ-
λογίαν.
Διότι, ἂν καὶ ἐκ φύσεως ὁ Μανασσῆς ἔχῃ τὰ πρωτεῖα,
ὅμως ὁ νεώτερος εἶναι ἀνώτερος αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀπόγονοί
του θὰ εἶναι πλῆθος ἐθνῶν. Τοῦτο, δὲ ὅλον ἐγένετο, ἐπει-
δὴ ἐπρόκειτο ἀπὸ αὐτὸν νὰ προέλθῃ ἡ Βασιλεία. 633 Α Ἐ-
πειδή, λοιπόν, προλέγει τὰ μέλλοντα, τοιουτοτρόπως εὐ-
λόγησε· «Ὁ Ἰακὼβ τοὺς ηὐλόγησεν λέγων· — Εἰς τὸ πρό-
σωπόν σας θὰ εὐλογηθῇ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, λέγων· —
Ὁ Θεὸς εἴθε νὰ σὲ κάμῃ ὡς τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασ-
σῆ. Οὕτως ὁ Ἰακὼβ προέταξε τὸν Ἐφραὶμ τοῦ Μανασ-
σῆ.[34] Ἀμφότεροι θὰ εἶναι τόσον ἐπιφανεῖς, ὥστε πάντες
νὰ εὔχωνται νὰ φθάσουν τὴν δόξαν αὐτῶν· ὁ Ἐφραὶμ ὅ-
μως θὰ προταχθῇ τοῦ Μανασσῆ. Βλέπεις πῶς ἡ χάρις τοῦ
Θεοῦ τὸν ἐπληροφόρει καὶ κινούμενος ἀπὸ προφητικὸν
πνεῦμα, τοιουτοτρόπως ηὐλόγει τοὺς παῖδας τοῦ Ἰωσήφ,
καὶ τόσον καλῶς προέβλεπεν τὰ μέλλοντα, τὰ ὁποῖα θὰ
ἐλάμβανον χώραν μετὰ ἀπὸ πολὺν χρόνον, ὡσὰν νὰ ἦσαν
παρόντα καὶ νὰ ἔβλεπεν ταῦτα μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ
σώματος; Β Διότι ἡ προφητεία αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸν
γνώρισμα ἔχει. Καὶ ὅπως οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ σώματος δὲν
δύνανται νὰ φαντασθοῦν τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὰ ὁ-
ρατά, οὕτω πως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πίστεως.[34α] δὲν βλέ-
πουν τὰ ὁρατὰ ἀλλ' ἐκεῖνα συλλαμβάνουν τὰ ὁποῖα πρό-
κειται νὰ γίνουν μετὰ ἀπὸ πολλὰς γενεάς. Καὶ τοῦτο κα-
λύτερον θὰ γνωρίσετε μὲ τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας δίδει
ὁ Ἰακὼβ εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἰωσήφ.
Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μακρηγορῶμεν καὶ σᾶς κουράζωμεν,
ἂς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰ ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἂς ἀσχοληθῶ-
μεν μὲ τὴν εὐλογίαν πρὸς τοὺς παῖδας εἰς τὴν ἑπομένην

33. Γεν. 48, 18-19.
34. Γεν. 48, 20.
34.α. Καὶ ὁ Πασκάλ· «Πόσον ὡραῖον εἶναι νὰ βλέπῃ τις διὰ τῶν ὀ-φθαλμῶν τῆς πίστεως!».

ὁμιλίαν. Εἰς τοῦτο μόνον θὰ παρακαλέσωμεν τὴν ἀγάπην
σας, νὰ μιμῆται τὸν δίκαιον τοῦτον καὶ παρομοίας κλη-
ρονομίας εἰς τὰ τέκνα σας νὰ ἀφήνετε, C αἱ ὁποῖαι οὐδέπο-
τε δύνανται ἀπὸ κάποιον νὰ ὑποστοῦν βλάβην. Καθ' ὅ-
σον τὰ χρήματα πολλὰς φορὰς καὶ καταστροφὴν προεξέ-
νησαν εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ ἐχθρότητας καὶ μεγάλους
κινδύνους· εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ὅμως δὲν εἶ-
ναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ὑποπτευθῇ κανεὶς κάτι παρόμοιον.
Καθ' ὅτι εἶναι θησαυρὸς μὴ δυνάμενος νὰ δαπανηθῇ, θη-
σαυρὸς ἀκυρίευτος, θησαυρὸς μὴ δυνάμενος νὰ ἐλαττωθῇ
ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν
ληστῶν, ἀπὸ τὰς κακότητας τῶν ὑπηρετῶν ἢ ἀπὸ τὰ πα-
ρόμοια πρὸς αὐτά, ἀλλὰ συνεχῶς παραμένει· διότι εἶναι
πνευματικὸς καὶ δὲν ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἐπι-
βουλάς· ἀλλὰ ἐὰν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐδέχθησαν τέτοιαν κλη-
ρονομίαν, D θέλουν νὰ ἐπαγρυπνοῦν, καὶ εἰς τὴν μέλλου-
σαν ζωὴν θὰ μεταβῇ καὶ τὰς αἰωνίους σκηνὰς θὰ στολίσῃ.
4. Ἂς μὴ ἐπιδιώκωμεν, λοιπόν, νὰ συγκεντρώνωμεν
χρήματα καὶ νὰ ἀφήνωμεν ταῦτα εἰς τοὺς παῖδας· ἀλλ' ἂς
ἀσκῶμεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ἂς ζητῶμεν δι' αὐ-
τούς, τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν. Καθ' ὅσον αὐτή, αὐ-
τὴ εἶναι ἡ μεγίστη περιουσία, οὗτος εἶναι ὁ ἀπερίγραπτος
πλοῦτος, ὁ ἀδαπάνητος, ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐξά-
νων τὴν περιουσίαν. Διότι οὐδὲν ὑπάρχει ἴσον τῆς ἀρε-
τῆς, οὐδὲν ταύτης ἰσχυρότερον· καὶ ἐὰν ἀκόμη αὐτὴν τὴν
βασιλείαν μοῦ εἴπῃς, καὶ τὸν φέροντα τὸ βασιλικὸν διά-
δημα, Ε ἐὰν δὲν ἔχῃ τὴν ἀρετήν, εἶναι ἀθλιώτερος ἀπὸ κάθε
πτωχὸν μὲ ράκη ἐνδεδυμένον. Διότι εἰς τί δύναται τὸ διά-
δημα νὰ τὸν ὠφελήσῃ ἢ ἡ πορφύρα, ὅταν εἶναι κυριευμέ-
νος ἀπὸ τὴν ραθυμίαν του; Ἢ μήπως, ὁ Δεσπότης λαμ-
βάνει ὑπ' ὄψιν του τὴν ἐξωτερικὴν διαφορὰν τῶν ἀξιω-
μάτων; Ἢ μήπως ἐπηρεάζεται* ἀπὸ ἀξιώματα προσώπων;
Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητεῖται ἐκεῖ εἶναι ἕν, ἡ καλλιεργία τῆς ἀ-
ρετῆς, διὰ τῆς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν ἀνοικτὰς
τὰς θύρας καὶ νὰ ἔχωμεν θάρρος ἐνώπιον Αὐτοῦ· ὅπως καὶ
ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἀποκτήσῃ ἀπὸ ἐδῶ τὴν παρρησίαν,
θὰ εὑρεθῇ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας τιμὴν καὶ παρρησίαν. Τοῦτο,

* Δυσωπῶ = ἀναγκάζω τινὰ νὰ καταβιβάσῃ τὸ πρόσωπον ἀπὸ ἐντροπὴν δι' ἐπιμόνων παρακλήσεων, παρακαλῶ. Δυσωποῦμαι = παρακαλοῦμαι, ἐντρέπομαι.

λοιπόν, ἅπαντες ἂς προσέχωμεν καὶ τοὺς παῖδας ἡμῶν ἂς διδάσκωμεν νὰ προτιμοῦν ἐξ ὅλων ταύτην, καὶ νὰ θεωροῦν τὴν περιουσίαν τῶν χρημάτων ὡς μηδαμινήν. 634 A. Διότι αὐτή, αὐτὴ πολλὰς φορὰς καὶ ἐμπόδιον πρὸς τὴν ἀρετὴν γίνεται, ὅταν ὁ νέος δὲν γνωρίζῃ νὰ χρησιμοποιῇ δεόντως τὰ χρήματα.[35] Καὶ καθὼς τὰ μικρὰ παιδιά, ὅταν λάβουν εἰς χεῖρας μάχαιραν ἢ ξίφος, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν, πολλὰς φορὰς ὑπόκεινται εἰς φανερὸν κίνδυνον, ὅθεν αἱ μητέρες οὐδόλως ἐπιτρέπουν εἰς ἐκεῖνα νὰ ἐγγίζουν ταῦτα· τοιουτοτρόπως, λοιπόν, καὶ οἱ νέοι, ὅταν κληρονομήσουν περιουσίαν χρημάτων, ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ χρησιμοποιήσουν ταῦτα δεόντως, εἰς φανερὸν κίνδυνον ἐκθέτουν τοὺς ἑαυτούς των, συγκεντρώνοντες ἀπὸ ἐδῶ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν. B Καθ' ὅσον αἱ τρυφαὶ καὶ αἱ παράλογοι ἡδοναὶ καὶ τὰ ἀναρίθμητα κακὰ ἀπὸ ἐδῶ προέρχονται· ὄχι ἁπλῶς ἀπὸ τὰ χρήματα λέγω, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ δεχθέντες ταῦτα δὲν γνωρίζουν νὰ χρησιμοποιοῦν ταῦτα πρεπόντως. Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος σοφὸς ἔλεγεν «Ὁ πλοῦτος εἶναι καλός, εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία».[36] Καθ' ὅσον καὶ ὁ Ἀβραὰμ πλούσιος ἦτο, καὶ ὁ Ἰὼβ πλούσιος ἦτο καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐζημιώθησαν εἰς τίποτε ἀπὸ τὸν πλοῦτον ἀλλὰ καὶ περισσότερον ὠφελήθησαν. Διὰ ποῖον λόγον καὶ διατί; Διότι δὲν τὸν ἐχρησιμοποίουν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον δι' ἰδίαν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παρηγορίαν τῶν ἄλλων, καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν ἀνεκούφιζον, καὶ ἡ

35. Ὁ ἱερὸς πατὴρ δὲν κατηγορεῖ γενικῶς τὸν πλοῦτον καὶ τὰ χρήματα, ἀλλὰ καθάπτεται, ἐνίοτε δὲ σφοδρότατα, τῆς κακῆς χρήσεως τούτων. Εἰς τὴν Α' ὁμιλίαν εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων γράφει· «Εἰ κακὸν ἦν ὁ πλοῦτος, οὐκ ἂν ηὐξάμεθα εἰς κόλπους Ἀβραὰμ ἀπελθεῖν, τοῦ ἔχοντος τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέτας οἰκογενεῖς. Οὐ τοίνυν ὁ πλοῦτος κακόν, ἀλλ' ἡ παράνομος χρῆσις κακόν. Καὶ ὥσπερ πρώην περὶ μέθης λέγων, οὐ τὸν οἶνον διέβαλλον (πᾶν γὰρ κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον), οὕτω καὶ νῦν οὐ τῶν πλουτούντων κατηγορῶ, οὐδὲ τὰ χρήματα διαβάλλω, ἀλλὰ τὴν κακὴν τῶν χρημάτων χρῆσιν, καὶ εἰς ἀσωτίαν δαπανωμένην. Διὰ τοῦτο χρήματα λέγεται, ἵνα ἡμεῖς αὐτὰ χρησώμεθα, καὶ μὴ ἐκεῖνα ἡμῖν· διὰ τοῦτο κτήματα λέγεται, ἵνα ἡμεῖς αὐτὰ κτησώμεθα, καὶ μὴ ἐκεῖνα ἡμᾶς. Τί οὖν τὸν δοῦλον ἔχεις δεσπότην; Τί ἀντέστρεψας τὴν τάξιν;» (Ἅπαντα Πατέρων, τόμος 30, σελ. 110 - 111).

36. Σοφ. Σειρὰχ 13, 24.

οἰκία αὐτῶν ἦτο ἀνοικτὴ εἰς κάθε ξένον. C Διότι ἄκουσε κάποιον ἐξ αὐτῶν, ὅστις λέγει· «Πτωχὸς ἄνθρωπος οὐδέποτε ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οἴκου μου μὲ κενὰς χεῖρας, οἱ δὲ ἀδύνατοι ἔλαβον πάντοτε εἰς τὰς ἀνάγκας των τὴν βοήθειάν μου».[37] Καὶ δὲν ἐβοήθουν μόνον διὰ χρημάτων τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην ἀλλὰ καὶ ἐφρόντιζον διὰ τὴν προστασίαν των. «Διότι ἐγὼ ἤμουν, λέγει, ὁ πούς τῶν χωλῶν καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τῶν τυφλῶν ἀνθρώπων καὶ μέσα ἀπὸ τοὺς ὀδόντας τῶν ἀδίκων ἀπέσπασα ὅ,τι οὗτοι εἶχον ἁρπάσει».[38] Βλέπεις αὐτὸν νὰ φροντίζῃ διὰ τοὺς ἀδικουμένους καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὰ ἀνάπηρα μέλη ὅλων; Ὅλοι ἡμεῖς τοῦτον ἔπρεπε νὰ μιμούμεθα, τὸν πρὸ τοῦ Νόμου, τὸν πρὸ τῆς Χάριτος δείξαντα τόσην φιλοσοφίαν, καὶ ὅλα ταῦτα χωρὶς νὰ ἔχῃ διδάσκαλον, οὔτε προγόνους ἐναρέτους, D ἀλλὰ μόνος του καὶ μὲ τὴν ὀρθήν του γνώμην ἔφθασεν εἰς τὴν χρηστὴν ταύτην ζωήν. Καθ' ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐντὸς αὐτῆς τῆς φύσεως ἔχει ἐναποθέσει τὴν γνῶσιν τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐὰν κάποιος, δὲν θελήσῃ μὲ τὴν ραθυμίαν του νὰ προδώσῃ τὴν εὐγένειάν του, δὲν θὰ στερηθῇ ποτὲ τοῦ μεριδίου, ταύτης. Εἴθε δὲ ὅλοι ἡμεῖς ταύτην νὰ προτιμήσωμεν καὶ μετὰ ἀκριβείας νὰ τὴν ἐπιτύχωμεν, ὥστε τὰ ἐναποκείμενα, κατὰ τὰς ἐπαγγελίας ἀγαθά, διὰ τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν, νὰ ἀπολαύσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ὁποίου καὶ εἰς τὸν Πατέρα, μαζὶ καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις καὶ τιμή, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

87. Ἰὼβ 31, 34, 16.
88. Ἰὼβ 29, 15, 17.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

635 A «ΕΙΠΕΝ, ΛΕΓΕΙ Η ΓΡΑΦΗ, Ο ΙΑΚΩΒ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ —ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΑΠΟΘΝΗΣΚΩ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΜΑΖΙ ΣΑΣ ΚΑΙ ΘΑ ΣΑΣ ΕΠΑΝΑΦΕΡΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΣΑΣ. ΕΓΩ ΘΑ ΔΩΣΩ ΕΙΣ ΣΕ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΠΟΓΟΝΟΥΣ ΣΟΥ ΕΚΛΕΚΤΗΝ ΜΕΡΙΔΑ ΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΝ ΣΟΥ ΑΝΩΤΕΡΑΝ ΤΩΝ ΜΕΡΙΔΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΣΟΥ, ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΣΗΚΙΜΑ, ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΝ ΕΛΑΒΟΝ ΔΙΑ ΤΟΞΟΥ ΚΑΙ ΜΑΧΑΙΡΑΣ».[1]

1. Σᾶς ὑπεσχέθην προηγουμένως ὅτι θὰ δώσω τέλος εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Ἰακώβ, δὲν ἠδυνήθημεν ὅμως νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ὑπόσχεσιν ἐπειδὴ ἐπεξετάθη ὁ λόγος. **B** Διὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ σήμερον, ὅσα τότε παρελείψαμεν ἐκεῖ, νὰ παραθέσω ἐνώπιόν σας, ἵνα τοιουτοτρόπως τώρα, ἂν ὁ Θεὸς τὸ ἐπιτρέψη, τελειώσωμεν. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ ὑπενθυμίσωμεν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ νὰ ὑποδείξωμεν μέχρι ποίου σημείου ἐφθάσαμεν καὶ ἐτελειώσαμεν ἔτσι τὴν διδασκαλίαν.

Γνωρίζετε βεβαίως καὶ ἐνθυμεῖσθε, ὅτι, ὅταν ὁ δίκαιος, ἐπρόκειτο νὰ εὐλογήση τὰ τέκνα τοῦ Ἰωσήφ, ἔθεσεν πρῶτον τὸν Ἐφραὶμ καὶ ἔπειτα τὸν Μανασσῆ, καὶ ἐπειδὴ ὁ πατὴρ αὐτῶν Ἰωσὴφ δυσηρεστήθη, εἶπε πρὸς αὐτὸν «Γνωρίζω, τέκνον μου· καὶ ἐξ αὐτοῦ, τοῦ Μανασσῆ, θὰ γεννηθῆ λαὸς πολὺς καὶ οὗτος θὰ δοξασθῆ· ἀλλὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος, θὰ εἶναι ἀνώτερός του καὶ οἱ ἀπόγονοί του θὰ εἶναι πλῆθος ἐθνῶν. **C** Ὁ Ἰακὼβ ηὐλόγησεν αὐτοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν λέγων· Δι' ὑμῶν θὰ εὐλογῆται ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, ὅταν οἱ ἄνθρωποι λέγουν· —Εἴθε νὰ σὲ κάμη ὁ Θεὸς ὡς τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆ! Καὶ προέταξε τὸν Ἐφραὶμ τοῦ Μανασσῆ».[2] Μέχρι τούτου τοῦ σημείου ἐφθάσαμεν τότε καὶ ἐσταματήσαμεν τὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ μὴ κουράσωμεν τὴν μνήμην σας μὲ τὸ πλῆθος τῶν λόγων· ἀλλ' ἐὰν θέλετε, ἂς ἴδωμεν σήμερον τὰ ὑπόλοιπα. «Εἶπεν, λέγει ἡ Γραφή, ὁ Ἰακὼβ εἰς

1. Γεν. 48, 21 - 22.
2. Γεν. 48, 17 - 20.

τὸν Ἰωσήφ· —Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω καὶ ὁ Θεὸς θὰ εἶναι μαζί σας καὶ θὰ σᾶς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν χώραν τῶν πατέρων σας. Ἐγὼ θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ἐκλεκτὴν μερίδα ὡς κληρονομίαν σου ἀνωτέραν τῶν μεριδίων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν σου, τὴν ὁποίαν ἔλαβον διὰ τόξου καὶ μαχαίρας».[3] **D** Ἐπειδὴ ηὐλόγησεν τοὺς υἱούς, καὶ τὰ μέλλοντα προβλέπων προέταξε τὸν νεώτερον τοῦ μεγαλυτέρου, θέλων νὰ πείσῃ τὸν Ἰωσήφ, ὅτι δὲν ἐκάμεν τοῦτο ἄνευ λόγου, οὔτε τυχαίως, ἀλλὰ προφητεύει ὅσα θὰ λάβουν χώραν εἰς τὸ μέλλον. Προλέγει εἰς αὐτὸν καὶ τὸν θάνατόν του, καὶ ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν ξένην χώραν εἰς τὴν Χαναάν, εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των, καὶ τοὺς παρέχει χρηστὰς ἐλπίδας, ὥστε νὰ ἀνακουφίζωνται διὰ τῆς ἀναμονῆς. Καθ' ὅσον ἡ ἐλπὶς τῶν ἀγαθῶν μειώνει πάντοτε τοὺς κόπους τῆς παρούσης ζωῆς. Δεικνύει προσέτι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τελευτῆς τὴν στοργὴν τὴν ὁποίαν εἶχεν διὰ τὸν Ἰωσήφ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· **E** «Ἐγὼ θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ἐκλεκτὴν μερίδα ὡς κληρονομίαν σου ἀνωτέραν τῶν μερίδων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν σου», ὑποδηλῶν σχεδὸν διὰ τούτου ὅτι ἔτσι ὁπωσδήποτε θὰ γίνῃ τοῦτο καὶ θὰ ἐπανέλθετε συμφώνως μὲ τὴν πρόρρησίν μου καὶ θὰ κληρονομήσετε τὴν γῆν τῶν πατέρων σας. Ἀκόμη «Τὴν πόλιν Συχὲμ σοῦ δίδω ὡς κληρονομίαν ἐξαίρετον, ἀνωτέραν ἐκείνης τῶν ἀδελφῶν σου, τὴν ὁποίαν ἔλαβον ἀπὸ τοὺς Ἀμορραίους διὰ τόξου καὶ μαχαίρας».[4] Τί ἀκριβῶς ἐννοεῖ μὲ τοῦτο; Τὰ ὑπὸ τοῦ Συμεὼν καὶ Λευῒ εἰς τὰ Σήκιμα διαπραχθέντα ὡς ἰδικά του θεωρεῖ καὶ διὰ τοῦτο λέγει· «Τὴν ὁποίαν πόλιν, ἀπέκτησα διὰ τῆς μαχαίρας μου καὶ τοῦ τόξου».

636 **A** Ἀλλ' ἐδῶ εὐλόγως τις θὰ ἀποροῦσε, διατί ἰδικήν του κάμνει τὴν πρᾶξιν, ἐκεῖνος, ὅστις πρόκειται μετὰ ταῦτα νὰ διατάξῃ νὰ εἶναι ἀνεξάληπτος ἡ κατ' αὐτῶν κατηγορία;[5] Δὲν ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἑαυτόν του ὁ δίκαιος, ἀλλ' ἀποδεικνύει οὕτω τὸ ἥμερον τοῦ χαρακτῆρός του, καὶ ἀκόμη, ὅτι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς του διεπράχθη τὸ ἔγκλημα· διότι ὄχι μόνον δὲν ηὐχαριστήθη μὲ ὅσα ἔγιναν, ἀλλὰ καὶ κατηγόρησεν ταῦτα, ἐπειδὴ ἔλαβον χώραν. Διὰ τοῦτο θέλων νὰ δείξῃ τὴν πρὸς τὸν Ἰω-

3. Γεν. 48, 21 - 22.
4. Γεν. 48, 22.
5. Γεν. 49, 7.

σήφ ἀγάπην του παραχωρεῖ εἰς αὐτὸν τὰ Σήκιμα καὶ λέγει· «Τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσα διὰ τῆς μαχαίρας μου καὶ τοῦ τόξου». Διότι, ἂν καὶ ἡ πρᾶξις ἔγινεν ὑπ' αὐτῶν, ὅμως εἰς τὴν ἐξουσίαν μου εὑρίσκεται. Καθ' ὅτι, ἐὰν ὁ πατὴρ εἶναι κύριος τῶν τέκνων, πολλῷ μᾶλλον δύναται νὰ εἶναι κύριος τῶν ὑπὸ τῶν τέκνων ἀποκτηθέντων· ἐὰν δὲ εἶναι κύριος, θὰ ἠδύνατο νὰ τὰ διανείμῃ, ἐὰν θέλῃ. B Ἐπειδή, λοιπόν, ἤθελεν νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὄχι μόνον διὰ τῆς εὐλογίας πρὸς τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆ ἔπραξεν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅτι ἄφησεν εἰς τὸν υἱὸν τὴν ἐξαίρετον κληρονομίαν, τὴν πόλιν Σήκιμα.

«Ὁ Ἰακὼβ ἐκάλεσεν τοὺς υἱούς του καὶ τοὺς εἶπεν· — Συγκεντρώθητε, διὰ νὰ σᾶς εἴπω τί θὰ σᾶς συμβῇ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Συγκεντρωθῆτε καὶ ἀκούσατε τὸν πατέρα σας Ἰακώβ».[6] Βλέπε τοῦ δικαίου τὴν σύνεσιν! Ἐπειδὴ προησθάνθη τὸν χρόνον τοῦ θανάτου, καλεῖ πλησίον του τοὺς παῖδας καὶ λέγει· «Συγκεντρώθητε, διὰ νὰ σᾶς εἴπω ἐκ τῶν προτέρων τί θὰ σᾶς συμβῇ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Συγκεντρωθῆτε καὶ ἀκούσατε τὸν πατέρα σας Ἰακώβ». C Ἔλθετε, λέγει, διὰ νὰ μάθετε ἀπὸ ἐμέ, ὄχι τὰ παρόντα, οὔτε τὰ ὅσα μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ γίνουν, ἀλλ' ὅσα θὰ συμβοῦν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Καὶ ταῦτα σᾶς λέγω, ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κινούμενος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο καὶ προλέγει ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ γίνουν μετὰ ἀπὸ πολλὰς γενεάς. Καθ' ὅτι πρόκειται νὰ ἀποθάνω καὶ ἐπιθυμῶ εἰς τὴν μνήμην καθενός σας, ὡς εἰς χαλκίνην στήλην, νὰ τὰ ἐναποθέσω. Παρατήρησε δὲ τὸν δίκαιον, πῶς, ἀφοῦ συνήχθησαν τὰ τέκνα, ἠκολούθησεν τὴν σειρὰν τῆς φυσικῆς γεννήσεως, δίδων τὴν ἁρμόζουσαν εἰς ἕκαστον ἢ κατάραν ἢ εὐλογίαν, ἀποδεικνύων καὶ εἰς τοῦτο τὴν ὑπερβολικὴν ἀρετήν του.

D Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πρῶτον καὶ λέγει. «Ρουβήν· Σὺ εἶσαι ὁ πρωτότοκος, ἡ δύναμίς μου καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν τέκνων μου· ἐφάνης ὅμως σκληρὸς εἰς τὴν συμπεριφοράν σου, σκληρὸς καὶ αὐθάδης».[7] Πρόσεχε πόση εἶναι ἡ σοφία τοῦ δικαίου. Ἐπειδὴ ἤθελεν νὰ κάμῃ μεγαλυτέραν τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ἀπηρίθμησεν κατ' ἀρχὰς τὰ ὑ-

6. Γεν. 49, 1 - 2. «Ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν». Βιβλικὴ φράσις δηλοῦσα τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεσσίου.
7. Γεν. 49, 3.

πάρχοντα εἰς αὐτὸν φυσικὰ χαρίσματα καὶ τὴν προεδρίαν, τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος ἀπήλαυσεν, ἀπαρχὴ τῶν τέκνων γενόμενος, καὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ πρωτοτόκου ἀπολαύων· καὶ τότε τὰ ἁμαρτήματα τὰ προερχόμενα ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν ἐκλογήν, ὡς εἰς χαλκίνην στήλην ἐναποθέτει, λέγων ὅτι οὐδὲν τὸ ὄφελος ἀπὸ τὰ ἐνυπάρχοντα φυσικὰ χαρίσματα, E ἐὰν δὲν ἀκολουθοῦν τὰ ἀγαθὰ ἔργα τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς· αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν καὶ τὸν ἔπαινον ἀλλὰ καὶ τὴν κατηγορίαν. Σκληρός, λέγει, ἐφάνης εἰς τὴν συμπεριφοράν σου, σκληρὸς καὶ αὐθάδης. Ἐπρόδωσες τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον σοῦ εἶχεν δοθῆ ἐκ φύσεως, ἕνεκα τῆς προπετείας σου. Ἔπειτα, καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ ἁμαρτήματος, ἀνεξάλειπτον καθιστᾷ, ὥστε καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ εἶναι μεγίστη διδασκαλία καὶ νὰ μὴ ἐπιχειροῦν τὰ ἴδια, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην κατηγορίαν. «Ἐταπείνωσες τὴν γυναῖκά μου Βαλλᾶν ὁρμητικῶς ἐπιτεθεὶς ἐναντίον της ὡς χείμαρρος. Δὲν θὰ προοδεύσῃς, διότι ἡμάρτησες εἰς τὴν κλίνην τοῦ πατρός σου. 637 A Ἐμόλυνας τὴν πατρικὴν κλίνην, ὅπου ἀνέβης».[8] Τὴν συνουσίαν αὐτοῦ μετὰ τῆς Βαλλᾶς ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα.

2. Βλέπε πῶς διὰ τῆς σοφίας τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς αὐτόν, προλέγει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ νομοθετήσῃ ὁ Μωϋσῆς, ὥστε νὰ μὴ πορεύωνται γιὰ νὰ συνευρεθοῦν μὲ τὴν ἰδίαν γυναῖκα ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός.[9] Τοῦτο αὐτὸς ἤδη, δι' ὅσων ἐπετίμησεν τὸν υἱόν, ἀπαγορεύει καὶ λέγει· «ἐμόλυνας τὴν πατρικὴν κλίνην, διότι ἀνέβης ἐπὶ τῆς συζυγικῆς κοίτης τοῦ πατρός σου. Ἔπραξες[10] πρᾶγμα παράνομον» λέγει. Ἕνεκα τούτου, ἐπειδὴ ὥρμησες ὡς χείμαρρος ἐναντίον τῆς γυναικός μου Βαλλᾶς καὶ τὴν ἐταπείνωσες, δὲν θὰ προοδεύσῃς καὶ δὲν θὰ ἀναδειχθῇς». B Ἀνώφελος θὰ σοῦ εἶναι αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, διότι δὲν ὑπελόγισες τοῦ πατρὸς τὴν ἐντροπὴν καὶ ἐτόλμησες νὰ μολύνῃς τὴν κοίτην. Διὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ, λοιπόν, παρομοία περίπτωσις εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, διὰ τοῦτο τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔθεσεν τὴν κατηγο-

8. Γεν. 49, 4. «Μὴ ἐκζέσῃς» (=Εἴθε νὰ μὴ προοδεύσῃς ποτέ). Μαζὶ μὲ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν πρωτοτοκίων ἡ ἱστορία ἐπιβεβαιοῖ τοῦ λόγου τὴν ἐκπλήρωσιν. Ἐκ τῆς φυλῆς Ρουβὴν δὲν ἀναφέρεται προφήτης, κριτής, βασιλεὺς ἢ ἄλλη τις σημαίνουσα προσωπικότης.
9. Λευϊτ. 18, 8.
10. Γεν. 49, 4.

ρίαν ταύτην γραπτῶς, ὥστε ἅπαντες νὰ τὴν ἀκούουν καὶ νὰ ἀσκῶνται καὶ νὰ γνωρίζουν σαφῶς, ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἰς αὐτοὺς θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν προεδρίαν, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐχάρισεν ἡ φύσις, ἐὰν δὲν ἀκολουθῇ καὶ ἡ ἀγαθότης τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς. Ἔπειτα ἐπειδὴ ἤλεγξεν ἀρκούντως τὴν αἰσχρὰν πρᾶξιν αὐτοῦ, ἔρχεται εἰς τὸν Συμεὼν καὶ Λευΐ. «Συμεὼν καὶ Λευΐ· Δύο ἀδελφοί, ὡλοκλήρωσαν ἐσκεμμένως μίαν φοβεράν, ἄδικον πρᾶξιν».[11] Ἡ διαμάχη, λέγει, C τὴν ὁποίαν ἐπέδειξαν διὰ τὴν ἀδελφήν των, τοὺς παρέσυρεν εἰς τὴν ἀδικίαν ἐκείνην. Μετὰ ταῦτα βεβαιοῖ ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ του ἔφερον εἰς πέρας τὴν σκέψιν των καὶ λέγει· «Ἡ ψυχή μου δὲν συγκατατίθεται εἰς τὴν ἀπόφασίν των, καὶ ἡ καρδία μου δὲν ἐπαναπαύεται εἰς τὴν συνωμοσίαν των».[12] Εἴθε νὰ μὴ συμμετάσχω ποτὲ εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἢ νὰ συγκατατεθῶ εἰς ὅσα ἀδίκως αὐτοὶ ἔπραξαν, «Διότι ἐπάνω εἰς τὸν μεγάλον θυμόν των ἐφόνευσαν ἀνθρώπους».[13] Ὁ θυμὸς αὐτῶν, λέγει ὑπῆρξεν ἀπερίσκεπτος. Διότι, ἂν καὶ ἡμάρτησεν[14] ὁ Συχέμ, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐπιδείξουν, ἐναντίον ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Συχέμ, τοσαύτην μιαιφονίαν. «Καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεώς των ἐφόνευσαν ταῦρον».[15] Τὸν υἱὸν τοῦ Ἐμὼρ[16] ἐδῶ ὑπονοεῖ, ταῦρον αὐτὸν ὀνομάσας διὰ τὸ ἀκμαῖον τῆς ἡλικίας.

D Ἔπειτα ἀφοῦ ἀνέφερεν τὰ ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα, προσθέτει καὶ κατάραν, καὶ λέγει· «Καταραμένος ἂς εἶναι ὁ θυμός των διότι ἦτο παράνομος, καὶ ἡ ὀργή των διότι ἦτο πολὺ σκληρά».[17] Τὸν δόλον ὑπαινίσσεται, τὸν ὁποῖον παρεσκεύασαν ἐξαπατήσαντες αὐτούς, καὶ μετὰ δόλου ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν. Διότι λέγει, «Ὁ θυμὸς αὐτῶν ἦτο παράνομος, προπετής, ἀπερίσκεπτος. Καὶ ἡ ὀργή των, πολὺ σκληρά».[18] Καθ' ὅσον, ὅτε οἱ Σηκιμῖται ἐνόμισαν ὅτι ἔδειχναν εἰς αὐτοὺς μεγάλην φιλίαν, τότε ἀκριβῶς οὗτοι ἐπέδειξαν μεγάλην ὀργήν, ἐχθρικὰς διαθέσεις καὶ ἐγ-

11. Γεν. 49, 5.
12. Γεν. 49, 6.
13. Γεν. 49, 6.
14. Ἡ ἁμαρτία τοῦ Συχὲμ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι «Ἐκοιμήθη μετὰ τῆς Δείνας καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν». Γεν. 34, 2.
15. Γεν. 49, 6.
16. Υἱὸς τοῦ Ἐμὼρ εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Συχὲμ ὁ Εὐαῖος.
17. Γεν. 49, 7.
18. Γεν. 49, 7.

κληματικὰς πράξεις.[19] Καὶ εἰπὼν τὸ διαπραχθὲν ὑπ' αὐτῶν ἁμάρτημα, προλέγει καὶ τὴν τιμωρίαν, ἡ ὁποία θὰ διαδεχθῇ τὴν πρᾶξιν ταύτην. E «Θὰ διασκορπίσω αὐτοὺς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀπογόνων τῶν υἱῶν τοῦ Ἰακὼβ καὶ θὰ διαμοιράσω αὐτοὺς μεταξὺ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ».[20] Εἰς ὅλα τὰ μέρη, λέγει, θὰ εἶναι διεσπαρμένοι, διὰ νὰ γίνῃ εἰς ὅλους φανερὸν τοῦτο, ὅτι ἕνεκα τῆς πράξεώς των ὑποφέρουν οὗτοι. «Ἰούδα, εὔχομαι νὰ σὲ ὑμνήσουν οἱ ἀδελφοί σου».[21] Ἡ δοθεῖσα εἰς τὸν Ἰούδαν εὐλογία ἔχει μυστικὸν νόημα, προμηνύουσα εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Χριστόν. Διότι, λέγει, «Ἰούδα, εἴθε νὰ σὲ ὑμνήσουν οἱ ἀδελφοί σου». Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο ἀπὸ ἐδῶ, ἀπὸ τὴν φυλὴν τούτου νὰ ἀναφανῇ ὁ Χριστός, συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον τῆς θείας Οἰκονομίας, διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὁδηγούμενος, 63 A προφητεύει, δι' ὅσων λέγει εἰς τὸν Ἰούδαν, ὄχι μόνον τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἔλευσιν τοῦ Δεσπότου, ἀλλὰ καὶ τὸ Μυστήριον, καὶ τὸν Σταυρόν, καὶ τὴν Ταφὴν καὶ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ ὅλα ἐν γένει. Διότι λέγει «Ἰούδα, εἴθε νὰ σὲ ὑμνήσουν οἱ ἀδελφοί σου. Αἱ χεῖρές σου ἂς εἶναι δυναταί, ὥστε νὰ τρέπωνται εἰς φυγὴν οἱ ἐχθροί σου· ἐπὶ πλέον δέ, θὰ σὲ προσκυνήσουν οἱ ἀδελφοί σου».[22] Τὴν ὑποταγὴν ἐννοεῖ, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ὑποταχθοῦν. «Ἰούδα, εἶσαι μικρὸν λεαίνης καὶ σὰν βλαστός, υἱέ μου, ἀνεβλάστησες».[23] Τὴν βασιλείαν του προφητεύει. Διότι εἶναι συνήθεια πάντοτε εἰς τὴν Γραφὴν διὰ τῆς εἰκόνος τούτου τοῦ ζώου νὰ δηλοῖ τὴν βασιλικὴν αὐθεντίαν. «Ἐξηπλώθης καὶ ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ μάλιστα ὡς λέων νεαρός. B Ποῖος τολμᾷ νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ;»[24] Τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ταφὴν ἐδῶ ὑπονοεῖ. «Ποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ;» Ὅπως δηλαδή, τὸν λέοντα, ἢ τὸν μικρὸν λέοντα, ὅταν κοιμᾶται, οὐδεὶς τολμᾷ νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ, οὕτω, λέγει, «ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ μάλιστα ὡς μικρὸς λέων. Ποῖος τολμᾷ νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ;» Διότι εἶναι Ἐκεῖνος, Ὅστις λέγει «Ἔχω ἐξουσίαν νὰ θυσιάσω τὴν ζωήν μου καὶ ἔχω ἐξουσίαν ἐκ νέου νὰ λάβω αὐτήν».[25]

19. Γεν. 34, 25 κ.ἑ.
20. Γεν. 49, 7.
21. Γεν. 49, 8.
22. Γεν. 49, 8.
23. Γεν. 49, 9.
24. Γεν. 49, 9.
25. Ἰωάν. 10, 18.

Ἔπειτα καὶ τὸν χρόνον μετ' ἀκριβείας προσδιορίζει, καθ' ὃν ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς συμφώνως μὲ τὸ σχέδιον τῆς Θείας Οἰκονομίας. «Δὲν θὰ ἐκλείψῃ ἄρχων ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ ἀρχηγὸς ἐκ τῆς γενεᾶς του, μέχρις ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος, εἰς τὸν Ὁποῖον ἀνήκει τὸ σκῆπτρον· Καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν».[26]

Ἕως τότε, λέγει, θὰ ὑπάρχουν αἱ Ἰουδαϊκαὶ ἐξουσίαι καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, ἕως ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος. C Καὶ καλῶς εἶπεν, «Μέχρις ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος, εἰς τὸν Ὁποῖον ἀνήκει τὸ σκῆπτρον» εἰς Ἐκεῖνον, λέγει, διὰ τοῦ ὁποίου ἔχει προετοιμασθῆ ἡ Βασιλεία· διότι «Αὐτὸς θὰ εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν».

Πρόσεχε πῶς προαγγέλλει καὶ τὴν μελλοντικὴν σωτηρίαν τῶν ἐθνῶν. «Καὶ αὐτός, λέγει, θὰ εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν». Τὴν ἔλευσιν Τούτου ἀναμένουν, τὰ ἔθνη. «Ὁ ὄνος, λέγει, θὰ δένεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς ἀμπέλου καὶ ὁ πῶλος τῆς ὄνου εἰς τὴν ψαλίδα τῆς ἀμπέλου».[27] Διὰ τοῦ πώλου πάλιν ὑπονοεῖ τὴν εἰς τὸν Χριστὸν προσέλευσιν τῶν ἐθνῶν. Ἐπειδὴ ὁ ὄνος εἶναι ἀκάθαρτον ζῷον διὰ τοῦτο λέγει· «Ἐκεῖνα τὰ ἀκάθαρτα ἔθνη μὲ τόσην εὐκολίαν θὰ ὁδηγήσῃ, μεθ' ὅσης ἄνθρωπός τις προσδένει τὸν πῶλον εἰς τὴν ψαλίδα τῆς ἀμπέλου». D Τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας ὑπαινίσσεται καὶ τὴν μεγάλην ὑπακοὴν τῶν ἐθνῶν. Καθ' ὅτι εἶναι γνώρισμα μεγάλης ἡμερότητος τοῦ ὄνου, νὰ ἀνεχθῇ νὰ προσδεθῇ ἐπὶ τῆς ψαλίδος τῆς ἀμπέλου. Διὰ δὲ τῆς ἀμπέλου παρωμοίασεν τὴν ἰδικήν Του διδασκαλίαν. Διότι λέγει «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ Πατήρ Μου ὁ γεωργός».[28]

Ἕλικας δὲ ἐκάλεσεν τὸ ἥμερον τῶν προσταγμάτων καὶ τὸ εὔκολον τῶν νόμων· διὰ νὰ δηλώσῃ ἤδη, ὅτι τὰ ἔθνη θὰ γίνουν εὐπειθέστερα τῶν Ἰουδαίων. «Τότε διὰ τοῦ οἴνου θὰ πλένεται ἡ ἐνδυμασία του καὶ μὲ τὸν κόκκινον, ὡς αἷμα, οἶνον τῆς σταφυλῆς θὰ καθαρίζεται ἡ περιβολή του».[29]

E 3. Πρόσεχε πῶς ἐδῶ ὅλον τὸ περὶ τοῦ Χριστοῦ Μυστήριον ἐφανέρωσεν. Γνωρίζουν οἱ πιστοὶ τὸ λεγόμενον· «Θὰ πλύνῃ τὴν στολήν του ἐντὸς τοῦ οἴνου» στολήν, νομίζω τὸ Σῶμα λέγει, τὸ Ὁποῖον κατεδέχθη νὰ φορέσῃ

26. Γεν. 49, 10.
27. Γεν. 49, 11.
28. Ἰωάν. 15, 1.
29. Γεν. 49, 11.

κατ' οἰκονομίαν. Ἔπειτα διὰ νὰ μάθῃς ἀκριβῶς τί ὠνόμασεν οἶνον προσέθεσεν· «Καὶ μὲ τὸν κόκκινον, ὡς αἷμα, οἶνον τῆς σταφυλῆς θὰ καθαρίζεται ἡ περιβολή του».[30] Βλέπε πῶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ αἵματος ἐδήλωσεν εἰς ἡμᾶς τὴν Σφαγὴν καὶ τὸν Σταυρόν Του καὶ ὅλην τὴν οἰκονομίαν τῶν Μυστηρίων. «Οἱ ὀφθαλμοί του θὰ εἶναι τότε πλήρεις χαρᾶς ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ λευκότεροι ἀπὸ τὸ γάλα».[31] 639 A Ἐδῶ τὴν χαρὰν θέλει νὰ δείξῃ εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ οἴνου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. «Καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ θὰ εἶναι λευκότεροι ἀπὸ τὸ γάλα» τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Κριτοῦ ἐννοεῖ διὰ τούτων. Διότι διὰ τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τοῦ γάλακτος δὲν ἠθέλησεν τίποτε ἄλλο νὰ δηλώσῃ εἰς ἡμᾶς, παρὰ ὅτι τὸ κριτήριον θὰ εἶναι τόσον λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον, ὅσον εἶναι τοῦ γάλακτος, καὶ τῶν ὀδόντων ἡ λευκότης. «Ζαβουλών: Θὰ κατοικήσῃ, λέγει, εἰς παράλιον χώραν, πλησίον λιμένος, ὅπου ὑπάρχουν πλοῖα καὶ τὰ ὅριά της θὰ φθάσουν ἕως τῆς Σιδῶνος».[32]

Πρόσεχε πῶς καὶ εἰς τοῦτον προλέγει ποῦ θὰ κατοικήσῃ, καὶ ὅτι θὰ ἐπεκταθῇ μέχρι τῆς Σιδῶνος.

«Ἰσσάχαρ: Ἐπεθύμησεν τὸ καλὸν καὶ ἀναπαύεται μεταξὺ τῶν περιοχῶν τῶν ἀδελφῶν του. Αὐτὸς ἰδών, ὅτι ἡ ἀνάπαυσις εἶναι καλὴ δι' αὐτόν, B καὶ ὅτι ἡ χώρα του εἶναι εὔφορος, ἀπεφάσισε νὰ κοπιάζῃ ἐργαζόμενος εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἔγινεν γεωργός».[33] Ἐπαινεῖ τοῦτον, διότι προετίμησεν τὴν ἐργασίαν τῆς γῆς καὶ ἐξέλεξεν τὸν μόχθον τῆς γῆς ἀπὸ ὅλα.

«Δάν: Ἡ φυλὴ αὐτοῦ θὰ κρίνῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν καὶ θὰ εἶναι ἰσάξιος εἰς τοῦτο τῶν ἄλλων φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ φυλὴ τοῦ Δὰν θὰ γίνῃ κακοποιός, ὡς ὄφις κρυμμένος εἰς τὸν δρόμον. Ὄφις, ὅστις παραμονεύει εἰς τὴν ἀτραπόν, διὰ νὰ δαγκάσῃ τὴν πτέρναν τοῦ διερχομένου ἵππου καὶ νὰ ἀνατραπῇ ὁ ἱππεὺς πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀναμένων τὴν σωτηρίαν του μόνον ἐκ τοῦ Κυρίου».[34]

Ἀξίζει νὰ θαυμάσωμεν καὶ νὰ ἐκπλαγῶμεν μὲ τὸν δίκαιον τοῦτον, διότι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Πνεύματος προβλέπων ὅλα τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς παῖδας, μετ' ἀκρι-

30. Γεν. 49, 11.
31. Γεν. 49, 12.
32. Γεν. 49, 13.
33. Γεν. 49, 14 - 15.
34. Γεν. 49, 16 - 18.

θείας περιέγραψεν, καὶ προεῖπεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ συμβοῦν εἰς ἕνα ἕκαστον· διότι προλέγει ἐκεῖνα, ἅτινα θὰ συμβοῦν μετὰ πολὺν χρόνον.

C «Γάδ: Ἐνέδρα θὰ στήσουν δι' αὐτὸν καὶ αὐτὸς θὰ στήσῃ ἐνέδραν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐνεδρεύοντος αὐτόν. Ἀσήρ: Ὁ ἄρτος τῆς φυλῆς του θὰ εἶναι πλούσιος, θὰ δώσῃ τροφὴν καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας ἀκόμη. Νεφθαλείμ: Βλαστὸς ὑψωμένος θὰ προσδίδῃ ὡραιότητα εἰς τὸν καρπόν».[35] Καὶ διεξελθὼν τούτους ἐν συντομίᾳ, ἔρχεται εἰς τὸν Ἰωσὴφ καὶ λέγει· «Ἰωσήφ: Ἔνδοξον τέκνον, καὶ ἀγαπητὸν Ἰωσὴφ υἱὸς ἔνδοξος, υἱός μου νεώτερος».[36] Κατέστης φθονούμενος, λέγει, ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας. «Κατ' αὐτοῦ κακὰ σκεπτόμενοι τὸν ὕβριζον».[37] Τὴν κατ' αὐτοῦ συνωμοσίαν τῶν ἀδελφῶν ὑπαινίσσεται. Καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ Γραφὴ ἔλεγεν ἀνωτέρω ὅτι, D «Κατηγορίαν μεγάλην κατὰ τοῦ Ἰωσὴφ συνῆψαν πρὸς τὸν πατέρα των».[38] Τοῦτο οὗτος λέγει ἐνταῦθα· «Κατ' αὐτοῦ κακὰ σκεπτόμενοι τὸν ὕβριζον, ἄνθρωποι ἔχοντες ἱκανότητα εἰς τὰ τόξα καὶ ἐμίσουν αὐτόν».[39] Τὴν φονικὴν διάθεσίν των ὑποδηλοῖ. «Τὰ τόξα αὐτῶν συνετρίβησαν μετὰ μεγάλης δυνάμεως».[40] Πρόσεχε πῶς, ἐπειδὴ εἶπε ὅσα οὗτοι ἀπετόλμησαν κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, λέγει τώρα καὶ ὅσα αὐτοὶ θὰ ὑποστοῦν. «Διότι, λέγει, τὰ τόξα αὐτῶν συνετρίβησαν καὶ τὰ νεῦρα τῶν χειρῶν των παρέλυσαν».[41] Αὐτοὶ μὲν ἐπεχείρησαν νὰ τὸν φονεύσουν, καὶ ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτούς, ἐπραγματοποίησαν τὴν ἀπόφασίν των· ἀλλ' ὅμως «Καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συνετρίβησαν καὶ τὰ νεῦρα τῶν χειρῶν των παρέλυσαν». Διότι, πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ πάθουν τοῦτο, E ὅτε ἤκουαν νὰ λέγῃ ὁ Ἰωσήφ«Ἐγώ εἶμαι, ὁ ἀδελφός σας Ἰωσήφ, τὸν ὁποῖον ἐπωλήσατε εἰς τὴν Αἴγυπτον;»[42] Διότι τότε, τότε κυρίως παρέλυσαν τὰ νεῦρα αὐτῶν «Ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν χεῖρα τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ

35. Γεν. 49, 19 - 21.
36. Γεν. 49, 22.
37. Γεν. 49, 23.
38. Γεν. 37, 2. Κατ' ἄλλη γραφήν· «Κατήνεγκε δὲ Ἰωσὴφ ψόγον πονηρὸν πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν» (=Ὁ Ἰωσὴφ κατήγγειλε τοὺς ἀδελφούς του — καὶ ὄχι ἐκεῖνοι τὸν Ἰωσὴφ — πρὸς τὸν πατέρα των Ἰακὼβ διὰ μέγα τι ἁμάρτημα).
39. Γεν. 49, 23.
40. Γεν. 49, 24.
41. Γεν. 49, 24.
42. Γεν. 45, 3.

τοῦ Ἰακώβ. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἀντλῇ τὴν δύναμίν του ὁ ἰσχυρὸς Ἰσραὴλ ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρός σου καὶ σὲ ἐβοήθησεν ὁ Θεός μου».[43] Ὁ παραλύσας τὰ νεῦρα αὐτῶν, ὁ Κύριος εἶναι. Διότι Αὐτὸς σὲ ἐβοήθησεν, ὁ Θεὸς ὁ ἰδικός μου. Παρατήρησε τοῦ δικαίου τὴν γνησίαν ἀγάπην πρὸς τὸν Δεσπότην, ὅτι τὸν Θεὸν τῆς οἰκουμένης, Αὐτὸν καὶ μόνον καλεῖ Δεσπότην του, καὶ δὲν περιορίζει τὴν κυριαρχίαν Αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἀποστερεῖ τῆς ἐξουσίας τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ δεικνύει τὸν πόθον του. 640 A «Καὶ σὲ ηὐλόγησεν μὲ εὐλογίαν ἄνωθεν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προερχομένην».[44] Ὄχι μόνον, λέγει, σὲ ἐβοήθησεν, ἀλλὰ καὶ «Σὲ ηὐλόγησεν μὲ τὴν εὐλογίαν τῆς γῆς, ἡ ὁποία θὰ καρποφορῇ πλουσίως διὰ σέ, ἕνεκα τῆς εὐλογίας τῆς πολυτεκνίας. Θὰ λάβῃς τὰς εὐλογίας τοῦ πατρός σου καὶ τῆς μητρός σου καὶ θὰ εἶναι αὗται ἀνώτεραι εἰς μεγαλοπρέπειαν καὶ μακροβιότητα τῶν ἀκινήτων ὀρέων καὶ πολυαριθμότεραι τῶν αἰωνίων λόφων».[45] Τὴν δόξαν καὶ τὴν αἴγλην καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου ὑπαινίσσεται ἐδῶ, δεικνύει δὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν δύναμιν διὰ τῶν λέξεων ὄρη καὶ λόφοι, καθὼς καὶ τὴν ἄνοδόν του εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνωτάτην κορυφὴν τῆς ἐξουσίας. Αἱ εὐλογίαι αὗται, λέγει, Ἰωσήφ, θὰ ἔλθουν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἀνεδείχθη ἀρχηγὸς τῶν ἀδελφῶν του. Αἱ εὐλογίαι αὗται, λέγει, θὰ εἶναι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου.

B «Βενιαμίν: Οὗτος θὰ εἶναι ἁρπακτικὸς λύκος. Τὴν πρωΐαν θὰ τρώγῃ καὶ τὸ βράδυ θὰ ἔχῃ ἀκόμη τροφὴν διὰ νὰ δίδῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους».[46] Καὶ ἐδῶ προλέγει εἰς αὐτὸν ὅσα μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ συμβοῦν, καὶ ὅτι οὗτος θὰ συμπεριφέρεται ὡς λύκος, θὰ ἁρπάζῃ, θὰ φονεύῃ καὶ ἀναρίθμητα κακὰ θὰ προξενῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἔδωσεν ἐκ τῶν προτέρων εἰς ὅλους τοὺς υἱοὺς τὰς ἁρμοζούσας εὐλογίας, «Καὶ ηὐλόγησεν, λέγει, ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν μὲ ἰδιαιτέραν εὐλογίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ηὐλόγησεν αὐτούς»[47] ἀντὶ νὰ προφητεύσῃ «Ὅσα ἥρμοζεν εἰς ἕνα ἕκαστον,καὶ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν εἰς ἑκάστην φυλήν»· ἐπειδὴ δὲ παρήγγειλεν τὰ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀποκαλυφθέντα, λέγει πρὸς αὐτούς· C «Ἐ-

43. Γεν. 49, 24 - 25.
44. Γεν. 49, 25.
45. Γεν. 49, 25 - 26.
46. Γεν. 49, 27.
47. Γεν. 49, 28.

γώ ἀποθνήσκω, θάψετέ με μαζί μὲ τοὺς πατέρας μου».[48]

4. Βλέπε πῶς διὰ τῆς παραγγελίας ταύτης παρέχει εἰς αὐτοὺς μεγίστην παραμυθίαν. Διότι ἀντελαμβάνοντο οὗτοι, ὅτι ὁ δίκαιος δὲν θὰ ἔλεγεν τοῦτο, ἐὰν δὲν διέκρινεν νὰ πραγματοποιῆται ἡ ἄνοδος καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις ἐκ τῆς δουλείας τῆς Αἰγύπτου. Ἔπειτα καὶ τὸν τόπον ὀνομάζει· «Εἰς τὸ σπήλαιον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου. Ὁ Ἰακὼβ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ἔπαυσε νὰ δίδῃ ἐντολὰς εἰς τὰ τέκνα του, ἥπλωσε τοὺς πόδας του εἰς τὴν κλίνην, ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ».[49] D Πρόσεχε ὅτι καὶ ὁ θάνατος τοῦ δικαίου εἶναι ἄξιος θαυμασμοῦ. Διότι, λέγει, ἀφοῦ παρήγγειλεν ταῦτα εἰς τοὺς υἱούς του, «Ἥπλωσεν τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς κλίνης»[50] ὡσὰν νὰ ἐδέχετο τὸ πρᾶγμα μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως. Ἔτσι ἀφοῦ ἀπηύθυνεν ὅλας τὰς παραγγελίας «Ὕψωσεν τοὺς πόδας», ἀντὶ νὰ εἴπῃ «ἥπλωσεν ἢ ἔτεινεν» ὡς θὰ ἔλεγεν κάποιος. «Ἐξέλιπε», τοῦτο σημαίνει ἐτελεύτησεν, «καὶ προσετέθη εἰς τὸν λαόν του».

«Ὁ Ἰωσὴφ ἔπεσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός του, ἔκλαυσε δι' αὐτὸν καὶ τὸν ἐφίλησεν».[51] Εἶδες υἱοῦ στοργὴν πρὸς πατέρα; Εἶδες πυρακτωμένην ἀγάπην; E Καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς «Ἐρρίφθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός του καὶ ἀφοῦ τὸ ἐφίλησεν, ἔκλαυσεν δι' αὐτόν».

Κατόπιν τούτου ὁ Ἰωσὴφ ἐφρόντιζε νὰ ἐκτελέσῃ ὅσα τοῦ εἶχεν παραγγείλει ὁ πατήρ του. Ἀμέσως δὲ διέταξεν τοὺς ταριχευτὰς νὰ τὸν ταριχεύσουν.[52] «Καὶ συνεπληρώθησαν διὰ τὴν ταρίχευσιν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέραι, καθ' ἃς ὁ Ἰωσὴφ ἐπένθησεν αὐτόν, ἡ δὲ Αἴγυπτος ἑβδομήκοντα ἡμέρας τὸν ἐπένθησεν».[53] Καὶ ἐπειδὴ ἅπαντα τὰ καθιερωμένα ἐγένοντο, γνωρίζει, λοιπόν, εἰς τὸν Φαραὼ καὶ εἰς τοὺς πέριξ αὐτοῦ τὰ διαταχθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ λέγει· 641 A «Ὁ πατήρ μου μὲ ὥρκισε λέγων· Εἰς τὸ μνημεῖον, τὸ ὁποῖον ἤνοιξα[54] διὰ τὸν ἑαυτόν μου εἰς τὴν χώραν τῆς Χαναάν, ἐκεῖ θὰ μὲ θάψῃς. Τώρα, λοιπόν, θὰ μεταβῶ μετὰ τῶν ἄλλων, θὰ θάψω τὸν πατέρα μου καὶ θὰ ἐπιστρέψω».[55]

Πρέπον, λέγει, εἶναι ὅσα ἐκεῖνος διέταξεν νὰ φέρω εἰς πέρας. Θὰ πράξω, λοιπόν, τὰ ἀρεστὰ εἰς αὐτὸν καὶ θὰ ἐπιστρέψω. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φαραὼ ἐπέτρεψεν τὴν ἀναχώρησιν. «Ὁ Ἰωσὴφ ἀνέβη, λέγει, νὰ θάψῃ τὸν πατέρα του. Μετ' αὐτοῦ ἀνέβησαν ὅλοι οἱ δοῦλοι τοῦ Φαραώ. Καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα ἄφησεν ὀπίσω εἰς τὴν Αἴγυπτον. Μετ' αὐτοῦ ἀνέβησαν ἅρματα καὶ ἱππεῖς καὶ ἡ ἀκολουθία ἦτο πολὺ μεγάλη».[56] Πρόσεχε πόσην μεγάλην φροντίδα ἐπιδεικνύουν οἱ Αἰγύπτιοι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰωσὴφ καὶ ἀκολουθοῦν αὐτόν, B ὥστε νὰ γίνουν παρεμβολὴ μεγάλη! «Καὶ φθάσαντες εἰς κάποιον τόπον, ἐπένθησαν αὐτὸν μὲ θρῆνον μέγαν, καὶ ἰσχυρόν. Καὶ ἐπένθησεν ὁ Ἰωσὴφ τὸν πατέρα του ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ εἶδον οἱ κάτοικοι τῆς Χαναὰν καὶ εἶπαν· — Πένθος μέγα ὑπάρχει εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ τόπος «Πένθος Αἰγύπτου», ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου».[57] Ἀλλὰ σύ, ἀγαπητέ, ἀκούων ταῦτα νὰ μὴ τὰ παρατρέχῃς, ἀλλὰ νὰ λαμβάνῃς ὑπ' ὄψιν τὸν καιρόν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνετο τοῦτο, νὰ ἀπαλλάσσῃς δὲ αὐτόν, τὸν Ἰωσήφ, πάσης εὐθύνης. Διότι δὲν εἶχον διασπασθῆ ἀκόμη αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου, οὔτε εἶχον διαλυθῆ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου του, οὔτε ὁ θάνατος ἐκαλεῖτο ὕπνος. C

---

48. Γεν. 49, 19.
49. Γεν. 49, 29, 33.
50. Γεν. 49, 33.
51. Γεν. 50, 1.
52. Ταρίχευσις: Ἡ τέχνη τῆς διατηρήσεως τοῦ σώματος μετὰ θάνατον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ὀφείλεται εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Τὰ οὕτω διατηρούμενα σώματα ἐκαλοῦντο μομίαι (Μούμιες). Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν εἰδικῶν ἡ ταρίχευσις τῶν σωμάτων ἀπαντᾷ περὶ τὸ 4000 π.Χ. Ὑπῆρχον διάφοροι μέθοδοι ταριχεύσεως τῶν σωμάτων. Συνήθης ἦτο ἐκείνη καθ' ἣν ἀφῄρουν ἐκ τοῦ σώματος τὰ ἐντόσθια καὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐπλήρουν τὰς κοιλότητας διὰ διαφόρων βαλσαμούχων φυτῶν, μύρα, κασία, ἀλόη κ.λ.π., εἰς δὲ τὰς ἀρτηρίας καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀγγεῖα ἐνέχεον δι' ἐνέσεων διάφορα βάλσαμα. Τόσον ἀποτελεσματικαὶ ἦσαν αἱ χρησιμοποιούμεναι μέθοδοι, ὥστε εἰς τινας περιπτώσεις μετὰ 2000 ἢ 3000 ἔτη τὸ πλέγμα τῶν ἱστῶν διετηρεῖτο ἀκόμη ἐλαστικὸν καὶ μαλακόν. Ὑπολογίζεται ὅτι τὰ ταριχευθέντα σώματα ἐν Αἰγύπτῳ μέχρι τοῦ 700 μ.Χ. ἀνήρχοντο εἰς 700.000.000 σώματα. Τίς ὁ λόγος τῆς ταριχεύσεως; Ἡ πίστις τῶν λαῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ ἡ διατήρησις καὶ περιπλάνησις ταύτης μετὰ θάνατον εἰς διάφορα σώματα.
53. Γεν. 50, 3.
54. «Ἐν τῷ μνημείῳ ᾧ ὤρυξα ἐγὼ ἐμαυτῷ ἐν γῇ Χαναάν, ἐκεῖ με θάψεις. Καὶ μὴν Ἀβραὰμ ὤρυξεν· ἀλλ' οἰκειοῦται τὰ τοῦ πατρός, ὥσπερ ἄνω τὰ τῶν υἱῶν, λέγων· Ἐν μαχαίρᾳ μου, καὶ ἐν τόξῳ» (Προκόπιος Γάζης).
55. Γεν. 50, 4 - 5.
56. Γεν. 50, 7 - 9.
57. Γεν. 50, 10 - 11.

Παρεμβολή = παρατεταγμένος στρατός.

Διά τοῦτο, ἐπειδή ἐφοβοῦντο τόν θάνατον, ἔπραττον ταῦτα· τώρα ὅμως ἕνεκα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐπειδή ὁ θάνατος ἔγινεν ὕπνος, καί ἡ τελευτή κοίμησις, καί μεγάλη εἶναι ἡ πληροφορία διά τήν ἀνάστασιν τῶν ἀνθρώπων, μετατιθέμεθα ὡς ἀπό ζωήν εἰς ζωήν καί ἀγαλλόμεθα καί εὐφραινόμεθα. Καί τί λέγω ἀπό ζωήν εἰς ζωήν; Ἀπό τῆς χειροτέρας εἰς τήν καλυτέραν, ἀπό τῆς προσκαίρου εἰς τήν αἰώνιον, ἀπό τῆς ἐπιγείου εἰς τήν οὐράνιον πορευόμεθα. «Ὁ Ἰωσήφ μετά τόν ἐνταφιασμόν τοῦ πατρός του ἐπέστρεψεν εἰς τήν Αἴγυπτον αὐτός καί οἱ ἀδελφοί του καί οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτόν Αἰγύπτιοι».[58] Ἀλλ' ἐδῶ πρόσεχε τήν δειλίαν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ καί τόν φόβον, ὁ ὁποῖος ταράσσει τήν διάνοιαν αὐτῶν. D Διότι, λέγει, ὅταν οἱ ἀδελφοί τοῦ Ἰωσήφ εἶδον ὅτι ἀπέθανεν ὁ πατήρ των, εἶπαν· —Μήπως μνησικακήση ἐναντίον ἡμῶν ὁ Ἰωσήφ καί μᾶς ἐκδικηθῆ δι' ὅλα τά κακά, τά ὁποῖα ἐπράξαμεν εἰς αὐτόν;»[59] Ὁ φόβος κατετάρασσεν τήν διάνοιαν αὐτῶν καί ὑπό τῆς συνειδήσεως κεντούμενοι, δέν ἐγνώριζον τί νά πράξουν. Διά τοῦτο, λέγει, ὅταν εἶδον τόν θάνατον τοῦ πατρός, καί φοβούμενοι μήπως ὁ Ἰωσήφ λάβη ἐκδίκησιν δι' ὅσα οὗτοι εἶχον κάμει εἰς αὐτόν, «Ἐλθόντες πρός τόν Ἰωσήφ εἶπον· —Ὁ πατήρ σου μᾶς ὥρκισε πρίν ἀποθάνη λέγων· E —Εἴπατε εἰς τόν Ἰωσήφ· Συγχώρησον τήν ἀδικίαν καί τήν ἁμαρτίαν αὐτῶν».[60] Πρόσεχε πάλιν, πῶς οἱ ἴδιοι γίνονται κατήγοροι τῶν ἑαυτῶν των. Βλέπε πόσον μέγας εἶναι ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως! Γνωρίζετε καλῶς, ὅτι ἐπράξατε ἀδικίαν καί ἁμαρτίαν, ὅτι ἐδείξατε πονηρίαν. Καί τώρα λέγετε συγχώρησον τήν ἀδικίαν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρός σου! Εἶδες πῶς, χωρίς νά τούς ἀναγκάζη κανείς, οἱ ἴδιοι γίνονται κατήγοροι τῶν ἑαυτῶν των καί λέγουν· «Ὁ πατήρ σου εἶπεν, —Συγχώρησον αὐτούς, διότι ἔπραξαν εἰς σέ πονηρά καί δέξου τήν ἀδικίαν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρός σου». 642 A Ἀλλ' ὁ θαυμάσιος οὗτος καί πανάρετος, τόσον ἀπέσχεν ἀπό τοῦ νά πράξη τοιοῦτόν τι, ὥστε οὔτε ἐνθυμήθη τά ὅσα τοῦ ἔπραξαν. Ἀντιθέτως μάλιστα, συνεκινήθη ἀπό τά λόγια αὐτῶν. «Καί ἔκλαυσεν, λέγει, ὁ Ἰωσήφ, καθ' ἥν στιγμήν ἐλάλουν πρός αὐτόν οἱ ἀδελφοί του. Πλη-

58. Γεν. 50, 14.
59. Γεν. 50, 15.
60. Γεν. 50, 16 - 17.

σιάσαντες δέ αὐτόν τοῦ εἶπον· —Ἰδού, ἡμεῖς εἴμεθα δοῦλοί σου».[61] Πρόσεχε πόσην δύναμιν ἔχει ἡ ἀρετή, πῶς εἶναι ἰσχυρόν καί ἄμαχον πρᾶγμα συγχρόνως, καί πόση εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς κακίας! Διότι, ἰδού, ἐκεῖνος, ὅστις τόσα πολλά ὑπέφερεν, τώρα βασιλεύει, ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες τοιαῦτα εἰς τόν ἀδελφόν ἔπραξαν, παρακαλοῦν νά εἶναι δοῦλοι, εἰς ἐκεῖνον, τό ὁποῖον εἶχον πωλήσει ὡς δοῦλον.

5. Ἀλλ' ἄκουε τήν ἀνεξικακίαν τοῦ Ἰωσήφ, τήν ὁποίαν ἐπιδεικνύει πρός τούς ἀδελφούς του καί παντοιοτρόπως B θέλει νά τούς παρηγορήση καί νά τούς πείση, ὅτι εἰς τίποτε δέν τοῦ ἔπταισαν. Καί λέγει, «Μή φοβεῖσθε· διότι ἐγώ εἶμαι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος.[62] Σεῖς ἐσκέφθητε ἐναντίον μου πονηρά, ὁ δέ Θεός ἐσκέφθη περί ἐμοῦ ἀγαθά, ἵνα γίνη ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἔγινε μέχρι σήμερον, νά διατραφῆ δηλαδή πολύς λαός».[63] Μή φοβεῖσθε, μηδέ ἀγωνιᾶτε, λέγει· διότι ἐγώ εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καί τόν Δεσπότην μου μιμοῦμαι, καί μέ εὐεργεσίας προσπαθῶ νά ἀμείβω ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μοῦ προσφέρουν κακίας· «Διότι ἐγώ εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ». Ἔπειτα δεικνύει πόσης εὐνοίας ἀπολαύει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καί λέγει «Σεῖς μέ κακήν διάθεσιν τά κατ' ἐμέ ἐπράξατε, Ὁ Θεός ὅμως τά πάντα πρός χάριν ἐμοῦ, εἰς καλά μετέστησεν». Διά τοῦτο καί ὁ Παῦλος ἔλεγεν, C «Διά τούς ἀγαπῶντας τόν Θεόν, τά πάντα συνεργοῦν εἰς καλόν».[64] Τί σημαίνει τό «Πάντα»; Καί τά ἀντίθετα, καί προξενοῦντα λύπην, καί αὐτά ἀκόμη μεταβάλλει εἰς ἀγαθόν· τό ὁποῖον καί εἰς τόν θαυμάσιον τοῦτον ἔχει γίνει. Διότι ὅσα τοῦ ἐπροξένησαν οἱ ἀδελφοί του, αὐτά πρό πάντων, τοῦ ἑτοίμασαν τήν βασιλείαν, καί ἡ εὐμήχανος σοφία τοῦ Θεοῦ ὅλα τά πονηρά εἰς ἀγαθά μετέβαλεν. «Διά νά διατραφῆ πολύς λαός».[65] Ὄχι μόνον πρός χάριν σας αὐτά εἰς ἀγαθά μετέβαλεν, ἀλλά προσέτι διά νά δυνηθῆ νά διατραφῆ ὅλος οὗτος ὁ λαός. «Καί εἶπεν εἰς αὐτούς ὁ Ἰωσήφ· —Μή φοβεῖσθε· ἐγώ θά διαθρέψω σᾶς καί τάς οἰκογενείας σας. D Καί παρηγόρησεν αὐτούς καί τούς ὡμίλησεν εἰς τήν καρδίαν

61. Γεν. 50, 17 - 18.
62. «Ὡς εὐσεβής, καί ἐν συμφοραῖς, καί ἐν εὐπραγίαις μέμνηται τοῦ Θεοῦ» (Προκόπιος Γάζης).
63. Γεν. 50, 19 - 20.
64. Ρωμ. 8, 28.
65. Γεν. 50, 20.
* Παρεμβολή = παρατεταγμένος στρατός.

των».[66] Τί, λοιπόν, φοβεῖσθε; Ἐγὼ θὰ χορηγήσω εἰς σᾶς καὶ εἰς τοὺς εὑρισκομένους μαζί σας τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατροφήν. «Καὶ παρηγόρησεν αὐτοὺς καὶ τοὺς ὡμίλησεν εἰς τὴν καρδίαν των». Ὄχι ἁπλῶς τοὺς παρηγόρησεν, ἀλλὰ τόσην φροντίδα ἔδειξεν, ὥστε πᾶσαν στενοχωρίαν τοὺς ἀφήρεσεν. «Καὶ κατῴκησεν ὁ Ἰωσὴφ εἰς τὴν Αἴγυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοί του καὶ ὅλαι αἱ οἰκογένειαι τοῦ πατρός του. Ὁ Ἰωσὴφ εἶδε τέκνα τοῦ υἱοῦ του Ἐφραὶμ μέχρι τρίτης γενεᾶς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰωσὴφ εἰς τοὺς ἀδελφούς· — Ἐγὼ ἀποθνήσκω. Ὁ Θεὸς θὰ σᾶς ἐπισκεφθῇ ἀσφαλῶς καὶ θὰ φέρετε μαζί σας ἐκ τῆς χώρας ταύτης τὰ ὀστᾶ μου».[67] Πρόσεχε ὅτι καὶ αὐτὸς παραγγέλλει E ὅπως καὶ ὁ πατήρ του, νὰ μεταφέρουν τὰ ὀστᾶ του. Καὶ βλέπε πῶς θέλει πάλιν νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν καρδίαν αὐτῶν καὶ νὰ ἔχουν βεβαίας ἐλπίδας διὰ τὴν ἐπάνοδον. Κατὰ πρῶτον τοὺς προλέγει τοῦτο, ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν, καὶ τότε λέγει «θὰ φέρετε μαζί σας τὰ ὀστᾶ μου». Ἀναβαίνοντες, λέγει, σεῖς θὰ μεταφέρετε καὶ τὰ ὀστᾶ μου. Τοῦτο δὲ ἔπραττε οὐχὶ τυχαίως καὶ ματαίως, ἀλλ' ἐξοικονομῶν δύο πράγματα· τὸ ἓν μέν, διὰ νὰ μὴ ἔχουν οἱ Αἰγύπτιοι ἀφορμὴν ἀσεβείας τὸ σῶμα τοῦ δικαίου καὶ ἐνθυμούμενοι τὰς τόσας εὐεργεσίας του, θεοὺς ἀπὸ ἀνθρώπους τοὺς κάμνουν· 644 A τὸ δεύτερον δέ, διὰ νὰ εἶναι πληροφορημένοι, ὅτι ὁπωσδήποτε θὰ ἐπιστρέψουν. Διότι, ἐὰν τοῦτο δὲν τοὺς εἶχεν βεβαιώσει, δὲν θὰ τοὺς παρήγγειλεν ρητῶς, ὥστε νὰ φέρουν μαζί των τὰ ὀστᾶ. Καὶ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ κανεὶς πρᾶγμα καινὸν καὶ παράδοξον, ὁ τρέφων εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁλόκληρον τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, αὐτὸς καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἦτο ἀρχηγὸς καὶ ὁδηγὸς αὐτῶν πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. «Ὁ Ἰωσήφ, λέγει, ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν δέκα ἐτῶν».[68] Διὰ ποῖον σκοπὸν ἡ Γραφὴ καὶ τούτου τὰ ἔτη ἀνέφερεν; Διὰ νὰ μάθῃς ἐπὶ πόσα ἔτη εἶχε τὴν κυριαρχίαν τῆς Αἰγύπτου. Εἰς ἡλικίαν δέκα ἑπτὰ ἐτῶν κατῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον· B εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν παρουσιάσθη εἰς τὸν Φαραὼ καὶ τοῦ ἐξήγησεν τὰ ὄνειρα. Ἐπὶ ὀγδοήκοντα, λοιπόν, ἔτη κατεῖχεν πᾶσαν ἀρχὴν τῆς Αἰγύπτου.

Εἶδες πῶς αἱ ἀμοιβαὶ εἶναι μεγαλύτεραι τῶν πόνων

66. Γεν. 50, 21.
67. Γεν. 50, 22 - 25.
68. Γεν. 50, 26.

καὶ περισσότεραι αἱ εὐεργεσίαι; ἐπὶ δέκα τρία ἔτη, ἐπάλαιεν μὲ τὰς δοκιμασίας, ὑποφέρων τὴν δουλείαν, τὴν παράνομον ἐκείνην κατηγορίαν, τὴν κακουχίαν ἐντὸς τοῦ δεσμωτηρίου. Καὶ ἐπειδὴ γενναίως καὶ εὐχαρίστως τὰ πάντα ὑπέμεινεν, διὰ τοῦτο καὶ ἐδέχθη πλουσίας ἀμοιβὰς καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν. Διότι σκέψου, ὅτι διὰ τὸ βραχὺ ἐκεῖνο χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὑπέμεινεν τὴν δουλείαν καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐκράτει συνεχῶς τὴν βασιλείαν! C Καὶ ὅτι τὰ πάντα μὲ πίστιν ἔπραττεν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν μετακομιδὴν τῶν ὀστῶν παρήγγειλεν, ἄκουε τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει· «Μὲ τὴν πίστιν ὁ Ἰωσήφ, ὅταν ἀπέθνησκεν, ὡμίλησεν διὰ τὴν ἔξοδον τῶν Ἰσραηλιτῶν».[69] Καὶ δὲν ἐστάθη μέχρι τούτου, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν διέταξεν νὰ γίνῃ ἡ μετακομιδὴ τῶν ὀστῶν λέγει, «Καὶ διὰ τὰ ὀστᾶ του παρήγγειλεν».[70] Μᾶλλον πολλὰ εἶναι τὰ λεχθέντα, ἀλλὰ συγχωρήσατέ με. Διότι φθάσαντες εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, ἠθελήσαμεν ὅλον σήμερον τὸ βιβλίον νὰ τελειώσωμεν καὶ τοιουτοτρόπως νὰ τελειώσωμεν καὶ νὰ σᾶς προσθέσωμεν τὴν συνήθη παράκλησιν: D Νὰ ἐνθυμῆσθε τὰ λεχθέντα καὶ νὰ μιμῆσθε τὴν ἀρετὴν τῶν δικαίων τούτων, τὴν ἀνεξικακίαν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας, τὴν μακροθυμίαν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, τὴν μεγάλην των σωφροσύνην. Διότι ἀπὸ ἐδῶ καὶ ὁ δίκαιος οὗτος, ἀπέσπασεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τόσην εὔνοιαν. Ἐάν, λοιπόν, ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποσπάσωμεν τὴν ἄνωθεν βοήθειαν, ἂς φροντίζωμεν πολὺ διὰ τὴν ἀρετήν. Διότι οὕτω καὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος θὰ ἀποσπάσωμεν καὶ ἄνευ λύπης τὸν παρόντα βίον θὰ διέλθωμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν· τὰ ὁποῖα, εἴθε πάντες ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ὁποίου καὶ εἰς τὸν Πατέρα, μαζὶ καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

69. Ἑβρ. 11, 22.
70. Ἑβρ. 11, 22.